

MOTİF

HALK OYUNLARI EĞİTİM DERNEĞİ GENÇLİK KULÜBÜ DERGİSİ

YIL: 8 ▶ SAYI: 29 ▶ FİYATI: 3.500.000 TL. ▶ NİSAN - MAYIS - HAZİRAN 2002

ISSN 1303 - 4146

**14. Motiflerle Anadolu
Kültür Şöleni...**

ESTABLISHED SINCE 1969

KAMEROĞLU
Gold & Jewellery

EKOL
DIAMOND

14 Ayar Merkez: Aynacılar Caddesi No:4 Kapalıçarşı / İSTANBUL Tel: +90 212 51942 23 pbx Fax: +90 212 522 70 32
Şube: Balbey Mahallesi 444 Sokak Fuat Pota İşhanı Kat:1 No:6 ANTALYA Tel: +90 242 244 39 24 - 25 Fax: +90 242 243 75 17
www.ekolgold.com.tr www.kameroglu.com.tr kameroglu@kameroglu.com.tr

MOTİF
YIL:8 SAYI:29 NİSAN - MAYIS - HAZİRAN 2002

ISSN 1303 - 4146

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği
Gençlik Kulübü Adına İmtiyaz Sahibi

M. Zeki Baykal

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü

Ekber Yeşilyurt

Danışma Kurulu

M. Zeki Baykal
Doç. Fikret Değerli
Prof. Dr. M. Zeki Kuşoğlu
Emin Mancı
Prof. Dr. Can Etili Ökten
Şenel Önalı
Sabahattin Türkoğlu
Ekber Yeşilyurt

Hakem Kurulu

Doç. Dr. Erman Artun
Prof. Dr. Ali Rıza Balamam
Prof. Dr. Ali Haydar Bayat
Prof. Dr. Hamiye Çolakoğlu
Doç. Fikret Değerli
Doç. Dr. Metin Ekici
Prof. Dr. İ. Hüseyin Filiz
Prof. Dr. Suat Gezgin
Prof. Dr. Nevzat Gözaydın
Prof. Dr. M. Zeki Kuşoğlu
Prof. Dr. Taciser Onuk
Prof. Dr. Can Etili Ökten
Doç. Dr. Şenel Önalı
Prof. İsmail Öztürk
Prof. Dr. Saim Sakaoğlu
Prof. Dr. Fikret Türkmen

Bu Sayıda Katkıda Bulunanlar

Abuzer AKBIYIK
Songül Karahasanoğlu ATA
Nuran BAYGÜL
Y.Doç.Dr. Tülin ÇORUHLU
M. DOĞAN
A. Nazım GÜRAK
Yrd Doç.Şerife GÜVENÇOĞLU
Ceyran Ermin Gızı MAHMUDOVA
Serpil MURTEZAOĞLU
Süleyman ŞENEL
Gamze TÜFEKÇİ
Ali YILMAZ

Reklam ve Haber Merkezi Sorumlusu

Halkla İlişkiler Müdürü Sacide Güngör

Hukuk Müşaviri

Av. Dr. Ali ÜREY

Yönetim Yeri

Motif Halk Oyunları Eğitim
Derneği Gençlik Kulübü
Fevzipaşa Cad. No:361 Edirnekapı / İstanbul
Tel.: 0212 531 61 68 - 524 23 69 - 531 87 90
Fax: 0212 635 52 43
e-mail: motif@motifhalkoyunlari.com
www.motifhalkoyunlari.com

Grafik Tasarım, Yayına Hazırlık, Baskı

Pınarbaş Matbaacılık ve Rek. Hiz.
San. ve Tic. Ltd. Şti.

Topçular İş Merkezi No: 88/192 Topçular İstanbul
Tel.: 0212 544 58 77
e-mail: info@pinarbas.com.tr

Fiyat 3.500.000,-TL

Dergimizde yayınlanan yazıların
tüm sorumluluğu yazarlarına,
yayınlanan ilanların tüm sorumlu-
luğu ilan sahiplerine aittir. Kaynak
gösterilmeden alıntı yapılamaz.
MOTİF Dergisi süreli bir yayındır.
Üç ayda bir ücretli olarak yayınlanır.
Gönderilen yazıların yayınlanıp
yayınlanmayacağı yayın kurulunun
kararındır. Gönderilen yazılar geri
lâde edilemez.

İçindekiler

**MEYİN GELİŞİMİ VE TÜRK HALK
MÜZİĞİNE KATKILARI** Sayfa 4

Sayfa 6
Mahnılarla Yükselen Ses: REŞİD BEHBUDOV

Sayfa 10
SEMAHLAR

Sayfa 12
**RİTM KAVRAMI VE
DANSLA İLİŞKİSİ**

**BURSA BÖLGESİ HALK OYUNLARI ÇALIŞTIRICILARININ
İŞ DOYUM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ** Sayfa 14

MUŞ MANİLERİ Sayfa 16

Sayfa 20
MUSİKİ'DE "NAKİŞ"

**Sakarya ili Taraklı İlçesinde
Ağaç İşçiliği ve KAŞIK EVLERİ** Sayfa 22

**URFA'da GELENEKSEL MÜZİK ve
GAZELHAN BEKÇİ BAKIR (Yarısever)** Sayfa 28

**ORMANCI TÜRKÜSÜNÜN
DOĞUŞU** Sayfa 32

UMUT IŞIĞI

LIGHT OF HOPE

"Sunrise in every morning is a new light for hopes"

This philosophy has maintained its validity for long centuries in the human history for every people coming from every religion, language and race and enabled the people to look at the future more hopefully.

The world that shelters billions of people in it, although it occurs in different time zones, brought together the sun with the humanity which witnesses the sunrises every morning just like it wants them to start the day with a new hope. As living, breathing are needs for humans, then looking at the future with hopes in the cultural life is the right of every nation, every people and every individual person. All of these points are the important details that bound the people to the life and maybe enable the human being to find pleasure in life.

The improving and continuously changing world effect the living conditions and their point of views for life either positively or negatively. All of this interaction could be felt in the economical, social and cultural lives of the people as well. As the economical and social bottle necks make the people furious and nervous, they effect the cultural structures willy-nilly. In these periods, the humanity will be happy with the pleasure of being able to claim for these values at least by adhering to the common usage and customs and traditions more strictly.

Our olds, saying that "a nation that does not have a past could not have a future as well", have significantly expressed the importance of protecting these valuable treasury which was formed in the past and carried to the day by every nation, in spite of all of the negative factors of the living conditions, in two sentences.

The word of "A lot can happen between now and then" was thought and expressed as a open door for the persons that abandon themselves to despair and feel themselves in a deadlock in the future.

And this sun rises as a light of hope over the community of folklore dances within the years 2001 - 2002.

The feeling of unity and co-operation that yearned for long years within the community of folklore dances came out among the persons who serve for the folklore dances together with the hopes brought by the newly risen sun. This became the resource of a hope that has been yearned and awaited for long years.

This community what witnessed some unproductive quarrels, some kinds of intolerant situations, commercial benefit tricks, destruction in the folk culture, untimely disagreements and disputes, conflicts have now comprehended the importance of unity and co-operation. Within this proper unity and co-operation notion, these seeds will be watered by every service and workings carried out for the folk culture, and they will become sapling and these

"Her sabah güneşin doğuşu, yeni bir umut ışığıdır"

İnsanlık tarihinde bu felsefe her dinden, dilden ve ırktan insan için yüzyıllar boyunca geçerliliğini korumuş ve insanların geleceğe daha umutlu bakmalarını sağlamıştır

Milyonlarca insanı içinde barındıran dünya, farklı saat dilimlerinde bile olsa, her sabah güneşin doğuşuna tanık olan insanlığın, yeni bir umutla güne başlamalarını istercesine, güneşi onlarla buluşturmuştur. Yaşamak, nefes almak nasıl bir ihtiyaçsa kültürel hayatta geleceğe umutla bakmakta her ulusun, her milletin ve her bireyin hakkıdır. İşte tüm bunlar insanı hayata bağlayan belki de hayattan tat almasına vesile olan önemli ayrıntılardır.

Gelişen ve sürekli değişen dünya, insanların yaşam koşullarını ve hayata bakışlarını da olumlu yada olumsuz etkilemektedir. Tüm bu etkileşim insanların ekonomik, sosyal ve kültürel yaşantılarında da kendisini hissettirmektedir. Ekonomik ve sosyal darboğazlar insanlığı öfkeli ve sınırlı bir yapıya büründürürken, kültürel yapılarını da ister istemez etkilemektedir. İşte bu dönemlerde insanlık örf, adet, gelenek ve göreneklerine daha sıkı bağlanıp hiç olmazsa bu değerlere sahip çıkabilmenin hazzı ile mutlu olacaklardır.

"Geçmiş olmayan bir milletin geleceği de olmaz" diyen büyüklerimiz, yaşam koşulları her ne olursa olsun geçmişte oluşan ve günümüze taşınan bu değerli hazinenin her ulus tarafından korunmasının önemini bu iki cümle ile ne kadar güzel ifade etmişlerdir.

"Gün doğmadan neler doğar" sözü sanki gelecekte umutsuzluğa kapılan ve kendisini çıkamazda hisseden insanlara bir açık kapı olarak düşünülmüş ve söylenmiştir.

Ve bu güneş 2001-2002 yılı içerisinde halk oyunları camiası üzerine yeni bir umut ışığı olarak doğmuştur.

Halk oyunları camiası içerisinde yıllarca özlemi çekilen birlik ve beraberlik duygusu, yeni doğan güneşin getirdiği umutlarla birlikte halk oyunlarına hizmet edenler arasında ilk tohumlarını atmıştır. Bu tohumlar yıllardır özlenen ve beklenen bir umudun ürünleri olmuştur.

Kısır çekişmelere, ben olgusu üzerine kurulmuş bir takım çekememezliklere, ticari rant peşinde koşarken halk kültür-

ründe yapılan tahribatlara, yersiz tartışma ve kavgalara tanıklık eden bu camia, artık birlik ve beraberliğin önemini kavramıştır. Birlik ve beraberlik içerisinde, halk kültürüne yapılan her hizmet ve çalışma bu tohumları sulayacak ve çok kısa bir zamanda fidan olup dallanacaktır. Bu fidan büyüdükçe büyüyecek ve bir gün bir çınara dönüşecektir. Gelecekte halk kültürüne ve halk oyunlarına hizmet edenler, bu birlik ve beraberlik çınarının gölgesinde ayakları yere sağlam basarak, geleceğe daha umutlu bakacaklardır.

Bu gençlik "böyle gelmiş böyle gider" düşüncesinin karşısında olup, halk kültürüne ve halk oyunlarına zarar veren kişileri bu birlik ve beraberlik sayesinde, zamanın içerisinde yok edeceklerdir.

Bu gün yıllardır halk oyunlarına ve halk kültürüne, doğru ve gerçek anlamda hizmet eden kişi, kurum, kuruluş ve derneklerin hizmetleri, bir takım yanlış uygulamalar ve çıkarıcı kişiler tarafından yok edilmeye çalışılmıştır. Bu kişilerin karşısında tek başına durmak ve tek başına mücadele etmek yerine, birlik ve beraberlik içerisinde hareket etmek daha kısa zamanda daha çok yol kat edilmesini sağlayacaktır.

Bu birlik ve beraberlik, halk oyunlarına ve halk kültürüne yönelik yapılan çalışmaların daha geniş kitlelere yayılmasını sağlayacaktır.

Bu birlik ve beraberlik, derneklerin, kişi, kurum ve kuruluşların tek başına aşamadıkları sorunlarının hep birlikte aşılmasına yardımcı olacaktır.

Bu birlik ve beraberlik, halk oyunlarının akademik platformda da yer alabilmesine vesile olacaktır.

Bu birlik ve beraberlik, halk oyunlarımızın ve halk kültürümüzün uluslararası arenada doğru tanıtılmasına ve dünyaya açılmasına yardımcı olacaktır.

Ve bu birlik ve beraberlik, kurulmuş olan Türkiye Halk Oyunları Federasyonumuzun başlattığı halk oyunlarımızın kurumsallaşması ve devlet katında temsil edilebilmesi yönündeki girişimlerine destek vererek yardımcı olacak ve Türk Halk Oyunlarının sahipsiz olmadığını tüm dünyaya ispatlayacaktır.

Elbette ki; bu oluşum ve yapılanmalar birilerinin rantını olumsuz etkileyecek ve çatlak sesler olacaktır. Ancak birlik ve beraberliğe inanmış insanlar, bu çatlak sesleri dikkate almadan yoluna devam edecektir.

Bu güce inanmış halk oyuncular, gün gelecek bu insanları da kazanmanın yolunu arayarak, bu güneşi onların üzerine de doğuracak ve "Bir elin nesi var iki elin sesi var" atasözümüzün verdiği anlamlı mesajı hayata geçirip, güzel ve ilkeli çalışmalarla bu değerli hazineyi geleceğe miras olarak bırakacaklardır.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü olarak bizlerde, doğru, prensipli ve ilkeli çalışmaları ile bu birlik ve beraberlik içerisinde hizmet eden tüm dernek, kişi, kurum ve kuruluşlarla dayanışma içerisinde olacağız.

Halk oyunlarını ve halk kültürünü yaşatıp yaygınlaştırmaya çalışanların üzerine güneş gibi doğan bu birlik ve beraberliğin daimi olması dileğiyle.

Saygılarımla

M.Zeki BAYKAL

Zeki Baykal

will be branched out in a short period of time. This sapling will grow up rapidly and this will become a plane tree when the day comes. The persons that rendered services for the folk culture and folklore dances in the future, will look at the future more hopefully by standing strongly on the ground under the shadow of this plane tree of unity and co-operation.

This youth is contrary to the opinion of "it has always been this way and it always will be", and will destroy the persons who damage the folk culture and folklore dances, by means of this unity and co-operation, within the course of time.

The persons, organisations, corporations and foundations that really serving for the folk culture and folklore dances for long years and today have been tried to be destroyed by the some self-interested persons and some incorrect applications. Instead of standing alone and fighting against these selfish persons alone, acting within the unity and co-operation will provide to make progress in shorter period of time as well.

This unity and co-operation will provide the studies carried out as directed at the folk culture and folklore dances to be spread over more extensive mass of people.

This unity and co-operation will help the foundations, persons, organisations and corporations to overcome the problems collectively that could not be handled alone.

This unity and co-operation will be a reason for the folklore dances to take part in the academic platform.

This unity and co-operation will assist the folklore dances and folk culture to be promoted in the international arena in a further correct manner and to be opened to the world.

And this unity and co-operation will support and help the attempts in the direction of representing our folklore dances in the position of government and its organisation processes as initiated by Turkey Folklore Dances Federation established and then will prove the all the world that the Turkish Folklore Dances are not ownerless.

Of course it is obvious that; these formations and structures will effect negatively the benefits and interest of somebody and create some cracked sounds. However, the persons who believed in unity and co-operation will continue their ways by not taking into consideration these cracked sounds.

The folklore dancers that believed this power will look for gaining these persons as well one day in the future, and will enable this sun to rise also over them, and will implement the meaningful message that is given by our proverb as "One hand does not clap", and will leave this valuable treasury as an inheritance with the beautiful and principled studies.

We, as Motive Folklore Dances Education Foundation Youth Club, will be in solidarity with all of the foundations, persons, organisations, corporations and companies that serve these purposes within this unity and co-operation towards the accurate, principled and fair studies.

We wish this unity and co-operation to be permanent that rise as a sun over the persons who work to make the folklore dances and folk culture widespread.

With best regards,

MEY'İN GELİŞİMİ VE TÜRK HALK MÜZİĞİNE KATKILARI

* Ali YILMAZ

MEY'İN TARİHÇESİ:

Türk Halk Müziği özel çalgıları olan bir ana türdür. Türk Sanat Müziği'nden farklı çalgıları içermektedir. Bu ayırımın bazında geleneksel Halk çalgıları içerisinde mey'in çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Eşlik çalgı özelliğini taşımanın yanında, geleneksel çalgı icrası sırasında da, aynı zamanda solo saz olma özelliğini günümüze kadar sürdürmektedir. Orta Asya'dan günümüze intikal eden nefesli Halk çalgılarından olan mey, kökeni itibarı ile, ilk kez Şiraz da icat edilmiştir.

Araştırmalar sırasında bu konu ile ilgili aşağıda belirtilen bilgiler elde edilmiştir. Evliya Çelebi, Mey'in Asya'daki adından şöyle bahseder.⁽¹⁾

Belban veya Balban (Türkmen kamışlı düdüğü) Şiraz'da icat edilmiştir. Türklerin çok çaldığını ve hatta 17.yıl'da yüz kadar çalanı var olduğunu belirtmektedir.

Hazar ötesi Türkmen'leri, halen bu sazı severek kullanmaktadırlar. Elde en eski yazılı metin de, Meragali İbni Gaibi 1435 yılında Farsça kitabında "Nay-i Balaban" (Kamışlı Dūdük) diye bahsetmiştir. Böylelikle en eski Anadolu yazılarında, balaban adına rastlamak mümkündür. Ayrıca Anadolu'da, kuş türlerinde; Balaban kuşunun da, sesinin yumuşak, gevrek ve güzel oluşundan dolayı, balaban sazı, adını bu kuştan almış olabileceği de düşünülmektedir.

M.Ragıp Gazimihal 1934 yılında Bartın gazetesinde, 18.yıl ve daha öncesinde, Mısır kabartmalarındaki resimlerde bu çalgının görüldüğünü yazmıştır.⁽²⁾

O çağlar da adının "Mayıt" olduğu belirtilmektedir. Daha sonraları ise bu ad unutulmuştur.

Mey ve Mayıt kelimeleri arasında, bir

benzerlik vardır. M. Ragıp Gazimihal bir yazısında da, zurnaların atasının, mey olduğunu belirtmektedir. Türklerin Orta Asya'dan beri kullandığı mey, Azerbaycan da ki adı ise balabandır. Bu sazı mey'den ayıran özelliği ise dokuz

perde deliğinin oluşu ve perde deliklerinin kendi yöre seslerine göre açılmış olmasıdır.

Mey daha çok; Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Muş, Kars ve Artvin yörelerinde çalınmakta ise de, yurdumuzun diğer bölgelerinde de kullanılmaktadır.

Mey yayın hayatına ilk kez 1952 yılında Ankara Radyosunda girmiştir. Bu çalgının Türk Halk Müziği programlarında kullanımı sağlayan sanatçı ise, Seyfettin Sığmaz'dır. Aynı tarihlerde Sadi Yaver Atamanın yönettiği topluluklarda Cevri Altıntaş kullanmaya başlamıştır. Çoruhlu olan Cevri Altıntaş mey'i, Köroğlu ve Kerem ile Aslı gibi destansı türkülerde mükemmel bir üslupla seslendirmiştir. Daha sonraki yıllarda Binali Selman İstanbul Radyosunda, Nefesli Halk Çalgılarımızdan olan bu çalgıyı bir virtüöz ustalığı ile çalmıştır. Binali Selman bu kadarla kalmamış aynı ustalıklı, zurnaya da artistik ve estetik bir üslup kazandırmıştır. Kardeşi Yaşar Selman, zurnaya davul ve mey'e ise Sallama Def ile eşlik ederek, vurmali çalgılardaki ustalığını kanıtlamıştır.

O yıllarda Ana Mey de akort sorunu ya-

şandığından Seyfettin Sığmaz türkülere eşlikte klarneti kullanmak isteyince, Ankara Radyosundaki topluluğun yöneticisi Muzaffer Sarısözen, mey'in gelişimine engel olacak büyük bir uygulamacıya izin vermemiştir. Geleneksel çalgılarımızdan olmayan klarneti yayınlarda yasaklaması üzerine Seyfettin Sığmaz Halk Müziği topluluğundan ayrılmayı tercih etmiştir.

Tarihsel süreç içerisinde Sadi Yaver Atamanın yönettiği topluluklardan sonra Ahmet Yamacının yönettiği topluluklarda Cevri Altıntaş, Binali Selman ile birlikte İstanbul Radyosu'nda çalmaya başlamışlardır. Ancak kullandıkları Ana Meyin en pes sesi Fa naturel perdesi idi. Bu husus mey'in türkülere eşliğinde sorun yaşanmasına neden olmakta idi. Bu nedenle adı geçen sanatçılar Fa# sesini elde edebilmek için meye bu perde deliği delmişler ve bu perdenin eksikliğini gidermeye çalışarak mey'in gelişiminin ilk uğraşını gerçekleştirmişlerdir.

Nitekim geleneksel nefesli çalgılarımızın ailesi Orta Mey ve Cura Meyin yapımı sonucu zenginleştirmiştir.

1975 yılında kurulan; İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı, Ege ve Gaziantep Üniversiteleri Türk Musikisi Devlet Konservatuarlarında, mey'in esas meslek sazı olarak eğitimi yapılmaktadır. Böylece mey sanatçıları ve öğretmenleri gündüne çoğalmaktadır. Bu sayede bu saz yalnızca bir yöre sazı olmanın dışına çıkarak yurdun hemen her bölgesinde kullanımı sağlanmıştır.

Mey ülkemiz sınırları dışında; Irak, İran ve Azerbaycan da halen orkestralarda kullanılmakta olup;

Azerbaycan'da; Balaban - Balaman, Da-

* İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuarı Sanatçı Öğretim Görevlisi

ğistan' da; Yasti Balaban, Gürcistan' da; Duduki, Ermenistan' da; Düdük , Nay, İran' da; Balaban, Özbekler 'de; Balaban - Balaman, Kara kalpaklar ' da; Balaban, Kırgızlar 'da; Kamış, Sırnay gibi adlarla görülmektedir.

Mey morfolojik açıdan incelendiğinden 4 ana kısma ayrıldığı görülmektedir.

1. Ana Gövde:

Bu sazı yapan ustalar, yapı malzemesi olarak daha çok; Erik, Zerdali, Kayısı, Gül ve Ceviz gibi ağaç türlerini tercih ederler. Ana gövde şekil olarak, yani kamışın takılacağı kısım yumurtayı andırarak biçimdedir. Diğer kısım ise, iç ve dış eşit bir şekilde silindirik biçimindedir. Gövde üzerinde, ön yüzeyde yedi ve arka yüzeyde de bir olmak üzere toplam sekiz perde deliği bulunmaktadır. Perde delikleri diatonik olarak sıralanmıştır. Daha önce üç adet olan (Ana-Orta-Cura) meyler, şimdi ise gerek solo ve gerekse toplu icradaki büyük işlevleri bakımından, her sesteyi yapmaktadır.

2. Kamış:

Meyin yapımına yönelik yukarıdaki bilgileri aktardıktan sonra. Mey de icra kalitesini etkileyen kamış çeşitleri hakkında da söz etmek gerekmektedir.

Kamışın görevi meyde sesin oluşumunu sağlamaktır. Ana gövdeden sonra en önemli kısımdır. Kamış yapımında, iyi bir kamış cinsinin olması için;

1-Kamışın dış çap ile iç çap arasındaki et kalınlığının ince olması,

2-Daha evvel yaş olarak kesilip sonradan kurutulmaması,

3-En iyi kamış cinsinin kendiliğinden bulunduğu yerde güneş altında kuruması,

4-Rengin bal sarısı bir renk olması,

5-Düzgün boğumlu olması.

Güzel kamış yapmak için; Akdeniz Bölgesi ve Suriye'ye yakın yörelerdeki kamışlar tercih edilmektedir.

3. Kıskaç ; (tutturkaç veya akort çubuğu)

Kıskaç, kamışın ses çıkartmasını sağlar ve kamış üzerinde bulunur. Diğer bir görevi ise, kamış üzerindeki ileri geri hareketi sağlayarak akort yapmasını sağlamaktır. Yapı malzemesi olarak, sepet çubukları veya kamışın kendi malzemesinde de yapılır.

4. Kamış koruma kısıncı;

Bu kısıncının görevi ise, kamışı koruyup deforme olmamasını sağlamaktır. Ayırı-

ca kamış içerisinde kalan nefesten (tü-kürük) dolayı kamışın etkilenmemesi ve kamış olma özelliğini kayıp etmemesi için, icra bittikten sonra kamışın ağzına takılır.

⁽¹⁾ Evliya Çelebi, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, C. I İstanbul, Dersaadet, 1314

⁽²⁾ Mahmud Ragip Gazimihal, Türk Nefesli Çalgıları, Ankara, 1975, s.40

⁽³⁾ Ayhan Kahraman, İstanbul 1990.

KAYNAKLAR

Ataman, Sadi Yaver "Mey", Türk Folklor Araştırmaları, c. 1. Sayı: 18,1951

Çelebi, Evliya, Evliya Çelebi Seyahatnamesi C. I. İstanbul 1314.

Gazimihal, Mahmut Ragip, Türk Nefesli Çalgıları, Ankara, 1975

Tüfekçi, Nida, İ.T.Ü T.M.D.K Ders Notları. (yayınlanmamış) İstanbul. 1978

Paşmakçı, Yücel, İ.T.Ü T.M.D.K Ders Notları. (Yayınlanmamış) İstanbul 1990

Yılmaz, Ali, İ.T.Ü T.M.D.K Ders Notları. (Basıma hazır) İstanbul 1998

"C" (Do) Karar Mey ; Boy : 420 mm
 Üsten 1. Perde açkısı : 130 mm
 Üsten 2. Perde açkısı : 163 mm
 Üsten 3. Perde açkısı : 198 mm
 Üsten 4. Perde açkısı : 231 mm
 Üsten 5. Perde açkısı : 266 mm
 Üsten 6. Perde açkısı : 300 mm
 Üsten 7. Perde açkısı : 333 mm
 Arka Perde açkısı : 145 mm
 Üst ağızlık iç çap : 020 mm (Meyin büyüklüğüne göre değişir)
 Alt iç çap : 010 mm

"D" (Re) Karar Mey ; Boy : 375 mm
 Üsten 1. Perde açkısı : 112 mm
 Üsten 2. Perde açkısı : 143 mm
 Üsten 3. Perde açkısı : 174 mm
 Üsten 4. Perde açkısı : 205 mm
 Üsten 5. Perde açkısı : 238 mm
 Üsten 6. Perde açkısı : 268 mm
 Üsten 7. Perde açkısı : 298 mm
 Arka Perde açkısı : 128 mm
 Üst ağızlık iç çap : 019 mm (Meyin büyüklü-

ğüne göre değişir)
 Alt iç çap : 010 mm
 "E" (Mi) Karar Mey ; Boy : 350 mm
 Üsten 1. Perde açkısı 088 mm Üsten
 2. Perde açkısı 119 mm
 Üsten 3. Perde açkısı 149 mm
 Üsten 4. Perde açkısı: 180 mm
 Üsten 5. Perde açkısı 213 mm
 Üsten 6. Perde açkısı 243 mm
 Üsten 7. Perde açkısı 273 mm
 Arka Perde açkısı 103 mm
 Üst ağızlık iç çap 018 mm (Meyin büyüklüğüne göre değişir)
 Alt iç çap : 010 mm

"F" (Fa) Karar Mey ; Boy : 328 mm
 Üsten 1. Perde açkısı 078 mm
 Üsten 2. Perde açkısı 108 mm
 Üsten 3. Perde açkısı 138 mm
 Üsten 4. Perde açkısı 168 mm
 Üsten 5. Perde açkısı 196 mm
 Üsten 6. Perde açkısı 223 mm

Üsten 7. Perde açkısı 253 mm
 Arka Perde açkısı 092 mm
 Üst ağızlık iç çap 017 mm (Meyin büyüklüğüne göre değişir)
 Alt iç çap : 010 mm

"G" (Sol) Karar Mey ; Boy : 288 mm
 Üsten 1. Perde açkısı 078 mm
 Üsten 2. Perde açkısı 093 mm
 Üsten 3. Perde açkısı 120 mm
 Üsten 4. Perde açkısı 146 mm
 Üsten 5. Perde açkısı 172 mm
 Üsten 6. Perde açkısı 199 mm
 Üsten 7. Perde açkısı 225 mm
 Arka Perde açkısı 082 mm
 Üst ağızlık iç çap 016 mm (Meyin büyüklüğüne göre değişir)
 Alt iç çap 010 mm

"A" (La) Karar Mey ; Boy 250 mm
 Üsten 1. Perde açkısı 054mm
 Üsten 2. Perde açkısı 079 mm
 Üsten 3. Perde açkısı 102 mm

Üsten 4. Perde açkısı 128 mm
 Üsten 5. Perde açkısı 151 mm
 Üsten 6. Perde açkısı 175 mm
 Üsten 7. Perde açkısı 200 mm
 Arka Perde açkısı : 072 mm
 Üst ağızlık iç çap : 015 mm (Meyin büyüklüğüne göre değişir)
 Alt iç çap : 010 mm

"B" (Si) Karar Mey; Boy : 230 mm
 Üsten 1. Perde açkısı : 033 mm
 Üsten 2. Perde açkısı : 059 mm
 Üsten 3. Perde açkısı : 082 ipm
 Üsten 4. Perde açkısı : 108 mm
 Üsten 5. Perde açkısı : 131 mm
 Üsten 6. Perde açkısı : 155 mm
 Üsten 7. Perde açkısı : 179 mm
 Arka Perde açkısı : 045 mm
 Üst ağızlık iç çap : 015 mm (Meyin büyüklüğüne göre değişir)
 Alt iç çap : 010 mm⁽¹⁾

Mahnılarla Yükselen Ses: REŞİD BEHBUDOV

Yazan: Ceyran Emin Gızı MAHMUDOVA¹
Türkiye Türkçesine Aktaran: Süleyman ŞENEL²

*Güzel sanatlarda
öyle şahsiyetler
vardır ki, onlar;
öldükten sonra da
sanatları ile
halkın yüreğinde ve
hatıralarında
yaşar. Bu sanatkar-
lardan biri,
Azerbaycan'ın
"Halk Artisti", Reşid
Behbudov'dur.*

R.Behbudov, Azerbaycan'da öncelikle mahnı okuyucusu olarak ün kazanmıştır. Ancak, o, gerçekte; Azerbaycan bestekarlarının mahnıları ve halk mahnıları yanında, dünya halklarının eserlerini de içine alan geniş repertuarı ile dünyanın pek çok ülkesinde konserler veren bir dünya sanatçısıdır. Zira, Behbudov; hangi ülkede bir konser turnesinde ise, mutlak surette o ülkede yaşayan halkın eserlerini konser programına dahil ederdi. Seslendirdiği eserler, binlerce dinleyicinin yüreğinde yol bulmuş ve kendisine pek çok hayran kazandırmıştır. Behbudov'un bu kadar sevilmesindeki nedeni, sanatçının yeteneğinde, üstün sanat gücünde ve yeniliğe açık sanatkar titizliğinde aramak lazımdır.

Reşid Mecid oğlu Behbudov, 14 Aralık 1915 tarihinde Tiflis [şimdiki Gürcistan'ın başkenti Tbilisi]

¹ Üzeyir Hacıbeyov Adına Bakü Müzik Akademiyası, Senetşünaslık Namizedi, Doçent.

² İTÜ Türk Müzik Devlet Konservatuarı Sanatçı Öğretim Görevlisi.

1) Reşid Behbudov Arşın Mal Alan, "" filminde, "Asker" rolünde. 25 yaşında...(1945)

şehrinde doğmuştur. Babası Mecid Behbudov, devrinin meşhur hanendelerinden biri idi ve Tebriz, İstanbul Sofya ve Varşova'da konserlere katılmıştı. Annesi ise, şehrin ileri gelen ailelerinden birinin kızı

5) Bakü'de Cumhuriyet Stadyumunda verdiği bir konser anında (1954)

olan Leyla Hanım idi. Daha çocuk yaşlarından itibaren, babasından işittiği halk mahnılarını okumaya çalışan Reşid Behbudov, Tiflis'de tiyatrolara, operalara gider, kısaca; şehrin müzik hayatı ile yakından ilgilenirdi. Zaman geçtikçe, Reşid Behbudov'un mahnı okumadaki başarısı bütün Zagafgaziya'ya [Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'ı içine alan büyük toprak parçası] yayıldı. Yerevan Caz Orkestrası'na solist olarak davet edildi ve uzun yıllar bu orkestra ile çalışmalarını sürdürdü. Bu yıllar, Behbudov'un bir muganni olarak kendi tarzını oluşturmaya başlamasında büyük rol oynadı. Sürekli arayış içinde olan ve kendini geliştirmek için çok çalışan sanatçı; Azerbaycan ve diğer Zagafgaziya ülkelerinin halk ve bestekar mahnılarını repertuarına dahil etmeye başladı. Orkestra ile birlikte, ülkenin bir çok bölgesinde konserler verdi. Bu gezilerde şöhreti artmaya başla-

2) Reşid Behbudov
Rac Kapur ile
birlikte.

di. Behbudov, mahnının; yüreklerde yol bulan en demokratik ve en etkili müzik türlerinden biri olduğunu anlamıştı artık.

Reşid Behbudov, çevirdiği Arşın Mal Alan filmi ile, sanat gücünü farklı bir boyutta gösterdi. Üzeyir Hacıbeyli'nin aynı adı taşıyan müzikli komedisini beyaz perdeye taşıyan ve "Azerbaycanfilm" sinema stüdyosunda çekilen filmde, Reşid Behbudov, büyük bir başarı ile başkahraman "Asker" rolünü canlandırdı. Bu rolü için, büyük bir hevesle çalıştı ve Asker'in filmdeki sanatkar kimliğine, icrası ile, alışılmadığının dışında yeni bir icra tarzı getirmeye çalıştı. Bu filmde, ilk defa kamera karşısına ge-

çen Behbudov'un, rolünü; adeta kendi hayatının bir kesitini canlandırır gibi oynadığı hissedilir. Asker'in hareketleri, mimikleri, davranışları sadece film kahramanının değil, Behbudov'un kendi hayatının da cömert ve çok yönlü sanatkarlığı hakkında ipuçları verir. Asker partisinin vokal icrası ise, günümüze değin, klasik bir kural gibi gelmiştir. Başka bir söyleyişle, R.Behbudov'un sesi, filmdeki rolü ile özdeşleşmiş gibidir.

"Arşın Mal Alan" filmi vizyona girdikten sonra büyük başarı kazandı ve R.Behbudov'un adını, Azerbaycan sınırları dışında da geniş bir seyirci ve dinleyici topluluğuna tanıttı. Onun sanatına ve sesine hayran olanların sayısı gittikçe arttı. Fakat, bütün bunlar, sanatçıda yalancı bir gurur yaratmadı, aksine; binlerce insanın sevgisi ve dikkati, onu daha çok çalışmaya sevketti.

TÜRKİYE EV EKONOMİSİ CEMİYETİ YARARINA

Tanınmış Azerbaycanlı Halk Sanatçısı

**RAŞİD
BEYBÜTOV**

KONSERİ

Çok İngin ve Entereson Türk Halk Türküleri

Refakat Eden Sanatçılar:

A. ALİYEV - A. DADAŞEV - C. SADIHOV

7 MART 1961 SALI Saat 21 de
RENKLİ SINEMADA

9 MART 1961 PERSEMBE Saat 21 de
BÜYÜK SINEMADA

Rezervasyon: Telefon: 12 15 17 - Ankara

3) Reşid Behbudov'un Türkiye Ev Ekonomisi Cemiyeti yararına, 9 Mart 1961 tarihinde Ankara'da verdiği konserin afişi.

4) Reşid Behbudov,
kompozitör /
piyanist Tefiq
Guliyev ile birlikte
(1955).

R.Behbudov, 1946 yılından itibaren, Azerbaycan Devlet Filarmoni'sinin solisti olarak çalışmaya başladı. Bakü'de konser vermediği bir salon ve meydan kalmadı. Hayranları günden güne arttı.

O yıllarda, Behbudov'un, Tofik Guliyev, Fikret Emirov ve Andrey Babayev gibi bestekarlarla arkadaşlıkları ve birlikteliği de arttı. Sanatçı, dış ülkelere konser turnelerine gitmeye başladı. İlk seyahatini Arnavutluk, Macaristan, Bulgaristan ve Hindistan'a yaptı. Bu ülkelerin bir çoğunda, R.Behbudov, Arşın Mal Alan filmindeki rolü ile zaten tanınıyordu. Turneleri de çok başarılı geçti. R.Behbudov, sahneye çıktığı ülkenin eserlerini, konser programına dahil etme ananesinin temelini de, bu ilk Arnavutluk seyahatinde attı ve bunu yıllar boyunca sürdürdü.

R.Behbudov, sanat hayatındaki önemli başarılarından birini de, Fikret Emirov'un 1953 yılında bestelediği "Sevil" operasında, canlandırdığı, başkahraman Balaş rolün-

de gösterir. Cafer Cabbarlı'nın aynı adı taşıyan dramasından esinlenen bu güzel opera üzerinde çalışmakta iken F.Emirov, R.Behbudov'a baş kahraman Balaş rolünü teklif ettiğinde, sanatçı; bu teklifi büyük bir hevesle kabul eder ve opera üzerinde çalışmaya başlar. "Balaş" rolü, Behbudov'u oldukça meşhur eden "Asker" rolünden, karakter olarak oldukça farklıdır. Balaş, hayatı faciamsı çizgiler taşıyan lirik-dramatik bir şahsiyettir. Fakat, Behbudov'un sanat gücü, bu zor rolü büyük bir başarı ile yaratmaya yardım eder. Sevil operasında biz, Behbudov'u, artık bir dram aktörü rolünde görürüz. Bu da onun çok yönlü sanatkarlığını ispatlayan yeni bir halidir. Sevil operasının son derece başarılı geçen prömiyerinden sonra R.Behbudov, bir ses sanatçısı olmanın dışında, yetenekli bir film ve tiyatro aktörü olarak da Azerbaycan sanat hayatındaki yerini sağlamlaştırır.

1954 yılı, R.Behbudov'un sanat hayatında yeni bir dönüm noktası olur. Zira o yıl, kendisi için yazılmış bir senaryo, sinema filmine aktarılır. "Behtiyar" adını taşıyan bu müzikli filmdeki bütün mahnılar, R.Behbudov için, Tofik Guliyev tarafından bestelenir. Filmin süjeti bir çeşit R.Behbudov'un kendi talihi ile benzeşir: Petrol kuyularında çalışan fakir bir

6) Reşid Behbudov 1001 Qastrol filminin
artistleri ile birlikte (1974)

7) Azerbaycanlı büyük şair Samed Vurgun'un Jubilesinde.

işçi olan Bahtiyar'ın güzel bir sesi vardır ve bir çok olaydan sonra, filmin sonunda profesyonel bir ses sanatçısı olur. Filmde seslendirdiği "Kızıl üzü", "Zibeyde" ve diğer mahnılar, R.Behbudov'un sanat hayatının zirvesini oluşturur.

1961 yılının baharında R.Behbudov Türkiye'ye gelir. Ona, tarzen Ehsen Dadaşov, kemancı Azad Eliyev ve piyanocu Çingiz Sadıkov eşlik eder. İlk konser Ankara'da, şehrin en büyük sinema salonu olan Renkli Sinema'da verilir. Konser büyük başarı kazanır. Mahnıların sözlerinin tercüme ihtiyacı göstermemesi, sanatçının etkileyici sesi ve icradaki mahireti, başarıyı doğuran başlıca nedenlerdir. O yıllarda her bir Azer-

baycanlı müzisyenin konseri, büyük ilgi görür ve konser programına Kara Karayev, Fikret Emirov, Cihangir Cihangirov, Seyid Rüstemo, Tofik Guliyev ve diğer önemli Azerbaycan bestekarlarının eserleri dahil olurdu. Reşid Behbudov ve arkadaşları, Ankara'da bir konser daha verdikten sonra, tarihi ve güzel bir şehir olan İstanbul'da da konserlerini sürdürürler. R.Behbudov, Türk müzikseverler için bir armağan hazırlayarak Zeynel Cabbarzade'nin sözlerine "Bakü-İstanbul-Ankara" mahnısını besteler ve seslendirir. R.Behbudov, Azerbaycan'a, Türkiye seyahatinden hoş duygularla döner. Onun geride bıraktığı sadalar da, Türkiye'de uzun yıllar yankılanır. İlk hatırmıza gelen "Laleler", Dağlar gızı

Reyhan" ve "Hicrinden geceler yatabilmirem/Ayrılık" gibi mahnılar, bugün de kardeş Türk halkının dilinden düşmez olur.

Reşid Behbudov, yarattığı "Dövlət Mahnı Teatrı" ile birlikte, dünyanın bir çok ülkesinde: Amerika Birleşik Devletleri'nin, Güney Amerika'nın, Asya'nın ve Avrupa'nın bir çok şehrinde konserler vermiş; Azerbaycan müziğini anlatarak, dünya halklarına tanıtmıştır. Konserlerini her zaman, en büyük konser salonlarında, geniş dinleyici topluluklarının önünde vermiş ve dinleyicileri onu daima sevgiyle alkışlamışlardır. Azerbaycan halkının ona olan sevgisini, Türkiye'de Zeki Müren'e, Hindistan'da Rac Kapur'a gösterilen ilgi ve sevgi ile ölçmek mümkündür. Yeri gelmişken belirtelim ki R.Behbudov ile Rac Kapur, kırılmaz dostluk telleri ile birbirlerine bağlıdır.

Reşid Behbudov, 9 Haziran 1989 tarihinde vefat etmiştir. O, cismen bizimle olmasa da, halkımızın hatıralarında, kalplerinde yaşamaktadır. Onun doldurduğu bandlar, radyo ve televizyon yayınlarını süsleyerek yeni yeni kaset ve CD'lere aktarılmaktadır. "Arşın Mal Alan" ve "Behtiyar" filmlerini her seyredişimizde R.Behbudov'un sesine ve onun icracılık kabiliyetine yeniden hayran oluruz. R.Behbudov, gelecek nesillere en kıymetli servetini, yani sanatını bıraktı ve biz de bu ölmez sanatı -Reşid Behbudov sanatını- daima hatıramızda yaşatmayı sürdüreceğiz.

SEMAHLAR

* Gamze TÜFEKÇİ

Tasavvuf ehlinin, müzik aletleri de çalınarak söylenen neşidelere uyup vecde gelmelerine, raks etmelerine, dönmelerine denir. İslam Ansiklopedisi'ne göre ise ; aslında "sem" kökünden, "sam" veya "sim" gibi bir mastar olup, "işitmek, duymak, dinlemek, işitilen söz, iyi şöhret ve iyi anılma, şarkı dinleme" ve nihayet, "yarı dini mahiyette çalgılı ve şarkılı ziyafet" gibi türlü manalara gelmektedir.

Bu çeşit manalar, birkaçı hariç diğerlerinin, kelimenin Eski Arapça'daki "şarkı söyleme" veya "çalgi çalma" manası ile yakından ilgili olduğu açıkça görülmektedir.

İşitmek, duymak, dinlemek kökünden gelen Semah sözcüğü "samah", "zamah", "samak" gibi çeşitli şekillerde söylenmektedir.

Tamamıyla Alevi-Bektaşî topluluğuna ait olan semahlar, Doğu Karadeniz'de en az olmak üzere bu topluluğun yaşadığı bütün yörelerde mevcuttur. Ancak bugüne kadar derlenmiş eserler itibarıyla, Sivas, Erzincan, Malatya, Urfa, Muğla (özellikle Fethiye), Denizli ve Ege geneli ile Antalya'da yaygındır.

Semahlar, Alevi Toplumu'nun gizli dernek toplantılarıdır ve dinsel ibadetlerin yerine getirildiği özel günlerde yapılır. Hasat mevsimi gibi yılın belirli günlerinde de yapıldığı söylenmektedir. Dini özellikleri dolayısıyla, gelişigüzel zaman ve mekanlarda oynanmaz. İki, dört, altı, sekiz veya daha fazla kişiyle oynanan oyunlar olup, tek oynandığı görülmemiştir. Semahların karışık oynandığı yerlerde, kadınlarla erkekler arasında belli bir hısımlık, ya-

kınlık gözetilir. Bazı yörelerde çok yakın komşuluk birlikte oynamak için yeterlidir. Bu tarz toplantılarda kadınla erkek arasında herhangi bir erkeklik, dişilik davranışı söz konusu olamaz, böyle davranan kişiler çok ayıplanır ve topluluğa bir daha kabul edilmezler.

Semahların oynandığı Cem Ayinleri'nin en büyük özelliklerinden biri müziğe ve oyuna gösterilen saygıdır. Bu toplantılarda semah oynanırken oturulmaz, ayakta dinlenilip seyredilir. Bağlama bazı yörelerde kutsal sayılıp duvara, insan boyunun bir karış üstüne gelecek şekilde ve Kuran-ı Kerim'le yanyana asılır. Saz çalınacağı zaman, sazı çalacak olana veren kişi öpüp başına koyar, alan kişi de öpüp başına koymadan çalmaya başlamaz.

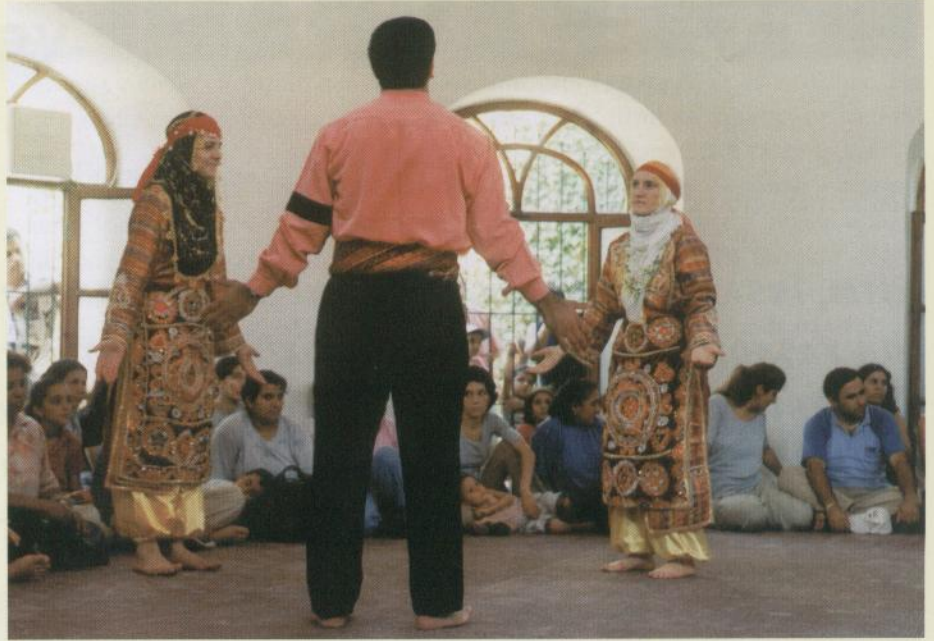
Semahlar karşılıklı durarak ve ayırık düzende (eller veya kollardan tutuşmadan), Cem Bezmi'nin ortasında açılan boşlukta, dolaşarak oynanır. Çerağ Mumları'nın

Semahlar Anadolu Halk Kültürü'nün müzikal dehası olup, Alevi-Bektaşî toplumunun yüksek müzik zevkinin en bariz örneklerindedir. Kelime anlamına bakarsak ; Abdülbaki Gölpınarlı'nın "Tasavvuftan Dilimize Gelen Deyimler ve Atasözleri" adlı kitabına göre sema; (sima) 5 Arapça, "duymak", "işitmek" anlamında bir sözdür.

yandığı “Çerağ Tahtı” denilen yere gelince, yüzler o tarafa döner, eller hürmetle göğüste birleştirilip boyun hafifçe eğilir. Bu mevkiye sırt dönülmez, orası kutsal bir köşedir. Semah Nefesi okunurken nefesin son kıtasında, şairin şah beyiti geldiğinde oyuncular oldukları yerde hareketsiz kalır, şairin adına hürmeten bu bölümde oynanmaz. **Semahlar yalnız bağlama eşliğinde oynanır. Tunceli ve Ege semahlarında kemane de bağlamaya eşlik eder. Davul, zurna (yakın zamana kadar gizli oynandığı için), hiç kullanılmaz. Bazı semahlarda sazlar bir çeşit pedal görevi yaparak, karar sesi civarında dola-**

şan sabit bir melodiye çalarlar. Hemen bütün semahlarda birbirine benzeyen bu ezgi, vokal bölümü de dahil olmak üzere, bütün eser boyu devam eder. Ton değişirse, sazlar da o tona uygun başka bir sabit melodiye geçerler. (Örn. Bir Kız ile Bir Gelin — Fethiye) Semahlar, özellikle ritmik yapıları bakımından, Türk Halk Müziği Repertuarı'nın en önemli eserlerini oluştururlar. Ana Usuller, (2 , 3 , 4 ve üçerli şekillerinden 12) ve Birleşik Usullerin (5 , 7 , 8 , 9) tamamıyla, 10 zamanlı Karma usul, semahlar içinde mevcuttur.

Semahlar tek veya birkaç bölümlü olabilirler. Çok bölümlü semahlarda bölümler genellikle birbirinden farklı tonlardadır. İki bölümlü semahların ilk bölümleri

“Ağırlama”, ikinci bölümleri ise “Yeldirme”, “Yürütme”, “Pervane” veya “Pervaz” adlarını alırlar . (Örn. Ya Hızır Semahı - Arapkir) . Eğer semah üç bölümlüyse , ilk bölüme “Ağırlama”, ikinci bölüme “ İki Ayak” veya “Yürütme”, üçüncü bölüme ise “Yeldirme” veya “Pervaz” denilir. (Örn. Yüce Dağ Başında Bir Koyun Meler -Fethiye) . Dört bölümlü semahlar yine “ Ağırlama ”yla başlar, “İkileme”yle devam eder, “Yürütme”ye geçilip, “Yeldirme” ile son bulur. (Örn. Gine Dertli Dertli-Sivas)

En önemli ritmik özellikleri ise bazı semahlarda birkaç değişik ritm kullanılmasıdır. Ritmik değişiklikler çoğunlukla bölüm geçişlerinde olur ‘ki genellikle aynı anda’ ton da değişmektedir. Tempoları açısından gittikçe hızlanan bir sıra takip ederler. Bazı semahlarda ise, ağır -

hızlı- ağır - hızlı düzeni görülür. (Örn. Bugün Yasta Gördüm - Urfa) Ancak bütün semahlar biterken ağırlaşırlar. Bazı Arguvan Semahları arasında temposu sabit olanlara rastlanmıştır.

Sonuç olarak semahların tanıtılabileceği en kısa özet bu olabilir. Müzik Analizi derslerinin en yoğun örneklerini teşkil eden semahları, yaratıcılara, derleyen ve notaya alanlara, seslendirerek tanınmalarına katkıda bulunanlara Halk Müziği camiası minnettedir.

RİTM KAVRAMI VE DANSLA İLİŞKİSİ

* Serpil MURTEZAOĞLU

RİTM, İNSANLIK TARİHİ KADAR ESKİ BİR KAVRAMDIR. BAŞLANGIÇTA İLK İNSANIN YAŞADIĞI ZAMAN SÜRECİ VE FİZİKSEL ŞARTLARINA BAĞLI OLARAK ŞEKİLLENMİŞTİR, İLK İNSANIN DOĞADAKİ HAYVANLARI TAKLİT ETMEK İÇİN ÇIKARDIĞI SESLER, ELLERİN ÇIRPILMASI, AYAKLARIN VURUŞU, İKİ TAŞ PARÇASININ BİRBİRİNE ÇARPILMASI BU KONUDA YAPILMIŞ İLK DENEMELER OLMUŞTUR.

“İlk insanın toprak üzerindeki yürüyüşü sırasında yaptığı simetrik ve ritmik adımlar, çok zor elde edilmiş bir avın etrafında neşeyle sıçrarken kaslarının gevşeyip kasılmasındaki düzenlilik ritm kavramının fiziksel bir yansıması olarak belirlemiştir. Kendi vücudunu ya da doğada bulduğu materyalleri kullanarak çıkardığı sesler bir gürültünün veya çığlığın düzeninden, tekrarından aranan organik zevki yeni ritmi ortaya çıkarmıştır.” (1)

insanın tarih içindeki gelişimiyle orantılı olarak ritm kavramı da gelişmiştir. Doğada bulduğu materyallerden mütevazı şartlarda yaptığı ilk ritm araçları insanın içinde varolan ritmik yapının dışarıya yansımasını sağlamıştır. Zaman içinde ritm kavramı değişim ve gelişim göstererek bugünkü şekillerini almıştır.

Ritmik organizasyon tüm insan aktivitelerinin doğasında varolan bir unsurdur. Günlük hayattaki her türlü eylemde bilinçli ya da bilinçsiz olarak yapılan ritmik bir uygulama görmek mümkündür. Ritm maddi enerjiyi yapılandırır, yaratır ve dile getirir. Çivi çakarken, basketbol

* İ.T.Ü T.M.D.K Öğretim Görevlisi

oyarken olduğu kadar konuşmada, müzikte ve dansla temel unsurdur.

Müzisyenlerin, marangozların, sporcuların ve dansçıların ortak noktası olan ritm, yapılan eylemin türüne göre, çeşitli aşamalarda farklı şekillerde değerlendirilir. Sportif anlamda yapılan bir eylemde oyunun ritmi kişilerin ritminden, takım arkadaşları arasındaki ritmden ve karşı takımda olan ritmden oluşur. Aynı şekilde konuşma ritimleri de değişik ritmik aşamalardan oluşmaktadır. Kelimelerin, deyimlerin ve cümlelerin ritmi, duyguları tanımlayan ritm, vurgulama için kullanılan ritm, bölgesel diyalekte ait olan ritm gibi farklı şekillerde ortaya çıkar. Müzikal ritimde olduğu gibi konuşma ritminin işleme şekli de aşamalarda ki değerlendirmelere bağlıdır.

Ritm kavramı müzikal anlamda içinde usul, ölçü, vuruş, tempo ve nüans gibi unsurları bulunduran genel yapıyı ifade eder.

Hayatın her aşamasında varolan ritm dans ile birlikte ayrılmaz bir ikili oluşturur. Ritm bedensel ifadenin gücünü, devinimini ortaya koyar. Dansın tarihteki izleri peşine düşen araştırmacılar dansın insanlık tarihine paralel olarak ortaya çıkışından söz etmektedirler. Dans insanlık tarihinin ilk sanatsal eylemidir. İlk toplumlarda dansın hayatın ta kendisi olduğu, kendini ifade ve bir sosyal iletişim aracı olarak kullanıldığı açıktır. Bu anlamda dans toplumun faaliyetlerini koordine etme ritüelinin bir parçasıdır. Tarih ilerledikçe ölüm, doğum, hasat, savaş, av gibi her türlü önemli olay, tanrılara ulaşma ya da doğanın içinde varolabilme ile ilgili her türlü ritm insanlığına törenler düzenlemeye itmiştir. Her türlü tören ya da kutlamanın temel aracı ise danstır, insanlığı doğası gereği ritmik, tekrar eden hareketlere çok meğillidir.

Müzik gibi olağanüstü bir güç ele geçirelinceye kadar dansın temel eşlik aracı ritm olmuştur. Zaten ritm kolay ulaşılabilen, insan bedeninde doğuştan varolan bir unsur olduğundan bu durum hiç yadırgatıcı olmamaktadır.

Dansın tarihsel gelişimi incelendiğinde

hiçbir zaman ritimden ayrı olarak şekillenmediği görülür. Hatta bazı dans türleri ona eşlik eden ritmin adı ile anılır. Bir sanat dalı olarak dans yaklaşık 400 yıllık geçmişinden bu yana çok hızlı bir gelişim göstermiştir. Dans genel başlığı kendi içinde pek çok türe ayrılır ve her türünde kendine has, orijinal bir ritmik örgüsü vardır. Fakat Dünya genelinde folklorik danslar incelendiğinde bu kapsam içinde yer alan dansların ritmik yapılarının çok daha geniş bir içerik sergilediği görülür. Belki de toplumun ortak ürünleri olması dolayısıyla varyasyonlu ve kapsamlı bir içerik oluşturmuşlardır ve bu anlamda zengin bir ifade gücüne sahiptirler.

Seyirlik anlamda dans endüstrisinin bir kolunu oluşturan folklorik danslar ve buna bağlı olarak hazırlanan orijinal tasarımlar Dünyada ciddi bir izlenme kapasitesine sahiptir ve gün geçtikçe daha fazla ilgi görmektedir. İnanılmaz bir boyutta iletişim imkanı veren günümüz teknolojisi sayesinde sınırlar kalkmakta ve bu anlamda dünyadaki yolculuğuna hızla devam eden sanat yoluyla toplumlararası ortak bir dil oluşmaktadır.

Bu büyük ilginin ve yarattığı coşkunun sebebi sadece dansın harekete dayalı özelliklerinden dolayı değildir. Ritmik yapı ile bedensel devinimi şekillendirmekteki katkısı ve bunu duyum olarak destekleyen ritm eşliğinin birleşimi seyirlik bir bütün ortaya çıkarmaktadır. Ülkemizde hazırlanan büyük prodüksiyonlara bakıldığında da ritm unsurunun ne denli vurgulanarak ortaya konduğu açıkça görülmektedir.

Türk Halk Oyunları ritmik yapıları gereği son derece ayrıcalıklı bir konuma sahiptir. Yerel ve otantik özellikleri nedeniyle yüzlerce değişik varyasyon tespit etmek mümkündür.

Bu zengin sakla içinde ritmik yapı ve onun paralelinde dansın icrası farklı nüanslarla gerçekleşir. Oyunu oynatan asli unsur ritim olduğundan herhangi bir oyun müziği doğru usulle çalınsa bile eğer oyundaki bedensel vurguyla örtüşmüyorsa sağlıklı bir sonuca ulaşmak mümkün olmayacaktır. Oyunları oluşturan

hareket serilerinin kendi içerisindeki ritm, mutlaka müziksel anlamdaki ritmik yapı ile paralellik göstermelidir. Bu, konuşma ritminin tıpatıp benzeridir. Doğru vurgulanmadığı takdirde kelimelerin anlamlarının değişime uğraması gibi ritimler de doğru uygulanmazsa oyunların karakteristik formları değişime uğrayacaktır.

Oyun müziklerinin icrasında iki temel ayırım vardır. Enstrümantal icra ve oyuna eşlik temel yapı aynı olmakla birlikte önemli nüanslarla birbirlerinden ayrılırlar.

Enstrümantal icranın kendi içerisindeki serbestliği, tempo ve ritmik düzüm farklılıkları oyuna eşlik anlamında daha kurallıdır. Oyunun ritmik yapısıyla hareket serileri paralellik göstermelidir. Her oyunun ve ona ait müzikal yapının kendine özgü ritmik bir örgüsü vardır. İcradaki başarı oyun ile ritm arasındaki senkronizasyona bağlıdır. Yörelere ait ritmik değerlerin dizaynı oyunların karakteristik özellikleri sayesinde şekillenir. Herhangi bir oyun içinde daha sert ya da büyük açıyla yapılması gereken bir hareket, aynı şekilde ritme de yansır ve bu yansıma sonuçta ritmik vurgu şeklinde belirir.

Oyuna eşlik ve enstrümantal icranın en büyük ayrımlarından biri de tempo farklılıklarıdır. Oyuna eşlikte müzikal tempo, oyunun temposuyla doğru orantılıdır. Müzikal icra ile Halk Oyunları icrası tempo açısından birbirleriyle uyum içinde olmalıdır. Bu iki kavram kendi içlerinde belli bir serbestliğe sahip olsalar bile, sonuçta birbirlerine bağımlı olmak zorundadırlar.

Görüldüğü gibi, sadece mevcut yapının çeşitliliği değil aynı zamanda icrasal özellikler de içeriğe farklı boyutlar kazandırmaktadır.

Sınırlarını çizmenin bile güç olduğu bu olağanüstü yapı sadece ait olduğu türle varolmayı, bugün farklı sanat dalları temsilcilerine de ilham vermekte, bu anlamda yeni tasarımların yanı sıra caz müziği gibi türlerin içinde dahi Türk ritimlerini duymak mümkün olmaktadır.

⁽¹⁾ Emile Vuillermoz, Histoire De La Musique, Librairie Artheme Foyard, Paris, 1973, s. 1

BURSA BÖLGESİ HALK OYUNLARI ÇALIŞTIRICILARININ İŞ DOYUM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

A. Nazım GÜRAK**, M. DOĞAN*

Bu çalışmanın amacı, Bursa bölgesinde farklı kategorilerde görev yapan halk oyunları çalıştırıcılarının iş doyum düzeylerinin araştırılmasıdır.

Bu çalışmada, Bursa bölgesinde görev yapan 150 halk oyunu çalıştırıcısının iş doyumlarını öğrenmek amacıyla 17 sorudan oluşan bir anket düzenlenmiş ve tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilen bu çalıştırıcılara yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanmıştır. Değerlendirmede bulgular, yüzdelik değerler üzerinden hesaplanmış ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Halk oyunları çalıştırıcılarının ekonomik olarak tatmin olmadığı, mesleklerinin onlara toplumda bir statü kazandırmadığı, büyük bir çoğunluğun halk oyunları çalıştırıcılığı işini ikinci bir iş olarak yaptığı ve büyük bir grubun bir meslek kuruluşu çatısı altında toplanmayı arzu ettikleri görülmüştür.

Halk oyunları çalıştırıcılarının toplumda belirli bir statü kazanabilmesi için, daha fazla sosyal ve kültürel konularla ilgilenmesi gerektiği, mesleki alanda daha fazla eğitim almaları gerektiği, halk oyunları çalıştırıcılığını ikinci bir iş yerine esas işleri olarak görmeleri gerektiğini ve bu alanda bir mesleki örgütün kurularak çalıştırıcıları yönlendirip desteklemesi gerektiği önerilebilir.

GİRİŞ ve AMAÇ

Folklor terimi günümüzde Folk: Halk, Lore: Bilgi, halk bilgisi olarak tanımlanmakla beraber, sistemli bir şekilde araştırılıp, incelenip sonuçlandırıldığında Halk Bilimi olarak nitelenebilir.

Folklor, toplumun yarattığı maddi ve manevi kültürel öğelerini çeşitli boyutları ile ele alır, onlarla ilgili evrim, etkileşim, gelişim ve değişim gibi sorunları inceler, sonuçlar çıkartarak yasalar bulur ve kuramlar geliştirir.⁽¹⁾

Folklor kavramı tanımlandığında; halkın gelenek bağlanımda günlük hayatının tümünü kapsayan, bir zaman sürekliliği içinde, insanın beş duyusunun tümüne hitap eden, her türlü düşünce, eylem ve davranışlarını biçimlendiren, örf, adet, gelenek, görenek gibi kurumlarıyla davranış ve tutumlarını belirleyen, efsane, destan, masal, müzik, oyun, edebiyat vb. gibi sosyal ve kültürel hayatın maddi ya da manevi ürünlerinin tümünü kapsayan bilim dalına verilen addır.⁽²⁾

Türkiye folklorunun coğrafi konumu ve tarihsel bağlarıyla kendine özgü bir durumu vardır. Anadolu tarih boyunca göçlerin çeşitli kültürlerin, savaşların, ticaret yollarının üzerinde otuzun üstünde devletin kurulduğu bir yerdir. Folklor, özü gereği statik değil dinamiktir. Folklor, halk yaşayışı bilimdir, kültür topluluğunun ortak malı olduğu için ulusal yapının bir parçasıdır.⁽³⁾

Halk oyunu hareket ve müzik olmak üzere iki ayrı öğeden oluşmuş bir bütündür. Düzgün ve birbirine benzeyen ritmik hareketlerin uyumlu bir şekilde ortaya konmasından oluşan oyun, nadiyen müzik eşliği olmaksızın belli bir ritme bağlı olarak da meydana gelebilir.

Kavram olarak halk oyunu; göze ve kulağa hoş gelecek biçimde düzenlenmiş, ölçülü ve dengeli hareketler yolu ile, estetik bir etki ve heyecan yaratan, çoğunlukla ses birimlerinden meydana gelen anonim halk müziği ile desteklenmiş olan, hareket ve müzik bütünlümesidir.⁽⁴⁾

Günümüzde kültür zenginliğinin en canlı ve halk sanatlarının en nadide bir örneği olarak kabul edilen halk oyunları, diğer sanat-

lardan farklı olarak, ait olduğu toplumun orijinal karakterini taşıyan, fertlerin müşterek duygu, düşünce ve davranışlarını sergileyen bir özelliğe sahip sanat daldır.⁽⁵⁾

Türk halk oyunları ait olduğu yörenin tarihini, coğrafya ve iklim yapısını, müzik geleneğini, giysi, takı, kullanılan araçlarını ve yöre insanının yaşam biçimini bünyesinde taşıyan, bu öğelerle bağlantılı olarak yöre insanının karakteristik yapısı, davranışları, duyguları ve inançlarını kendine özgü bir biçimde hareket ve figürlerle yansıttığı birer halk kültürü ürünleridir.⁽⁶⁾

Halk oyunları, uygulama alanının genişliği ve zenginliği yönünden günümüzde ekonomik anlamda yükselen bir değerdir. Halk oyunlarının kapsama alanı ana okullarından, ilköğretim okullarından, lise ve üniversitelere ve hatta Halk Eğitim ve Gençlik Merkezleri'ne kadar örgün ve yaygın eğitim kurumlarını içine alan geniş bir kitlenin taleplerine cevap veren bir arz kesiminin oluştuğu görülmektedir. Bu anlamda, rantı gittikçe artan bir halk oyunları piyasası oluşmuştur. Bu kesimi kısaca öbekler halinde toplayacak olursak; eğitmen, müzisyen, kostümcü, yönetici, sahneleme uzmanları ve organizasyon simsarları gibi birkaç kalemde toplamak mümkündür.

Halk oyunları eğitmenliği alanının önemli bir olgusu olup, yerel eğitmenler aynı zamanda belli ölçüde kaynak kişi olma niteliğine de sahiptir. Yöresel birikimleriyle veya yanlışlarıyla ya da eksikleriyle olayı her zaman etkileme noktasındadırlar. Ancak yöresini hiç terk etmeyen eğitmenle, büyük kentlerdeki eğitmenlerin olaya etkisi, katkısı ve olumsuzlukları farklı boyutlardadır.

Halk oyunlarına gösterilen bu ilginin sonucu olarak, halk oyunları öğreticilerinin sayısında aşırı derecede artış meydana gelmiştir.⁽²⁾ Tüm Türkiye'de özellikle son on yıldır görülen bu aşırı artıştan doğal olarak Bursa ili de etkilenmiştir. Bursa ilinde farklı alanlarda görev yapan çalıştırıcıların genel yapısı incelendiğinde, çok az sayıda yöreye özgü usta çalıştırıcı, büyük bir kısmının derneklerden yetiştiği, bir kısmının da üniversitede ders olarak ya da çeşitli kurslara katılarak eğitim aldığı saptanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Bursa ilinde farklı kategorilerde görev yapan halk oyunları çalıştırıcılarının iş doyum düzeylerinin araştırılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırmamızın evrenini Bursa ilinde halk oyunları eğitmenliği (çalıştırıcılığı) yapan 150 kişi oluşturdu. Tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen deneklere 17 sorudan oluşan bir anket yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulandı. Sonuçların değerlendirilmesinde elde edilen bulgular yüzdelik değerler üzerinden hesaplandı ve elde edilen sonuçlar bulgulara göre yorumlandı.

BULGULAR

Grafik 1. Eğitim durumları

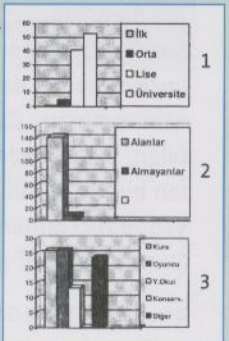
Halk oyunları çalıştırıcılarının % 1'i ilkökul, % 5'i ortaokul, % 41'i lise, % 53'ü üniversite mezunudur.

Grafik 2. Halk oyunları ile ilgili eğitim alıp almadıkları

Çalıştırıcıların % 94,6'sı bu konuda eğitim almış, % 5,4'ü bu konuda eğitim almamıştır.

Grafik 3. Aldıkları eğitim türü

Çalıştırıcıları % 26'sı kurs, % 26'sı oyunculuk, % 13'ü Yüksek okul, %

* Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğretim Görevlileri

0,2'si Konservatuvar, % 24'ü bunların dışında eğitim almış, % 9'u yanıt vermemiştir.

Grafik 4. Kaç yıldır eğitimcilik yaptıkları
Çalıştırcıların % 54'ü 1-3 yıl, % 16'sı 4-7 yıl, % 10'u 8-10 yıl, % 13'ü 11 yıl ve daha fazla yıldır eğitimcilik yapmakta olup, % 7'si soruyu yanıtlamamıştır.

Grafik 5. Hangi kategoride eğitimcilik yaptıkları
Çalıştırcıların % 39'u ilköğretim, % 18'i liselerde, % 7'si derneklere, % 12'si belediye ve vakıflarda eğitimcilik yapmakta olup, % 24'ü soruyu yanıtlamamıştır.

Grafik 6. Çalıştırcılara toplumda değer veriliyor verilmediği
Çalıştırcıların % 13'ü toplumda gerekli değeri gördüklerini, % 87'si görmediklerini belirtmiştir.

Grafik 7. Çalışma koşullarının yıpratıcı olup olmadığı
Çalıştırcıların % 33'ü çalışma koşullarını yıpratıcı olarak görürken, % 67'si yıpratıcı olarak bulmamaktadır.

Grafik 8. Çalıştırcıların öğrencilerinin gözünde model olup olmadığı
Çalıştırcıların % 62'si model olduğunu, % 38'i model olmadığını belirtmiştir.

Grafik 9. Maddi yönden tatmin olup olmadıkları
Çalıştırcıların % 24'ü ekonomik olarak tatmin olduklarını, % 76'sı olmadıklarını belirtmiştir.

Grafik 10. Başka bir işle uğraşır musunuz
Çalıştırcıların % 61'i başka bir işle uğraşırken, % 39'u ise başka bir işle uğraşmamaktadır.

Grafik 11. Mesleklerini başkalarına önerip önermedikleri
Çalıştırcıların % 92'si mesleklerini başkalarına önerirken, % 8'i önermemektedir.

Grafik 12. Resmi bir meslek odasına sahip olmak isteyip istemedikleri

Çalıştırcıların % 94'ü resmi bir meslek odasına sahip olmayı isterken, % 6'sı gerek görmemektedir.

Çalıştırcıların halk oyunları eğitmenliği dışındaki meslekleri incelendiğinde, ağırlıklı olarak, serbest meslek, öğretmen, müzisyen ve devlet memuru oldukları tespit edilmiştir.

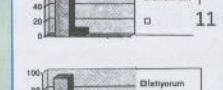
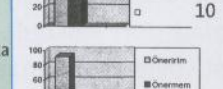
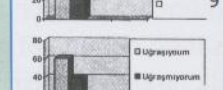
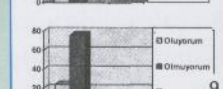
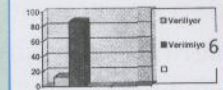
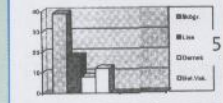
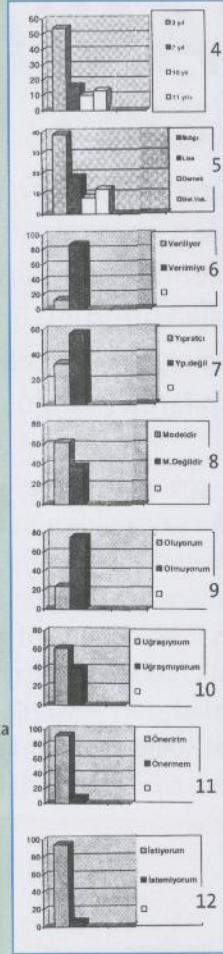
Çalıştırcılar karşılaştıkları en büyük sorun olarak, yeterli sayıda ve ideal koşullarda çalışma alanı bulamamalarını, yeterli kadar müzisyen, müzik grubu, kaset ve CD temin edemediklerini, çalıştırdıkları okul, kurum ve kuruluşlardaki idarecilerle velilerin ilgizliğini belirtmişlerdir.

Bu olumsuz koşullara karşın, insanlarla ilişkilerinde daha rahat olmalarını, yeni insanlar, yeni yerler ve farklı kültürleri tanımalarını ve Türk kültürünü gençlere tanıtmalarını mesleklerinin bir avantajı olarak kabul etmektedirler.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Halk oyunu çalıştırcıların eğitim durumları incelendiğinde büyük bir kısmının üniversite ve lise eğitimi aldıkları görülmektedir. Bu durum özellikle 1-3 yıldır eğitimcilik yapan en büyük grubu oluşturan yeni öğreticilerin çoğunlukta olmasından, çalıştırcıların bu alanın eğitimini almaları gerektiğine olan inançlarından, halk oyunları ile ilgili eğitim veren yüksek öğretim kurumlarının sayısının artmış olmasından kaynaklanabilir.

Çalıştırcıların % 94,6'sı bu konu ile ilgili mesleki bir eğitim almıştır. Bunun nedeni olarak özellikle 1995 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlarda eğitimcilik yapabilmek için ilgili bakanlıkça gerekli görülen (Halk Oyunları Usta Öğretici Yetiştirme Kursu) bir belge alınması zorunluluğundan kaynaklanabilir. Çalıştırcıların % 52'sinin bu tür kurslara katılmış olması bu görüşü desteklemektedir. Çalıştırcıların % 57'si Bursa'da ilk ve orta dereceli okullarda eğitimlik yapmaktadır. Okullarda Halk Oyunlarına karşı olan talebin yüksek ol-

ması, çalıştırcıların ekonomik olarak diğer kurum ve kuruluşlarda çalışanlardan daha fazla gelir elde etmesi, okulların fiziki koşullarının çalışmak için

Bursa'daki diğer kurumlara göre daha elverişli olması bu sonuca katkıda bulunmuş olabilir.

Çalıştırcıların % 87'si kendilerine toplumda yeterince değer verilmediğini düşünmektedir. Bunun nedeni olarak gerekli alt yapı ve eğitimi almadan bu işe başlamalarından, bu iş kötünün sürekliliği olan bir meslek olarak kabul edilmemesinden, bu meslek daimin kazanılan ulusal ve uluslararası başarıya rağmen Bursa'da yeterince gündeme gelmemesinden, çalıştırcıların % 76'sinin mesleklerinin ekonomik yönden tatmin etmediğini belirtmiş olması ve buna bağlı olarak ekonomik yönden yeterince güçlü olamaması ve toplumdaki değer yargılarından biri olan ekonomik güce yeterince sahip olmadıklarını düşünmelerinden kaynaklanabilir. Çalıştırcıların % 61'inin başka bir iş alanında çalışıyor olması da halk oyunları eğitimciliğinin yeteri kadar maddi kazanç sağladığının bir başka göstergesi olarak düşünülebilir.

Çalıştırcıların ekonomik olarak tatmin olmadıklarını düşünmeleri, toplumda yeteri kadar değer görmediklerini düşünmelerine karşın çalıştırcıların % 62'si öğrencilerinin gözünde bir model olduğunu, % 92'si de halk oyunları eğitimciliğini başkalarına meslek olarak önerdiğini belirtmiştir. Bunların nedeni olarak, mesleklerini çok seviyor olmaları, gelecekte meslekleri ile ilgili daha olumlu koşulların doğabileceğini inanmaları, Bursa ile ilgili kültürün gelecek nesillere doğru olarak aktarılmasının gerekliliğine inanmış olmaları, mesleklerinin tüm olumsuz koşullara karşın olumlu yönlerinin daha fazla olduğunu düşünmelerinden kaynaklanabilir.

Çalıştırcıların farklı kurum çatıları altında gayri resmi olarak toplanmış olmasına karşın % 94'ü meslekleri ile ilgili resmi bir kuruluşun olmasını istemektedir. Bu isteklerinin temel nedeni görev yaptıkları yerlerde muhatap oldukları kişi ya da kurumlara karşı kendilerini yalnız hissetmelerinden ve güçsüz olarak düşünmelerinden kaynaklanabilir.

Sonuç olarak; araştırma tarihinde olmamasına karşın 2002 yılında resmi faaliyetlerine başlayan Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'nun ulusal ve uluslararası yarışmalar, festivaller, organizasyonlar, kurslar vb. gibi konularla birlikte çalıştırcılar ve beklentileri konusunda da yapacağı çalışmalar bu konulardaki beklentilere cevap verecektir.

Çalıştırcıların tüm olumsuz koşullara karşın, Bursa halk kültürünün önemli bir parçası olan halk oyunlarının derlenmesi, yaşatılması ve geliştirilmesi aşamasında nitelikli ve eğitilmiş çalıştırcılara gereksinim olduğu bir gerçektir. Buna bağlı olarak Bursa ilinde değişik kategorilerde görev yapan çalıştırcıların bu amaçla alan araştırmaları yapmaları, kurs ve seminerlere katılarak yurdumuz ve Bursa ile ilgili bilgi ve becerilerini materyalleri güncel olarak takip etmeleri Bursa ili halk kültürü ve halk oyunlarına önemli katkılarda bulunacaktır.

Bu alanda Bursa ili ile ilgili yapılmış bir araştırmanın olmaması nedeniyle bu araştırmanın bundan sonra yapılacak olan çalışmalara yardımcı olması dileğiyle.

KAYNAKLAR

1. Ekmekçioğlu, İ., Bekar C., Kaplan M., "Türk Halk Oyunları", Esin Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 11. / 2. Öngel, H.B., "Uygulama Nedenleri Dolayısıyla Halk Oyunlarında Görülen Yozaşmalar", Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, 19-21 Ekim 2000, İstanbul, s.88. / 3. Artun E., "Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi", Türk Folklorunun Turizm Açısından Değerlendirilmesi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, 19-21 Ekim 2000, İstanbul, s. 15. / 4. Ekmekçioğlu, İ., Bekar C., Kaplan M., "Türk Halk Oyunları", Esin Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 19. / 5. Değerli F., "Türk Halk Oyunlarının Sahnelenme Problemleri ve Çözüm Yolları", Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, 26-28 Ekim 1987, Ankara, s. 111.
6. Coşkun K., "Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Temel Doğrular", Türk Halk Oyunlarının Sahnelenmesinde Karşılaşılan Problemler Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, 26-28 Ekim 1987, Ankara, s. 62.

MUŞ MANİLERİ

* Songül KARAHASANOĞLU ATA

Muş ili (merkez) geleneksel, sözlü edebi ve müzikal ürünleri üzerine aralıklarla on beş yıldır çalışmaktayız. Bu süreç daha çok derleme çalışmaları ile geçti. Bu ilin kültürü ile büyüyen insanlar olarak derleme çalışmaları sırasında, folklor ürünlerinin hızla kaybolduğunu tespit ettik. Popüler kültürün şehir, ilçe ve köylere kadar yansarak, halk kültürünü önemli ölçüde etkisi altına aldığını ve özellikle bu ilimiz de sürekli yaşanan iç ve dış göçler, tüketim ekonomisi, kitle iletişim araçlarının giderek artan etkileri, fiziksel, sosyal, ekonomik yapılarda olduğu gibi kültürel yapısında da hızlı bir değişime neden olduğunu gözlemledik.

Hal böyle olunca yörede yaptığımız derlemeden daha çok malzemeyi yöre dışında yaşayan ve kültürlerini sürdürme çabasında olan göçmen Muş'lular dan yaptık. Bu çalışmada yörenin yaşlı insanların söylemiş olduğu manileri yörenin eski şivesini öne çıkararak yazmaya ve bilinmediğini düşündüğümüz kelimeleri de açıklayarak okuyucuya yardımcı olmaya çalıştık. Bazı kitaplarda bölüm olarak yer alıp yayınlanmış¹ olan Muş Manileri dışındaki manileri de burada okuyucuya sunduk. Yöre insanlarından yaptığımız görüşmeler dışında basılmamış bitirme ödevlerinden de yararlandık. Bir çok ortak ve küçük farklılıklar taşıyan manileri harmanladık.

Bu maniler genellikle bir halk edebiyatı nazım biçimi olan dört mısradan ve yedili hece ölçüsünden oluşur. Anonim yapısı ile tipik bir folklor ürünüdür. Yörede mani söylemeye "mani yakma" veya "mani atmak" denir. Konuları sevgi, aşk, doğa, övgü, dua, beddua, ayrılık, hasret, ölüm....vb. odaklaşmıştır.

-1- Sabbahdır gül fızardır Gül bülbülü gızardır Üzüme ne bahersen Üreğim ah-i zardır	-2- Bu dağın etekleri Otlıyor inekleri Açılmış gapanmıyor Mehebbet çiçekleri	-13- Karanfilem biberem Hepsinden de dilberem Ane üzün turşitme ¹² Mısafıram giderem	-14- Ata binerem alışam Gedem yare ulaşam Yarım küsmüş dünden ¹³ Nerde göräm barışam	-25- Bu dağın ardı mantar Gün be gün derdim artar Gel derdimin ortığı Meni bu dertten gurtar	-26- Teşt ²⁴ altında yumurte Her dem ²⁵ meni unurme Her hatiren düştuhe Güz yaşını gurutme
-3- Defimin nakışları Vuraram yoğuşları Mene bir haber getir Alvarıncın ³ guşları	-4- Muş büyüktür bilinmez Dibi mermer delinmez Şirin Muş'un gızları Heç bi yerde bulunmez	-15- Kar yağar kürek ister Damlara direk ister Eri ¹⁴ asker olana Demirdan yürek ister	-16- Guti koydum karşına Çıdım dağlar başına El alem aldı murad Men yandım yar aşkına	-27- Saçın örene gurban Açıp örene gurban Böğün men seni gördüm Saba görene gurban	-28- Evime sıçan geldi Sırrımı açan geldi Gündüz durmadan yazar Gece okuyan geldi
-5- İlane ⁴ bah ilane İlan yerde dolane Meni yarden ayıran Torbe taha dilane	-6- Muş'umuz dört bucahdır Suları ilicahdır Kim Muş'lidan gız ala Cenneti bulacahtır ⁵	-17- Garşiki dağdan yinerem Almas ¹⁵ gile giderem Ege almas terlemiş Mendilinan silerem	-18- Yayla çayı yan ahar Ataşın meni yahar Gözalloğon şan vermiş Her gelen sana bahar ¹⁶	-29- Arpeler gare gılçık ²⁶ Dame çih başı açık Eğer meni seversen Al bohçanı yola çih	-30- Bu gelen abalidir ²⁷ Göğsi merhabalidir Elinan güler söyler Menimle tobalidir ²⁸
-7- Camiler medreseler Yarım gelse deseler Üç günlük ömrüm galmış Müjdecıye verseler	-8- Arpa orağa geldi Zilü ⁶ darağa geldi Galhın selama durun Nazlı odama geldi	-19- Bu dağların aluci ¹⁷ Hinel ²⁰ parmah uci Duydum gelin olmsan Men olmadum sağduci	-20- Saru ¹⁸ yağın dordasi ¹⁹ Altun kemer ortasi Allah muradin versin Gelen bazar örtesi ²¹	-31- Feleğin altun teşti Genç ömrüm bele geçti Ge felek ispat eyle Hanki ²⁹ günüm hoş geçti	-32- Bu dağlar eski kimi Bu bağlar eski kimi Noldi ölene oldi Kalannar eski kimi
-9- Çıktım kerpiç duvare El ettim eski yare Eski yarden fayde yoh Men heyran teze yare	-10- Değirmen isti şah şah Küstühse ge barışah Aramız irah ⁷ düştü Mehtubinan gonişah	-21- Bu dağın ardı meşe Gün gaha kölge düşe Meni senden ayıran Evine şivan ²³ düşe	-22- Bülbülem dağ gezerem Mecnunam bağ gezerem Doğsan ²² yerde yarem var El biler sağ gezerem	-33- Başında fes efendim Ge benim has efendim Ya meni azat eyle Ya meni kes efendim	-34- Sıra sıra kazannar Gare yazı yazannar Cennet üzi görmesin Aramızı bozannar
-11- Yel gelir fani fani Galdır zerbab ⁸ yorğanı Yastuh senni soraram Hani doşek ¹¹ sultani	-12- Çayde söğüt ağacı Çüt ⁹ gezer iki baci Büyüğü hele mele ¹⁰ Küçüğü can ilacı	-23- Bi ay doğdu meşeden Avcısı dört köşeden Rengini gülden almış Gohusun menekşeden	-24- Bi oh çektim derinden Dağlar öynar yerinden Yer titrer bulut ağlar Menan senin ahından	-35- Sabbahdır ezane gah Gebrimi ³⁰ gazene bah Ezrailin ne suçi Defteri yazene bah	-36- Sabbahdır ezan vahdi Nazlim yuhudan gahdi Elinan gonişirken Ataşı ³¹ meni yahdi

* İTU Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Sanatçı Öğretim Görevlisi

-37- Kar yağar tene tene Elimde var tentene ³³ Ele bir yar sevmişem Dünyalarda bir tane	-38- Fistanımı ³² men biştım Gene sevdaya düştüm Ne biçim şansım vardı Esker oğlana düştüm	-61- Bu dağda gar erimez Yolda kervan yürümez Üreğimin dertleri Perdelidir görünmez	-62- Dağlar dağladı meni Gören ağladı meni Men felege neyledim Derde dağladı meni	-85- Feleğin altın teşdi ⁶⁶ Civan ömrüm pu ⁶⁷ geçdi Gel felek ispat eyle Hanki günüm hoş geçdi	-86- Dağda sağ sağ illannar Tanır atsız bulannar Acep şehit düşer mi Yar dizinde ölenar
-39- Saru çiti sararam İtirmişem araram Demiyesen unıtmış Her gelenden soraram	-40- Furun üstünde kürek Gene ah etdi ürek Her derde dayanırdım Buna dayanmer ürek	-63- İkimiz emmi ⁶⁸ kızı Ge tutah elimizi Cihah Gurtik ⁶⁹ başına Söyliyah derdimizi	-64- Anam anam öz anam Bağrı yanık köz anam El ağlar yalan ağlar Gene ağlar öz anam	-87- Yındım bendi bağladım Men dedim men ağladım Gederler bazıları Heç bi murat almadım	-88- İnciyi kelef ⁶⁸ ettim Kelefi selef ⁶⁹ ettim Bi vefasız yar için Canımı telef ettim
41- Gaşların ak edirsən Gelişin güç edirsən Vurdın yaralı kodun Ge göräh necedersen	-42- Çini tabahda reçal Bu günler gelir geçär Ağzım dilim söylemez Galbimden neler geçär	-65- Maydanöz nişaresi ⁵² Terlemiş gaş arası Göz gördi gönül sevdi Nedir bunun çaresi	-66- Ok ıstınde haliyem Halinin elvaniyem ⁵² Degme zulfum teline Men bi igit ⁵³ maliyem	-89- Alme attım ezildi Tabur yole dizildi Ne kötü talihim var Yarım asger yazıldı	-90- Odeye serdim hali Bu gelen kimin yarı Gören maşallah desin Kimin var böle yarı
-43- Rihan ektim bi elek Bıldı ⁵⁴ yedi bi leyek Geldi murad çağları Komadi gahpe felek	-44- Kekliğim dağ içinde Gavurdum yağ içinde Ordi Muş'a yinende Balam ⁵⁵ yohdır içinde	-67- Sivik ⁵⁴ uci kuş puni ⁵⁵ Oldım yarın düşgini Düşem yarın peşine Yalneyah gış guni	-68- Çarşıdan görinersen Al kürke bürünersen Allah muradın vere Gelen bazar örtesi	-91- Sabahın ilk ezani Çağır meytup yazanı İlahi sen gavuştur Gurbetteki gezeni	-92- Mendilimde gare var Üreğimde yare var Ne sen öldün gurtuldun Ne bu derde çare var
-45- Dertlerim örıklendi Dert kervanım üklendi Palut ⁵⁷ ataşı kimi Gün be gün körüklendi	-46- Menim bu hame ⁵⁶ derdim Dama sığışmaz derdim Ükliyem develere Yolliyem Şam'e derdim	-69- Dağları dağlasınnar Men öldüm ağlasınnar Yarımın yavlugını ⁵⁶ Başıma bağlasınnar	-70- Camiye fener geldi Gelbime neler geldi Hele yaşım küçükdü Başıme neler geldi	-93- Camiye fener geldi Başıme neler geldi Feraz ⁵⁸ dilim sölemer Başıme neler geldi	-94- Saru zılıf tareme Dağlar düşmiş areme Ayde bi mektup gönder Merhem edem ⁵⁷ yareme
-47- Giderem dur diyen yoh Kebab aldım yiye yoh Ayrılık köyneğini Menden gayri geyen yoh	-48- Kaz ayağı kumdedir Gözüm uzah yoldadır Ses verdim ses vermedi İske ⁵⁸ dağlar daldedir ⁵⁹	-71- Damin arhası tiken Meni satdın gül iken Meylam ömrüme aldı Üş günluh gelin iken	-72- Yağmur yağar taşlara Hasretim gardaşlara Kardeşiz bacı nedir Konayım ağaçlara	-95- Caminin öni member ⁷² Yetiş hazreti kamber Ver benim muradımı Uzi ⁷³ nurlu Peygamber	-96- Al şalım mavi şalım Dağları dolaşalım Aramız garlı dağlar Meytupnan gonaşalım
-49- Damde köynek ⁶⁰ dikerem Otmışem bukerem Dediler balan ⁶¹ öldi Baştan dibe sökerem	-50- Dertliyem dermanım yoh Köyliyem harmanım yoh İsterem gurtulasan Elimde fermenim yoh	-73- Kaynana gazan gulpu Oglu cevahir topu Allah gaynanayı alaydı Oğlu bana galaydı	-74- Kaynanayı netmeli Merdivenden atmali Bir sigara yahmalı Arkasından bahmalı	-97- Başında saru oya Sarmadım doya doya Her mehleden bi igit Gurban ola bu boye	-98- Kemer ağır gahmiyor Yar uzime bahmiyor Yar isdime ⁷⁴ yar sevmiş Heç Allahdan gormuyor
-51- Bi ay doğdu kenarsız Niye meni kınarsız Ele bi ah çekerem Geri durun yanarsız	-52- Dağlar başına felek Gözüm yaşına felek Akıbet ⁶² guş gondurrı Mezar daşıma felek	-75- Kaynanalar ilandır Her sözleri yalandır Gelonler ⁷⁷ mor çeçhidir Her sözleri gerçettir	-76- Garadır gışın ördek Yeşildir başın ördek Hergun çüt ⁶³ çüt gezerdin Hanı yoldaşın ördek	-99- Havalar serin oldi Sevdiğim gelin oldi Geşduğum kuri dağlar Boy vermez derin oldu	-100- Gül ekdim hane hane Döşirdim dane dane Can verdim emek verdim Baharam yane yane
-53- Sıra sıra gül bitdi Kışla yolını tutdı Uzun boylu efendim Getdi meni unıtdi	-54- Geşti ⁶³ menden geşti menden At okun geşti menden Bi dosta körpi ⁶⁴ oldım Kin düşman geşti menden	-77- Bu bulah ⁵⁹ eşme bulah Yaremi deşme bulak Yar gelmiş mahlemize Su ver söyleşme bulah	-78- Ses verdim sesden oldum Göğerdim ⁶⁰ bosdan oldum Bir vafasız yar için Kadimi ⁶¹ dosdan oldum	-101- Su gelir arh uyanır Dünya yeşil boyanır İkimizin ahından Gökte melek uyanır	-102- Çübuğum arh içinde Dolanır çerh ⁷⁵ içinde O begin hayranıyam Gezer Muş'ın içinde
-55- Esgi yaram esgi ⁶⁵ yaram Sag olmaz esgi yaram Noldi ki zügürt ⁶⁶ düşdoh Men gene esgi yaram	-56- Aşşam oldi aşşamlar Suya endi davşanlar Evli evine getti Evsiz nerde aşşamlar	-79- Gir bağa boyun görem Elin uzat gül verem Cigerim kebab oldi Yar seni nerde görem	-80- Sabah oldi uyan yar Galbime kan goyan yar Yastış seni eglemez Gel bağrıma dayan yar	-103- Feleğin işine bah Gözimin yaşına bah Felek sen ne feleksen Dibi düşik eleksen	-104- Yındım çiçekli hane Derman isdedim cane Dediler derman yohdır Yarınden ayrılane
-57- Güğe uçan çalagan ⁶⁷ Gurbanam al yanağan Bu gece nerde galdın Gelecagam konagan	-58- Kaldım getdim o yare Merhem yarame sare Girdim yar odasına Eli boş üzi ⁶⁸ gare	-81- Bahçalarda galem var Ardımızda gelen var Eski yarı unuttuk Tezelere ⁶⁸ selam var	-82- Çini tabahda fişne ⁶² Oğlan ardıma düşme Babam sana gız vermez Yazohsan dile düşme	-105- Bu dağda guş oturur Guş guşa yem götürür Bıldı ⁷⁶ ri ⁷⁶ şah goynumda Bu yıl kimler otrır	-106- Ha yad oldu yad oldi Yar yolun Bağdat oldi Hemen barın ⁷⁷ yemedim O da mana dert oldu
-59- Gene men gene men Doldir içem gene men Geşti ömrü buldı kemal Genç olmaram gene men	-60- Ok yare okı yare Get derdim okı yare Sinem de yer galmadı Meğer ok okı yare	-83- Zalhim ⁶⁴ zalhim üzünsen Sen menüm çüt gözünsen Bi yandan yahın ⁶⁵ gomsüm Bi yandan sevgülünsen	-84- Bi ay doğdu geliver Gümüştän galemi ver Geçin sevkıyat geçin O yarın selami var	-107- Entarisi firuzi ⁷⁸ Kim bilir galbimizi İfahdan ⁷⁹ rızgar esdi Ayirdi ikimizi	-108- Anamın kürki yıldız Anam kuşahlı yıldız Ayrılmazdım boş yere Ayrırdım gece gündüz

-109- Ay doğar elvan elvan Şehere yindi kervan Yare bi çüt sözüm var Biri dert biri derman	-110- Pencerede üzüm var Zalhim sende gözüm var İki gardaş geliyor Küçüğünde gözüm var	-133- Armudum dalde galdi Sevduğum yolde galdi Meyvelerde gurtlandi Sevduğum nerde galdi	-134- Gecenin yarısadır Ömrümün varısadır Gözel bi insaf eyle İnsaf din yarısadır	-157- Altunum alay degil Üzüğüm galay degil Sen orede men burde Aynloh kolay degil	-158- Ha bu geldi bu geldi Bendi bağla su geldi Ellere toy düğündür Bize hağdan bu geldi
-111- Barmağım beşdir benim Derdim unbeşdir benim Can verdim emek verdim Emeğim heçdir benim	-112- Oy çiçeğim çiçeğim Yol verin men geçeyim Yarımdan ayrılmışam Zeher ⁶⁰ verin içeyim	-135- Atım atlar içinde Gümüş nallar içinde Men atımı tanırim Yüzbin atlı içinde	-136- Saru çiçek neyledir Gün çhände öğledir Acımdan gırılâh ⁶⁵ Sızın adet böledir	-159- Mor baldırcan oymaram Yuhalime ⁶⁸ koymaram Eller ne derse desin Men seninan olmaram	-160- Bu dağlar mavış durur Yel vurur savuşdurur Yusuf Zehiho kimi Hak bizi kavuşturun
-113- Karşiki dağde tavuşan Yol verin men savuşam Ya muhammet ya Allah Men yarime gavaşam	-114- Liverimin ⁶¹ geytani Sen geldin yarim hani Seni seven çoh olur Candan sevenim hani	-137- Ağalar beş oladı Beşi gardaş oladı Yarim bize gelende Odalar boş oladı	-138- Oğlan oğlan al meni Hamayıla ⁶⁶ sar beni Ege meni almarsan Hamayıl vura seni	-161- Al şala bürünürsen Garşıda görürsen Isırtman ⁶⁹ bana galsın Sen saru görürsen	-162- Men böle kefi nedem Elimde defi nedem Dili dost gelbi düşman Men böle yari nedem
-115- Dağlar siz ne dağlarsız Gardan kemer bağlarsız Gül senin bülbül senin Daha niye ağlarsız	-116- Dertlerim alevlendi Dert kervanın üklendi Derdin palut ⁷⁰ ağacı Gittikçe köriklendi	-138- Çarşunun çardahlari Gırlsın barmahlari ⁷⁷ Yar hamur oyniyende Tökülsün barmahlari	-140- Gar yağar kürek işter Yer alti direğ işter Kim yarinden ayrıla Demirden yüreğ işter	-163- Bu dağde keklük oti Nacarlara ⁷³ yapar guti İkimizin ahından Ehbablar olsun kötü	-164- Garşıda yeter durdun Yeter boynunu durdun Doste düşmana garşı Yeter meni öldirdin
-117- Saru ipek sararam İtirmişem araram Demiyesen unutmış Her gelenden soraram	-118- Derde kerem derde kerem Rebbimdir derde kerem Çütüm ⁸⁵ gam tarlam hicran Sürdükke dert ekerem	-141- Abem gelir mektepten Gravati ipekten Men abemi severem Candan degil üreğten ⁸⁶	-142- Su gelir lule lule Yar gelir güle güle Elinde ipek mendil Terini sile sile	-165- Evler göçdi narloğa ⁷⁴ Güvenmeyin varloğe Gün olır devran döner Başız düşer darloğe	-166- Giderem yavaş yavaş Gundurama doldı taş Abemin gorhusundan O yare dedim gardaş
-119- Göğher bosdanım göğher Su gelir bendi döğher Küçükden öksüz galdım Her gelen meni döğher	-120- Bu gece uymamışam Baş yere goymamışam Geçdi güzel kervani Kör oldum görmemişem	-143- Mehtup yazdım gış idi Galemim gümüş idi Çoh mehtuplar yazdım Barmaklarım üşidi	-144- Galeli ⁸⁹ gantereli ⁹⁰ Sen dertli men yarali Getdim tabib yanine Tabib menden yarali	-167- Gavah uzanır gider Dali bezenir gider Öpüş vermeyen gızlar Günah kazanır gider	-168- Galenin başı tandır Yandır Allahım yandır Yarim küsmüş gidiyor Döndür Allahım döndür
-121- Saru ipek zenane ⁸⁴ Bahın ⁸⁵ damdan yinene Güçükden öksüz galdım Gararından dönene	-122- Tefimi çale çale Çıldım bi üsgek ⁸⁶ dale Gorharam dal kırile Muratlar gözde gale	-145- Mehtup yazdım yaz idi Galemim kör yaz idi Çoh mehtuplar yazdım Mürehekbeim az idi	-146- Bu derenin aluci ⁹¹ Hinelil parmah uci Diyeler yarım gelmiş Üç ay tutam orici	-169- Barmağımda üzük yar Golin uzat yatam yar Yüzün zılıf bürümüş Nerden öpem yatam yar	-170- Armut dalde dal olır Yere düşer bal olır Felek gözün kör ole Kimler kime mal olır
-123- Ha az geldi az geldi Tel gırlıdı saz geldi Gızlar merak etmeyin Gırhbirliye ⁸⁸ az galdi	-124- Bi su verdim soğane Göynüm düşdü oğlane Oğlan getti gelmedi Sarılmadı bu cane	-147- İsgek ⁹² pacalar alti Abem picame gati Teğmen gurbanın olam Abemin amanati ⁹⁴	-148- Ay işihdir işihdir Üküm ⁹³ şimşir kaşığdır Gomşi gızın zapteyle Bizim oğlan aşığıdır	-171- Gavah tikili galdi Yanım sökili galdi Eller yarımı aldı Boynum бүkili galdi	-172- Gare gare gazannar Gare yazi yazannar Cennet üzi görmesin Aramızı bozannar
-125- Yarım ince cubohdır ⁸⁹ Yole çhıdğı yohdır Yollar sizi vuraram Yarin kimesi yohdır	-126- Vahap iner yohuştan Tabakası gümüşten Vahap gözlerin aydın Çarkçı ⁹⁰ geldi Enişten	-149- Altın üzügün yani Durmaz parmağım kanı Nolırki uzah düşah Evelki sözün hanı	-150- Ekmeğ yaptım terledim Çıldım dama parladım Dediler yarım gelmiş Yındım atın bağladım	-173- Merdivanım kırh ayah Dediler aben geldi Ne el tutar ne ayah	-174- Altuni erideyim Sözimi yürüdeyim Seni kimi bi genci Öğümde çürüdeyim
-127- Su gelir daşe değer Kırpıklar gaşe değer Gün olur devran döner Helbet ⁹¹ baş başe değer	-128- Çay içinde guziyem ⁹² Men ananın guziyem Gedin o yare deyin Ehmet begin guziyem	-151- Gaşların egri mildan ⁹⁵ Severem seni candan Severem çoh severem Gorharam el dilından	-152- Dame serdim çedene Topladım dene dene Dediler yarın geldi Oldım deli divane	-175- Armut dalde dal yerde Bülbül öte her yerde Felek bizi ayırdı Her birimiz bi yerde	-176- Yole yolladım seni Yollar yormiye seni Alaha çoh yalvardım Bide ⁹³ yollıye seni
-129- Başında dülbendim ⁹² yar Ağladım gülmedim yar Halt ettim gönül verdim Sonunu bilmedim yar	-130- Ate binem alışam Gidem yare gavaşam Yarım gümüş gidiyor Nerde görem barışam	-153- İpek mendil dikerem Oturmuşem бүkerem ⁹⁶ Eller ane diyende Men boynumu бүkerem	-154- Evleri görünüyor Gönüldür veriliyor Çekilacah dert degil Mevlam sabır veriyor	-177- Çubuğum var uzadem İrah yolın gözodem Yaşın ⁹³ çoh yoldaşın çoh Seni kime benzedem	-178- İnci serdim güneşe Gören gözler gamaşe Ele bi yar sevmişem Gören eder tamaşe ⁹⁴
-131- Gavur meydanın düzi Devriye sardi bizi Gayret edin ehbablar Gurtarah canımızı	-132- Odaye serdim hali Ge otur rıhan ⁹⁴ dali Gören maşallah desin Kimin var bele yari	-155- Mendilim belek belek Ortası çarhi felek Gışı ⁹⁷ beraber ettoh Yazın ayırdı felek	-156- Pencerede tül perde Perdenin uci yerde Urek oynar can titter Yari gördoğom yerde	-179- Bi ay toğdu gırahsız Niye meni gınarsız Ataşım erşe çhıdı Geri durun yanarsız	-180- Bu dağlar olmasaydı Gül benzim olmasaydı Ölüm Allahın emri Ayrılık olmasaydı

-181- Gene zilfin tareme Dağlar düşdi arame Yari yolladım yole Gözlerim dole dole	-182- Suyu verdim soğane Göynüm düşdi oğlane Tanrı ver maradimi Çüt girah bi yorgane	-191- Dağlarda meşelerde Gül suyu şişelerde Eller aldı yarımı Men galdim göşelerde	-192- Yol üstünde sarayı Seni kimden sorayım Boş mehtubun neyleyim Hasret yüzün göreyim	-201- Dam dame yapışohdır Tespi doli gaşohdır Ane benim ne suçım O giz mene aşohdır	-202- Giderem mende mende Bi heyvam ¹¹⁹ galdı sende Heyva kimi sarardım Din iman yohmi sende
-183- Dağlar dağladı meni Gören ağladı meni Ayırdı zalım felek Derde bağladı mani	-184- Mağdanoz bağladılar Ufahdan ağladılar Men seni almaz idim Başıma bağladılar	-193- Bu öğlen hardan ¹¹⁶ geler Yol Bulmuş bağden geler Mishebi goltuğünde Hebib hoceden geler	-194- Mendilim oyalıdır Etrafi boyalıdır O yar gurbete gitmiş Üreğim yarelidir	-203- Dağlar dağımdır benim Dert ortağımdır benim Bah feleğin işine Ölüm çağımdır benim	-204- Bu dağde meral ¹²⁰ gezer Zilfini tarer gezer Dağ bizim meral bizim Avci burda ne gezer
-185- Galeden hopla Melo Fistanın topla Melo Seni Ehsan beg ister Ne diyem verem Melo	-186- Bu dağın etekleri Otluyor inekleri Açılmış gapanmıyor Muhabbet çiçekleri	-195- Giderem gdişimdir Yarden ayrılışimdir Eğil gözlerin öpem Buda son görüşimdir	-196- Gelenin başındeyem On iki yaşındeyem On iki yaşden sonra Gızların peşındeyem	-205- Su başında oturam Barmah suya batıram Men bi süri keklüğem Her avciye tutulmam	-206- Siyah gaytan bükere Yare terlük dikerem Duydumki yar evlenmiş İnat eder sökere
-187- Cuğaramın incesi Göynümün eglencesi Bi sabah ge bi ahşam Bi de ögle ötesi	-188- Gine oldi ikindi Gün tarleye dikildi Yollaran baha baha İnce belim bükildi	-197- Cuğarmi yaharam Muş yoline baharam Ege abem gelmerse Muşe ataş ataram	-198- Galeden yındim ancağ Gösgümdə saru sancağ ¹¹⁷ Ne gız oldum ne oğlan Torpağa gırdım ancağ	-207- Bu dağde gar erimez Kervan yolde yürimez Üreğimde yare var Perdelidir görünmez	-208- Üziğin ver sahliyem Gül yerine gohliyem Tanrı tobesi olsun Parmağime tahmiyem
-189- Alma attım garşıya Yuvarlandı çarşıya Angara'dan tel geldi Gızlar gala turşuya	-190- Bu dere anohludur ¹¹⁵ Suyu bulanohludur Alaram kürd oğlini Ayağı çarohludur	-199- Gara üzüm çedene Yuhi geldi bedene Gaynanam izin vermer Galham gidem odeme	-200- Yük üstünde haliyem Halimin elvaniyem Dökme zilfin telini Men bi rrgat ¹¹⁸ haliyem	-209- Tut ağacı tutludur Dibi yeşil otludur Gurban olam tanrıya El oğli ne tatlıdır	

GÖRÜŞMELER

² feryat, figan
³ köy adı
⁴ yılan
⁵ Bu mani aynı zamanda bir türküdede kullanılmıştır.
⁶ yanağı süsleyen saç
⁷ uzak
⁸ altın işlemeli, süslü
⁹ çift
¹⁰ şöyle, böyle
¹¹ yatak
¹² yüzünü asma
¹³ bir önceki gün
¹⁴ kocası
¹⁵ elmas adı
¹⁶ bakar
¹⁷ aluç: bir tür yabancı meyve
¹⁸ sarı
¹⁹ yağın üzerinde biriken atık
²⁰ kınalı
²¹ pazartesi
²² doksan
²³ ağlama, gürültü, ölü evindeki haykırırlar
²⁴ çamaşır yıkamak için geniş leğen
²⁵ zaman
²⁶ arpanın kabuğu
²⁷ keçi kılından bir nevi ceket
²⁸ tövbe
²⁹ hangi

³⁰ kabir, mezar
³¹ ateş
³² elbise
³³ dantel
³⁴ geçen yıl
³⁵ çocuk
³⁶ şimdiki
³⁷ meşe odunu
³⁸ yüksek
³⁹ saklanacak yer
⁴⁰ gömlek
⁴¹ yavru (hayvan ve insan için kullanılır)
⁴² akibet, insanın hayatının sonu
⁴³ geçti
⁴⁴ köprü
⁴⁵ eski
⁴⁶ parasız, fakir
⁴⁷ leylek
⁴⁸ yüzü
⁴⁹ amca
⁵⁰ dağın ismi
⁵¹ bostanda fide dikilen yer
⁵² çeşit
⁵³ yiğit
⁵⁴ dam korkuluğu
⁵⁵ kuş yuvası
⁵⁶ mendil
⁵⁷ gelin
⁵⁸ çift
⁵⁹ çeşme
⁶⁰ büyümek
⁶¹ eski

⁶² vişne
⁶³ yenilere
⁶⁴ salkım
⁶⁵ yakın
⁶⁶ leğen
⁶⁷ boş
⁶⁸ birkaç dizi incinin bir arada bulunması
⁶⁹ müsrifçe harcamak
⁷⁰ bakma
⁷¹ yapmak
⁷² mimber
⁷³ yüzü
⁷⁴ üstüme
⁷⁵ çark
⁷⁶ geçen yıl
⁷⁷ varlık
⁷⁸ işlemeli
⁷⁹ ufak
⁸⁰ zehir
⁸¹ tabanca
⁸² bir cins meşe ağacı
⁸³ öküz arabası ile tarlanın kazılması
⁸⁴ zarif
⁸⁵ bakın
⁸⁶ yüksek
⁸⁷ Kuran-ı Kerim
⁸⁸ asker tezkeresi için sayılan gün
⁸⁹ çubuk
⁹⁰ bileyci
⁹¹ kuzu
⁹² elbette
⁹³ ince, beyaz başörtüsü,

tülbent,
⁹⁴ reyhan otu
⁹⁵ bitmek, mahvolmak
⁹⁶ 1.Kadınların boyunlarına taktıkları altın veya gümüş kolye.
2.Madenden yapılmış muska kılıfı.
⁹⁷ parmak
⁹⁸ yürek
⁹⁹ kaleli; mahalle adı
¹⁰⁰ semt adı
¹⁰¹ aluç; yabancı meyve
¹⁰² yüksek
¹⁰³ yüküm
¹⁰⁴ emanet
¹⁰⁵ ince dal parçası
¹⁰⁶ katlamak
¹⁰⁷ kış
¹⁰⁸ toprak tencere
¹⁰⁹ sıtma
¹¹⁰ marangoz
¹¹¹ bağlık
¹¹² bir daha
¹¹³ yaşıt
¹¹⁴ seyretmek
¹¹⁵ anlık (Yabancı ot)
¹¹⁶ nereden
¹¹⁷ göğüs iğnesi
¹¹⁸ amele
¹¹⁹ ayva
¹²⁰ geyik

Bayrak, Ruşen. Muş 1997' de yapılan görüşme.
Karagüzel, Nahide (1914-1983) Çeşitli dönemlerde yapılan görüşme
Karahasanoglu, Nazire. İstanbul 2001' de yapılan görüşme
Karahasanoglu, Zekeriya (1923-1993) İstanbul 1992' de yapılan görüşme.
Türker, Saffet. İstanbul 1996' da yapılan görüşme.

KAYNAKLAR
Derleme Sözlüğü I-XII. 1993 (2.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
Hekimoğlu, Saim. 1968. Muş Ağzı Üzerine Bir Çalışma. İstanbul Üniversitesi
Basılmamış Mezuniyet Ödevi
Karslı, Halis. 1966. Muş Ağzı ve Folkloru. Ankara Üniversitesi Basılmamış Mezuniyet Ödevi.

¹BİNGÖL, Halit. 1982. Muş'un Kültür Hayatına Toplu Bir Bakış. İstanbul: Umur Yayınları
MUŞ İL YILLIĞI. 1967. Elazığ: Bingöl Matbaası
MUŞ İL YILLIĞI. 1973. Elazığ: Bingöl Matbaası
MUŞ İL YILLIĞI. 1989. İstanbul :İkinokta Basımevi

MUSİKİ'de

* YrdDoç. Şerife GÜVENÇOĞLU

"NAKİŞ"

Nakış; musikimizin yüksek sanatlı, süslü ve klasik formlarından biridir. Abdülkadir Meragi'den (XIV. asır) başlayarak ve çeşitli farklılıklar göstererek günümüze kadar gelmiştir. Nakış'ların en önemli özelliği, terennümlerindeki güzellik ve zenginlikleridir. Zaten, kendisine "Nakış" denmesine sebep olan da bu süslemeler ve terennümlerdir. Bu niteliğinden dolayı, hemen her klasik sanatkar nakış eserler vererek ustalıklarını ve farklılıklarını bu eserler aracılığı ile kanıtlamak istemişlerdir. Nakış Besteler ve Nakış Semailer fasıl'lar içerisinde de kullanılmışlardır. Nakış Beste genellikle I. beste'den sonra II. beste yerine, Nakış Ağır Semai Murabba Ağır Semai 'nin yerine kullanılırken Nakış Yürük Semai fasi'in son sözlü eseri olarak yer almaktadır. Nakış besteleri Murabba'dan (besteden) ayıran en önemli farklılık, yapısının dört bölümden değil, yalnız iki bölümden meydana gelmesidir. İlk ortaya çıkışından günümüze kadar Nakış'lar kullanıldıkları eserlerin yapısına ve musiki zevk ve anlayışına göre çeşitli farklılıklar göstermişlerdir.

Eski(tam) Nakış'lar

Bunlar klasik devir özelliğine sahiptirler ve Nakış formunun bütün özelliklerini üzerlerinde taşırlar. İki şekilde kullanılmışlardır.

a) I. mısranın melodisi ile 2.mısranın melodisi aynı olan nakışlar. Örneğin,

A.Meragi 'nin hafif usulundeki Rast Nakışı;
"İmşeb ki ru-haş çerağ-ı bezm-i men büd" ve, Recep Çelebi 'nin Rast Nakış Ağır Semaisi;
"Çekmiş yüzüne nikab-ı işve"

b) I. mısranın melodisi ile II.mısranın melodisi farklı olan nakışlar, örneğin,

Ebubekir Ağa'nın Yegah Nakış Yürük Semaisi;
"La'linden o şuhun ki esrar sorulmaz" ve,A. Meragi 'nin Rast Nakışı;
' 'Amed nesim-i subhdem, tersem ki azareş küned"

Yeni (Mıyanlı) Nakış'lar

Klasik nakışlarda , bilindiği gibi meyan kullanılmamaktadır. Yegane dikkat edilecek yerler terennümlerdir. Ancak, yeni olarak adlandırabileceğimiz Nakış'larda III.mısrada kullanılan farklı melodi "meyan" hölümünü meydana getirmiştir. Yeni Nakış'ların ilk örneklerini 18. yüzyılda Kara İsmail Ağa 'da görmekteyiz. Bu tip Nakış'larda da üç ayrı özellik ortaya çıkmaktadır.

a) I. ve II. Mısra melodileri aynı olan mıyanlı nakışlar. Örneğin,

Kara İsmail Ağa'nın Uşşak Nakış Yürük Semaisi;

* İstanbul İ. T. Ü T M.D. Konservatuarı, Öğretim Üyesi

"Gahi ki eder turrası damanım çide" Tahir Efendi'nin Saba Nakış Ağır Semaisi;
"Bilindi buseye yok yarin izni gülmemeden"

b) I. ve II. Mısra melodileri aynı olan meyanlı nakış'lar. Örneğin,

Hatibzade'nin Neva Nakış Yürük Semaisi;
"Bir zaman idi hemagus-u hayal olduğumuz" Dede Efendi 'nin Neveser Nakış Yürük Semaisi;
"Diyemem sine-i berrak-ı semender gibidir"

c) IV. mısrasında aynı melodi kullanılan miyanlı nakış'lar. Örneğin,

Dellalzade 'nin Rehavi Nakış Bestesi;
"Sünbül-i sünbül-i sünbül-i siyah" Ali Rifat Çağatay 'in Nihavend Nakış Bestesi;
' 'Zülfün görenlerin hep bahtı siyah olurmuş"

Değişik Şekilli Nakışlar

Diğer nakış tiplerinin dışında olup, çok defa ' 'Murabba" veya "Şarkı" formu içeren örnekler Nakış başlığı verilmişti (nakış özelliği gösterip de murabba takdim edilen eserlerde oldukça fazla sayıdadır). Örneğin,

A. Meragi'nin Rast Nakışı;

"Derd-i mend-i aşk-ı diderd-i nemidaned ki çişt" Tab 'i 'nin Bayati Nakışı;
"Gül yüzlülerin şevkme gel nuş edelim mey"

Murabba eserlerde terennümlülef yanında, terennümsüzlere de rastlamaktayız. Terennümsüz nakış olamayacağı için bu tür murabbalar nakış formu içinde yer almazlar. Nakış eserler, ayrıca, karakter bakımından murabbalara göre daha hafif eserlerdir. Nakış bestelerde,

Muhammes, Hafif, Devr-i Revan, Fer, Ağır Düyek, Düyek ve Lenk Fahte usullerinin kullanıldığını görürüz. Lenk fahte usulü en çok Zekai Dede tarafından kullanılmıştır. Nakış Ağır ve Yürük Semailerde ise, aynı, Ağır ve Yürük Semai formlarındaki usuller kullanılmıştır. Nakış formunun ortaya çıktığı yıllarda Türkçe güftelerin yanında Farsça olanlarına da rastlanmıştır. Günümüze yaklaştıkça, Farsça'nın dilimizde'ki etkisinin azalmasına paralel olarak yerini Türkçe güftelere bıraktığı görülmektedir.

Sonuç olarak,

Uzun soluklu eserler arasında kabul edilen ve büyük bir sabır, şevk, zevk ve klasik kültürü gerektiren Nakış formundaki örnekler pek rağbet edilmemektedir. Bu sebeple Onları unutmak ve kaybolmaktan kurtarmak için üzerlerinde yapılan araştırmaları geliştirmek, genişletmek, ve ayrıca, onları tam ve doğru bir şekilde icra etmekle mümkün olacaktır. Ancak bu şekilde sanatımıza karşı sorumluluklarımızı yerine getirmiş olacağız.

Kaynakça

- Kantemiroğlu(Kitab-ı İlmü 'l Musiki 'ala Vechi 'l-Hurufat, Tura yayınları. Tıpkı Basım, TranskripsiyonTer-cüme, Yalçın Tura. İst. 1976); A.AvniKonuk(Hanende, İst. 1317);
Suphi Ezgi (Nazari, Ameli TürkMusikisi İstanbul Belediye Konservatuvarı Yayını,İst. 1935);Zekai Dede Külliyyatı ve Zeyli(İstanbul Belediye Konservatuvarı yayınları,İst. 1940);Darü 7 Elhan Külliyyatı (İstanbul Belediye Konservatuvarı yayınları, 180 eser); M. Ekrem Karadeniz,(Türk Musikisinin nazariye ve Esasları, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1982); Feridun Darbaz.(Türk ve batı Müziği); A. Sami Toker (Türk Müziği Dergisi. Cilt V. sayı 48, İst. 1952); Yılmaz Öztuna (Türk Musikisi Ansiklopedisi, Milli Eğitim basimeviİst. 1974) ,Müzik Ansiklopedisi (Ankara, 1985); Vural Sözer(Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi.İst. 1964);Murat Bardakçı(Maragalı Ahdülkadir,Pan Yayıncılık, İst. 1986); Yalçın Tura (Form Bilgisi Ders Notları, TürkMusikisi Eski Formları, İst. 1987); Mutlu Torun (Form Bilgisi Yüksek Lisans Ders Notları, İst. 1987);
Alaeddin Yavaşca (II. TürkMusikisi Sempozyomu, Türk Musikisinde Form Zenginliği, tebliğ, İst. 198 5) Şerife Güvençoğlu(Türk Musikisinde Nakış Formu. Yüksek Lisans Tezi. İst, 1988)

Sakarya ili Taraklı İlçesinde Ağaç İşçiliği ve KAŞIK EVLERİ

* Y.Doç.Dr. Tülin ÇORUHLU

SAKARYA İLİNDE GELENEKSEL SANATLARIN EN KÖKLÜ VE ZENGİN OLANLARINDAN BİRİ AĞAÇ İŞÇİLİĞİ VE OYMACILIĞIDIR. BU DURUMUN EN ÖNEMLİ NEDENİ BÖLGENİN AĞAÇ AÇISINDAN ZENGİN OLMASINDAN KAYNAKLANMAKTADIR.

Ormanlık alanların zengin olduğu ilde çam, meşe, ak ağaç, gürgen, kestane, şimşir ve kayın gibi ağaçlar yetişmektedir. Bölge Osmanlı İmparatorluğu döneminde de ağaç ve kereste açısından devleti beslemekteydi. Hatta ordunun ihtiyacı olan ağaç ve kerestenin bir kısmının bu bölgeden getirildiği arşiv kaynakları tarafından belirtilmektedir.¹ Bölgede geleneksel ağaç işçiliği alanında mobilyadan günlük kullanım eşyasına çok zengin üretim yapılmaktadır. Günlük kullanım eşyası tarak, kaşık, çeşitli mutfak eşyaları, ekmek tahtası, tepsi, sofrası, havan, tabak, tencere altlıkları, maşrapalar, muhtelif amaçlı kutular, çeşitli biblo- lar ve süs eşyaları, duvar aplikleri, aydınlatma elemanları, çeyiz sandıkları, beşikler, yayıklar ve sepetler olmak üzere çeşitlilik göstermektedir.

Sakarya ilinde yaşayan geleneksel ağaç işçiliğinin büyük yükünü Taraklı ilçesi ve ilçeye bağlı köyler üstlenmektedir. Taraklı Sakarya ili Adapazarı merkezine 65 km uzaklıkta dağlar ve tepelerle çevrili bir alanın ortasındaki vadide kurulmuş bir yerleşimdir. Deniz seviyesinden yüksekliği 450 metre olan ilçeye bağlı yirmi iki köy vardır. Kuzeyinde ve batısında Sakarya ilinin ilçeleri Akyazı ve Geyve, doğusunda Bolu ilinin ilçesi Göynük (29 km), güneyinde Bilecik ilinin ilçesi Gölpazarı (26 km) bulunmaktadır. Taraklı 'ya , Adapazarı - Bilecik yolunun üzerindeki Geyve İlçesinin Ali Fuat Paşa beldesin-

1

2

3

4

R1 Nevzat Öztürk atölyesinde yakma tekniğinde ekmek tahtası süsleyen usta-Alballar köyü

R2. Mehmet Çam atölyesinde tava malası törpüleyen kadın-Alballar köyü

R3. Kaşık ustası Ziyaeddin Işık-Alballar Köyü

R4. Alballar Köyünde bir kaşık evi - Ziyaeddin Işık

* Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü Öğretim Üyesi

den ayrılarak Ankara'ya kadar devam eden yol ile gidilir. Taraklı ilçesine ulaştıktan sonra Göynük, Beypazarı ve Ayaş'dan geçen yol 270 km. mesafede Ankara'ya ulaşır. Bu yol Osmanlı döneminin ordu güzergahı yani Bağdat yoludur. Bu gün nüfusu on bin civarında olan ilçe halkının yarısı köylerde, diğer yarısı da ilçe merkezinde yaşamaktadır. Taraklı 1954 yılından beri Geyve ilçesine bağlı bir belediye iken 1987 yılında ilçe olmuştur. Aşıkpaşazade'ye göre Taraklı 1289 yılında Türk topraklarına katılmıştır. Osman Gazi tarafından Osmanlı Beyliği kurulduğunda(1299) Taraklı Osmanlı yurdu sınırları içerisinde bulunmaktaydı. Bu gün ilçede tescil edilmiş kale ve kale içi yapıları (Yunus Paşa Camisi, türbeler ve hamam), 120 geleneksel Türk sivil mimarisi örneği ev ve yaklaşık beş asırlık bir çınar ağacı vardır.² Halk arasında Kurşunlu Cami adı ile anılan Yunus Paşa camisinin, Yavuz Sultan Selim'in Veziri Yunus Paşa tarafından Mısır seferi sırasında inşa ettirildiği (1517) kabul edilmektedir. Eski bir Osmanlı kalesi ve yerleşimi olma özelliğini günümüzde de sürdüren Taraklı ilçesi bilindiği gibi adını da tahta taraklardan almaktadır.³

Köklü bir tarihsel geçmişe sahip olan Taraklı ile ilgili Evliya Çelebi Seyahatnamesinde şu satırlar yer almaktadır: Yüz elli akçelik kazadır. Halen kalesi virandır. Kasaba bağlı, bahçeli, akarsulu bir dere içinde beş yüz kadar mamur evleri tahta ve kiremit örtülü şirin bir kasabadır. On bir mihrap ve yedi mahalledir. Çarşı içindeki camii güzeldir. Bir hamamı, beş hanı, altı çocuk mektebi ve iki yüz dükkanı vardır. Halkının hepsi kaşık ve tarak yapmakla uğraştıklarından şehre Taraklı derler. Dağları safi şimşir ağacı kaplı olduğundan, halkı bunları işleyip, Arap ve Acem'e gönderir. Bütün dağları sık ormanla kaplı av yeridir.⁴ Evliya Çelebinin

Taraklı'da bir ev

naklettiği bu bilgiler, kısmen günümüzde de gerçekliğini devam ettirmektedir.

İlçede Evliya Çelebinin aktardığı bilgilerden anlaşılacağı üzere beş han bulunmaktadır. Bu durum şehirde ticaretin yoğunluğuna işaret etmektedir. Oysa bu günkü Taraklı 'da 17.yüzyıldaki kadar yoğun ticaret olmadığı anlaşılmaktadır.

Taraklı halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ayva, elma, armut, kiraz, vişne, ceviz bölgede en çok yetişen meyvadır. Ayrıca tarım arazilerinde arpa, buğday, yulaf, nohut, fiğ gibi tahıllar yetişir. Geleneksel ağaç işçiliği ve oymacılık da büyük oranda önemini hala korumaktadır. İlçe halkı yazın bağ ve bahçe işleri ile, kışın kaşıkçılık ve ağaç oymacılığı ile meşgul olmaktadır. Ayrıca ilçe merkezi dışında kalan yerleşimler ve köylerde hiç kahvehane yoktur. İnsanlar bir arada sohbet etme ve birbirlerine danışma ihtiyaçlarını büyük oranda kaşık evleri veya atölyelerinde gerçekleştirirler. Bugün ilçede tarak üretimi yoktur. Kaşıkçılık ise henüz devam etmektedir, İlçe merkezinde kaşık üretiminden ziyade, turistik amaçlı olarak ağaç ve tahta oyma işleri satan birkaç atölye ve dükkan vardır. Taraklı 'da kaşıkçılığın ve ağaç işçiliğinin yoğunlaştığı merkezler; Kemaller, Alballar, Esenyurt, Uğurlu, Kılavuzlar gibi köyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu köylerde ortalama üç haneye bir kaşık evi düşmektedir. Kaşık evini ortak kullanan haneler ya birbiri ile akraba aileler, ya da yakın komşulardır. Genellikle baba ve evlatları şeklinde bir ortaklık görülür. Uzun kış geceleri ve serin yaz akşamları kaşık evlerinde daima üretim devam etmektedir. Taraklı ilçesinde kadın ve erkekler bağ ve bahçe işlerinde beraber çalışırlar. Kaşık evlerinde ise genellikle erkekler çalışır. Köylüler için kaşık üretimi ikinci işidir. Günlük yada mevsimlik

Mahdumlar köyünde bir ev

Taraklı Yusuf paşa Mahallerde Bediha özyl ninenin çeyiz sandığı

mektedir. Tez üzerinde kaşık boyutuna göre açılmış oyuklar bulunmaktadır. Kaşıklar kepçe, yemek kaşığı, mama kaşığı gibi genel olarak üç boyda imal edilmektedir. Tezler üzerinde en az iki boy kaşık için oyuk bulunmaktadır. Bazı marifetli ustalar küçük boy kaşık da çalıştığı için onların tezi üzerinde mama kaşığı oyuğu da

bağ-bahçe işlerinden arta kalan zamanlarında kaşık üretmektedirler. Kaşık oymak, oturularak yapılan bir iş olduğu için daha çok orta yaşın üzerindeki erkeklerle kaşık evlerinde karşılaşmak mümkündür. Kadınlar genellikle, ev işlerinden arta kalan zamanlarında kaşık üretimine katılırlar. Aynı kaşık evinde üç nesil bir arada çalışırken görülebilir, hatta öyle bir yardımlaşma söz konusudur ki, kaşık evinin sahibini ziyarete gelen komşusu yada arkadaşını, bir yandan sohbet edip, diğer taraftan eline aldığı bir kaşığı biçimlendirirken görmek mümkündür. Kaşık evi; evi ortak kullanan hanelerin kolay ulaşabileceği bir şekilde konutların avlularında müstakil veya evlere

bitişik olarak inşa edilmişlerdir. Ağaç hatılların arasına, samanlı kerpiç örülerek inşa edilmiş ve duvarları içte ve dışta samanlı toprak sıva ile sıvanmıştır. Çatıları ahşap kalaslar üzerine oluklu (alaturka) yada Marsilya kiremit ile örtülüdür. Çatılar bazen tek tarafla eğimli düz çatı, bazen ortadan omurgalı kırma çatı şeklindedir. Bir giriş kapısı ve en az bir küçük penceresi vardır. Perdesi bir tarafa toplanmış olan pencereler ustanın oturduğu yerden sokağı görebileceği yüksekliktedir. Boyut itibarı ile yaklaşık dört metrekarelik bir alana sahip olan kaşık evleri tek bir odadan ibarettir. Odanın bir köşesinde küçük bir soba, duvarlarda kandil, sürahi, bardak ve çeşitli iş aletlerini koymak veya asmak için konsollu ahşap raflar ve nişler bulunur. Kapıdan girildiğinde karşıda kalan duvar kenarında kaşık ustanının minderi bulunur. Yerde oturularak çalışıldığı için başka her hangi bir mobilya yoktur. Ancak gelen misafirleri oturtmak için bir-iki adet küçük üç ayaklı veya kütük iskemle kaşık evinin kenarında yer alır. Kaşık yapımında çeşitli bıçak ve kesimler kullanılmaktadır. Kaşık yaparken üzerinde çalışılan kütüğe tez denilmektedir. Yani kaşık ustası tezgahına tez de-

vardır.⁵ Tez bağdaş kurmuş olarak yere oturmuş ustanın önünde ve yerde bulunur. Tezden başka ustanın çalışırken kullandığı diğer aletler: masat, törpü, bıçak, keser, sap kazıyan, baş kazıyan, iğdi (iç kazıyan), zımpara, yün ve keçedir. Kaşık yapmak için ele alınan ve yaklaşık kaşık boyutlarında olan tahta parçası keser yardımı ile kabaca kaşık formuna sokulması işlemi kaşık yapımının birinci aşamasıdır ve buna taslama ve taslanmış ağaç parçasına da taslak denilmektedir. Bu işlem sırasında yontulacak ağacın bir ucu tez üzerine oturtulurken diğer ucu el ile dikey olarak tutulmaktadır. Taslanmış kaşığın ağız kısmının içi henüz oyulmamıştır ve bu haliyle baş kısmı ve sap kısmı baş ve sap kazıyan aletleri ile düzeltilir. Bu işleme tabi tutulan taslağa ise iğinek denilmektedir. Üçüncü aşamada kaşık tez üzerindeki yuvaya yerleştirilerek keser kullanılmak sureti ile ağız kısmı oyulur. Bu işleme ise keserlek denilmektedir. Dördüncü aşama yonmadır. Bu işlem esnasında kaşık zaman zaman ele alınıp, göğüse dayandırılarak çalışıldığı için, usta sol omzuna göğüs üstüne incek kadar ince bir yün yastık asar ve kaşığın ucunu bu yastığa dayayarak çalışır. Kaşıkçı bu aşamada sap kazıyan ile çalışır. Bir sonraki aşama yalıklamadır ve bu sefer sol el avucu içine yerleştirilen kaşığın baş kısmının içi iğdi ile keser izlerini düzelterek şekilde oyulur. Daha sonra törpü ile ka-

İğdi ile yalıklama yapan kaşık ustası Muharrem dede Alballar köyü

Alballar köyünde bir sokak

şığın dış yüzeyleri düzeltilir. Zımpara ile yüzeyler pürüzsüzleştirildikten sonra yün yada keçe parçası ile kaşık perdahlanmaktadır. Perdahlamak kaşığın parlak görünmesini sağlamakta, su emme derecesini azaltmaktadır. Kaşık yapımı sırasında kaşık evinde oluşan ağaç yongaları ve tozları zeminde birikmekte ve dolayısıyla yerler daima odun talaşı ile örtülü görünmektedir. Bu durum özellikle kışın kaşık odasının ısısına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca zaman zaman bu talaşlar sobada yakılarak oda ısıtılmaktadır. Bu nedenle yerlere yaygı veya kilim serilmemektedir.

Kaşık yapımında en geçerli ağaç şimşir veya kayın ağacıdır. Kaşık yapmak için hazırlanmış ağaçlar güneşte kurutulur belli bir sertliğe ulaşır. Çünkü yaş ağaç kaşık yapımı için uygun değildir. Kaşık yaş ağaçtan yapılırsa yılar (yamulur/eğilir)⁶ Bu nedenle kuru ağaçla çalışmak gerekir Kaşık yapmak üzere taslanmış ağaçlar ıslatılarak biraz bekletilir, daha sonra diğer işlemlere geçilir. ıslatma işlemi yapılmaz ise kaşığı oymak oldukça zordur. Sert bir ağaç olan şimşir dalını ıslatmadan kaşık yapmak mümkün olmaz. Bu nedenle ustalar kayın ağacı ile çalışmayı daha kolay bulurlar. Tam kurumamış bir ağaçtan kaşık yapıldığında, eğer kaşık yılmış ise kaşık, sapı yukarıda olacak şekilde suya batırılır ve bir gece bekletildikten sonra sudan çıkarılır ve aynı biçimde kurutulursa kaşık düzelir⁷.

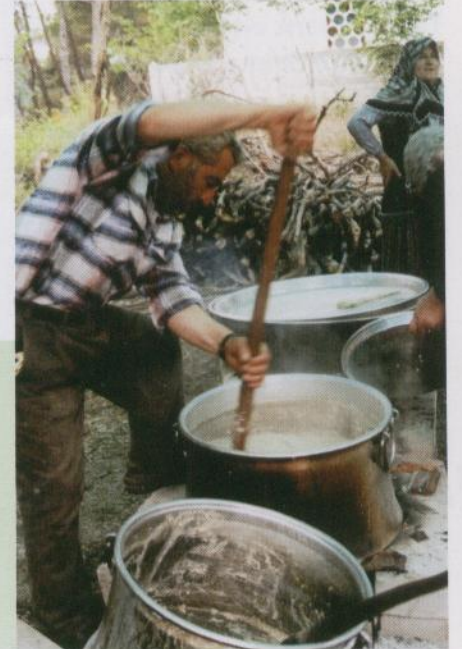
Otuz haneli Alballar köyünde on iki kaşık evi bulunmaktadır⁸. Dış görünüşleri itibarı ile kaşık evleri kapısı,

Alballar Köyünde
bir kaşık evi -
Muharrem Yıldız

Hıdırlık'da keşkek yapanlar. Taraklı'nın Hıdırlık tepesinde yıl Haziran ayı başında tüm çevre köylülerin katılımı ile keşkek ve pilav pişirilir ve gelenlere dağıtılır. Hayır günü de denilen bu kutlamadan sonra halkın bir kısmı hayvanları ile birlikte yazı geçirmek üzere yaylaya çıkar.

penceresi, toprak sıvası ve kırma çatısı ile, köydeki sivil mimarinin küçük maketleri şeklinde görünmektedir. İçlerinde kaşık imal etmek için inşa edildiklerini bilmeseydik bile diğer evlerin yanında kaşık gibi küçük göründükleri için onlara kaşık evi denildiğini düşünebilirdik.

Bugünlerde çok yaygın olarak uygulanmayan çiçek baskılı kaşıklar, geçmişte Taraklı köylerinde yoğun olarak üretilmekteydi. Zımparalanmış kaşıklar kadınlar tarafından kaşık yağlamak işlemine tabi tutulurdu. Çam reçinesi ve bezir yağı ile kaşıklar iki-üç kere yağlanır ve kurutulur tekrar yağlanır ve tekrar kurutulurdu. Yağlanmış kaşıkların üzerine ise ahşap yada kaçuk üzerine hazırlanmış motifler basılırdı. Motif basmada sarı, kırmızı, yeşil, mor, siyah ve kahve renklerde kök boyalar kullanılırdı. Dekorlanmış kaşıklar açık havada ağaç sekiler üzerine serilerek kurutulurdu. Kurutulmak üzere serilen kaşıklara kaşık sergisi adı verilirdi. Doğal boyalar ve yağlarla uygulanan bu işlemler sonucu imal edilen kaşık kullanım amaçlıydı ve bunlarla yemek yenilebilirdi. Bu günlerde ise bazı yörelerde turistik amaçlı olarak süslenen kaşıklarda sentetik boya-

lar ve tiner bazlı vernik kullanıldığı için insan sağlığına zararlıdır. Sadece süs olarak kullanılan bu tür dekorlu kaşıklar folklorik bir değer olarak Taraklı ve Geyve, hatta Göynük, Bilecik, Bursa gibi çevre bölgelerin halk oyunlarında hala kullanılmaktadır. Günümüzde Taraklı 'da neredeyse hiç boyalı kaşık üretilmemektedir. 17.yüzyılda Arap ve Acem illerine ihraç edildiğini öğrendiğimiz şimşir taraklar için de aynı şey söz konusudur. Ustalar şimşir ağacının kaşık ve tarak üretimi için en uygun ağaç olduğunu belirtmekte ve arkasından şimşir ormanlarının azaldığını da dile getirmektedirler. Yazın kayın ağacı ile, kışın şimşir ağacı ile çalışmanın daha rahat olduğunu ifade eden kaşıkkıllar, çay kaşığı, tatlı/şeker kaşığı, mama kaşığı, yemek kaşığı, kepçe ve çeşitli boylarda servis kaşıkları imal ediyorlar. Nesiller boyu aynı düzende kaşık imal ettiklerini öğrendiğimiz kaşıkkıllar, emeklerinin karşılığını alamamaktan şikayet ediyorlar. Kaşıklarını kendilerinin doğrudan tüketiciye ulaştırma imkanları olmadığını bu nedenle köye gelen tüccara çok düşük fiyatlarla kaşıkları toptan teslim ettiklerini, bu nedenle yeni yetişenlerin bu işe rağbet göstermediğine üzülerken şahit oluyoruz.⁹ Taraklıda kaşık evlerinden başka ağaç işçiliği ürünler imal eden atölyeler de

bulunmaktadır. Kaşık evleri bulunan köylerde atölye tarzı çalışan imalathaneler de vardır¹⁰. Bu atölyelerden altı tanesi Alballar köyünde karşımıza çıkar.¹¹ Atölyeler kaşık evlerinden farklı olarak az sayıda da olsa ücretli eleman çalıştıran imalathanelerdir. Sahibi köyden bir ailedir. Atölye olarak kullanılan mekanlar, evden atölyeye dönüştürülmüş odalar veya atölye olarak inşa edilmiş binalardır. Bunlar tek katlıdır ve birkaç odadan oluşurlar. Fonksiyonlarına göre imalathane, dekopajhane, dekor odası, depo gibi bölümlerden oluşurlar. Torna, dekopaj makinesi, kıl testere, yakma makinesi gibi bir takım elektrikli cihazların da kullanıldığı atölyelerde, kaşık evlerine göre daha teknik donanım ve seri üretim vardır. Kaşık evlerinden farklı olarak, atölyelerde çalışanların başka gelir kaynağı yoktur. Bu nedenle üretim yaz-kış devam etmesi gerekmektedir. Ağacı her şekilde işleyip süsleyebileceklerini ifade eden atölye sahibi ve çalışanları, daha çok küçük boy ürünler çalışmaktalar. Ürettikleri arasında tabaklar, çerezlikler, ekmeklikler, tep-

Taraklı'da son semerci atölyesi (İbrahim usta)

siler, tencere altlıkları, kupalar, çeşitli biblolar, aplikler, abajur, taraklı evlerinin maketleri, rahleler, sehpa ve avizeler bulunmaktadır¹². Söz konusu ürünler üzerinde ise boya ile fırça dekoru, ajur (açık oyma), yakma, kazıma, kakma gibi ahşaba uygulanan her çeşit süsleme tekniği çalışılmaktadır. Ancak kaşık üreticileri gibi atölye çalışanları da emeklerinin karşılığını alamamaktan ve pazar bulamamaktan şikayetçidirler.

KAYNAKÇA

¹ Ömer Lütfü BARKAN.-Erdogan MERÇİL, Hüdavendigar Livası Tahrir Defteri, Ankara 1988, s.507

² sakarya.gov.tr/Genel Bilgiler/İdare/İlçeler/Taraklı

³ Taraklı ile ilgili bkzn. Hakkı ACUN. Sakarya İli Taraklı İlçesi ve Yunus Paşa Camii, Ankara 1996, Ahi Naci İŞSEVER, Taraklı, Ankara 1993, Şerife ÖZDOĞRU, Göynük ve Taraklıda Türk Mimari Eserleri, Eskişehir 1999

⁴ Mehmet ZİLLİOĞLU, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, (Çev.Üç-Dal yayıncılık), İstanbul 1984, C. 1-2, s.680

⁵ Alballar köyünden Mehmet Yıldız şeker ve tuz kaşığı gibi çok küçük boy kaşık çalışmaktadır (Haziran 2002)

⁶ Alballar Köyü Muharrem Yıldız (82), 2002

⁷ Alballar Köyü Muharrem Yıldız(82), 2002

⁸ Bu araştırmaya konu olan atölyelerle ilgili tespitler Haziran 1999 yılında ve mahallinde yapılmış, Haziran 2002 tarihinde yapılan son tespitte ise iki kaşık evinin kapandığı, buna karşılık bir kaşık evi açıldığı görülmüş. Yeni atölyenin sahibi Ziyaeddin Işık(38) ortalama onbeş dakikada bir kaşık yapabilmektedir.

⁹ Alballar Köyünden Ziyaeddin Işık(38), kaşığının tane-sini 150-200 bin lira karşılığı tüccara teslim ettiklerini ifade ediyor(Haziran 2002)

¹⁰ Köy ile ilgili bilgiler Alballar Köyü muhtarı Sabri Özşahin(50)'den alınmıştır. Haziran 2002

¹¹ Haziran 1999 da tespit edilmiştir.

¹² Sıtkı Buluntekin(30), atölyesi Taraklı çarşı merkezinde, Haziran 2002

Taraklı 'dan bir görünüm.

Kültür Sanat Yazılar

Kültür Sanat
Bölümü ve Hakemsiz Yazılar

URFA'da GELENEKSEL MÜZİK ve GAZELHAN BEKÇİ BAKIR (Yurtsever)

* Abuzer AKBIYIK

Halk müziğinin icra edildiği müzik meclisleri, korolar, sahneler, radyo, televizyon, plak ve kaset gibi müzik ortamlarında, Şanlıurfa Halk Müziğinin ayrı bir yere sahip olduğu herkesin malumdur. Sadece Türk Halk Müziği sanatçıları değil, Edirne'den Kars'a kadar yurdun her bölgesinde, Kerkük, Erbil, Şam, Halep, Bağdat, Tahran, Tebriz, Mahabat ve yurtdışında daha birçok yerde Urfa türkülerini seven, bilen binlerce insana rastlarsınız.

Urfa dışında tanıştığımız bir kişiye "Urfalıyım" dediğinizde "Urfalıyım ezelden" veya "Urfanın etrafı dumanlı dağlar" türküsünü size mırıldanır. Urfa türkülerini çok sevdiğini söyler. Askerde veya bir öğrenci yurdundaki sohbetlerde Urfalı olduğunuzu söyler-seniz, hele bize bir türkü söyle derler. Ben türkü söylemesini beceremem dediğinizde "hadi hadi nazlanma, biz Urfalıların sesinin güzel olduğunu biliriz" derler. Gerçekten de Urfalıların kulağı müziğe aşinadır. Birçoğu ileri düzeyde müzik bilgisine sahiptir, okunan bir parçanın makamını, usulünü bilir. Bazıları iyi okuyamazsa da din-

leme adabını bilir. Urfa müzik meclislerinde şarkılar, türküler, gazeller, hoyratlar bir makam seyrine göre okunur. Bu husus Urfa müzik ortamlarında bir gelenektir. Bir makamdan başka bir makama usulüne uygun geçilir, ezgiler tespih tanesi gibi ardına sıralanır. Arada tek okuyacaklar kendi sesinin rengine ve aralığına uygun yerde gazel veya hoyrat okur. Sesinin yetmediği perdelerde okuması onu cemaat içinde mahcup edip küçük düşüreceğinden, haddini bilir. Haddini bilmeyenlere de meclisteki ustalar anında tepki gösterir mecazi sözlerle haddini bildirir. Bu nedenle

müzik ustalarının yanında okumak ses, bilgi ve cesaret ister.

Şanlıurfa türkü ve hoyratları nitelik ve nicelik bakımından halk müziği külliyyatında önemli bir yere sahiptir. Hemen her sanatçının repertuarında mutlaka bir Urfa türküsü vardır. Yılların imbiğinden süzülerek gelen anonim türküler yanında, Şanlıurfa'da türkü besteleme geleneği de halen devam etmektedir. Bir nehir gibi akan anonim türküler, derelerden, çaylardan, pınarlardan gelen bestelenmiş yeni türkülerle beslenmekte ve her geçen gün daha gür akmaktadır. Şanlıurfa türkülerinin, uzun havalarının bu kadar geniş bir coğrafyada sevilmesinin nedeni; insanı yürekten etkileyen türkülerimizi besteleyen bestekarlarımız, anonim türkülerini günümüze taşıyan kaynak kişiler, içli ve duygulu okuyuşları insanları etkileyen Şanlıurfa'lı sanatçılar sayesinde olmuştur. Bu insanlar gönül verdikleri Urfa Halk Müziği'ni okuyarak, geliştirerek ve yayarak sevdirmişlerdir. İşte bu nedenle bestekarlarımızı, kaynak kişilerimizi, sanatçılarımızı tanımak, bilmek ve anmak zorundayız. Bu eşsiz Halk Müziği mirasını bizlere bırakan insanlardan, bu işten ekmek yiyenler dahil birçok kişi ilgisiz ve bihaberdir, hazırı yemekle meşguldür. Ama nereye kadar....

* Folklor araştırmacısı

Geleneksel müziğin icra edildiği Urfa müzik meclislerinde, usta çırak geleneği içinde adeta "halk konservatuarı" diyebileceğimiz tarzda eğitim görülür. Çıraklıktan başlayan bu süreç kalfalık, daha sonra da ustalık mertebesine varır. Usta olmak veya usta olarak kabul edilmek öyle kolay değildir. İşte bu yazımda geleneksel müzik içinde önemli bir yere sahip, müzik ustası, kaynak kişi, gazelhan ve mevlithan Bekçi Bakır'dan sizlere söz edeceğim. Bekçi Bakır rahmetli olmadan kendisiyle görüşmüş ve hayat hikayesini kendisinden dinlemiştim. Bu yazımda Bekçi Bakır' la ilgili yıllar içinde elde ettiğim bilgileri, oğlu Ramazan Yurtsever ve torunu Bülent Çakıcı ve kendisini tanıyan Yusuf Bilgin ve Halil Binbaşoğlu'ndan derlediğim bilgilerle harmanlayıp, sizlere sunmaktayım.

Bakır Yurtsever, namı değer "Bekçi Bakır"

Bakır Yurtsever namı değer "Bekçi Bakır", kendine has üslubu ve yüksek sesi ile şöhreti olan, Urfa'nın en iyi mevlit, gazel ve hoyrat okuyucularından biridir. Kendisinden derlenen tüküler Kültür Bakanlığı ve TRT arşivlerine girmiştir, bu yönüyle de halk müziğimizin kaynak kişilerinden biridir. Ayrıca esprileri ve hazır cevaplılığıyla renkli bir kişiliğe sahiptir. Sesi güzel, tiz ve volümü çok yüksektir, bu sebeple en yüksek perdeden olan hoyratları rahatlıkla okuyabilir. Hafızası kuvvetli olup yüzlerce hoyrat sözünü arka arkaya okuyabilir. Makam ve usulleri bilir. Tasavvuf müziğine hakimdir, yüzlerce ilahi bilir.

Bekçi Bakır'ın hayatı

1909 Yılında Şanlıurfa'nın Yusuf Paşa Mahallesinde 205 nolu hanede doğdu. Babasının ismi Çolakoğulları'ndan Halil, annesinin ismi ise Kismetler Ailesi'nden Hanım'dır.

6 yaşında iken babası vefat etti. Annesi daha sonra İsrail isminde biri ile evlendi. Babalığının yanında 18 yaş-

na kadar kaldı. O ara babalığının koyun pazarındaki bakkal dükkanında çalıştı. Daha sonra muhtarlık emrinde bekçi olarak çalışmaya başladı. Askerre gidinceye kadar bekçilik işini devam ettirdi.

Rukiye isimli hanımla evlendi, isimleri; Halil, Zeki, Ulviye, İsmet, Zekiye, Osman, Nimet, Hikmet, Yeter ve M. Ramazan olmak üzere 10 çocuğu vardır.

Askerliğini Siirt'te 1. Piyade Alayı 9. Bölükte yaptı. 1934 yılının Nisan ayında teskere aldı. Teskere aldıktan sonra Emniyet Müdürlüğü bünyesinde bekçilik işine Şanlıurfa'da devam etti. Sonra Gaziantep'e gidip orada da bekçilik işini sürdürdü. Daha sonra Şanlıurfa'ya dönüp, gardiyan oldu. Belediye Başkanı Ömer Alay zamanında naklen belediyeye geçti, belediye de zabıta memuru olarak çalıştı. Buradan da İl. YSE Müdürlüğü bünyesine geçti. Orada da dinamit deposunda bekçilik yaptı ve yaş haddinden 1975 yılı Mart ayında emekli oldu.

09.06.1985 tarihinde vefat etmiştir. Mezarı Şanlıurfa'da Bediüzzaman Aile Mezarlığı'ndadır. Vefatından bir gün önce gayet sağlıklı imiş, bütün dostlarını, komşularını çağırılmış helalleşmiş, Kuran'ı Kerim okumuş, veda kaseti doldürmüştür. Traş olmuş, banyosunu yaparak yakınlarıyla vedalaşmıştır. Şakacı bir mizacı olduğundan ölüm için bu hazırlıklarını herkes şaka zannetmiş. Şaka olmadığı bir gün sonra ölünce anlaşılmış.

Vasiyeti üzerine mezar taşına ;

"Mezarımı derin edin,

Su serpin serin edin,

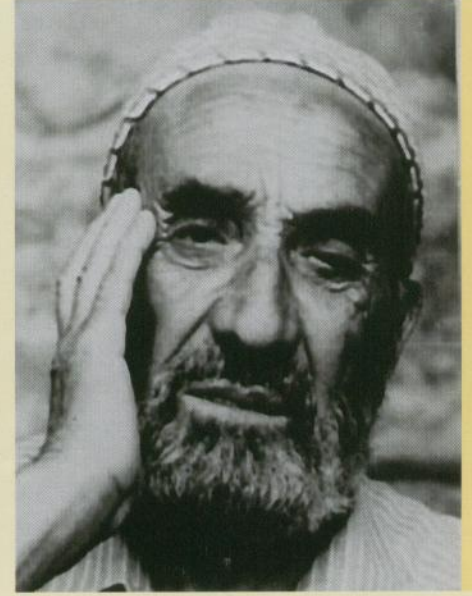
Bu dünyadan murad almadım,

Ahiretimi mamur edin."

diye başlayan kendi eserinden bir dörtlük yazmıştır...

Müzik Hayatı

Musikiye küçük yaşlarda başladı. Ustası, Pehel'in oğlu Pazar Camii müez-zini Ahmet Hafız'dır. Ustası her türlü

makamı bilirdi. Bütün bildiği makamları ustasından öğrendi. Bilahare Kuran-ı Kerim okudu. Ayrıca Hacı Nuri Hafızdan (Urfa'nın meşhur gazelhan ve mevlithanı) mevlit okumasını öğrendi ve kendisi ile birlikte 8 sene mevlitlere gitti. Mevlitlerde kendisine zakirlik yaptı. Daha sonra müsaade alıp, 30 sene kadar da kendi başına mevlithanlık yaptı. Mevlithanlık sırasında, musikiyle de ilgileniyordu. Zamanın iyi okuyanlarından Mukkım Tahir, Karaköprü'lü İsmail, Marangoz Halil, Muallim Cevdet Bey' le çok defa beraber oturdu ve müzik meclislerine katıldı. Birçok defalar da 11 Nisan Urfa'nın Kurtuluşu ile ilgili düzenlenen programlar için TRT'ye gitti. Ankara radyo evinde Muzaffer Sarısözen'in hazırladığı "Yurttan sesler" programına katıldı. Bir arada Diyarbakır radyo evince hazırlanan programa katıldı Yöresinin birçok eserini Muzaffer Sarısözen'le birlikte uzun çalışmalar sonucu TRT repertuarına kazandırdı. 1976 yılında da Milli Folklor Araştırma Dairesi o zamanki şube müdürü Yaşar Doruk'un Şanlıurfa da yaptığı derleme çalışmalarında (Kaynak kişi olarak) birçok makamlarda eserler okudu. İlk plağı 1928 yılında Odeon plaka yaptığı "Ordumuz gitti Muş'a dayan-dı"dir. Bu plağının sevilip tutulması

natçıyı etkilemiştir. İzzet Altınmeşe, Selahattin Alpay, Kubilay Dökmetaş gibi birçok Halk Müziği sanatçısı onun okuduğu uzun havaları, onun tavrında okumaktadırlar.

Elazığlı Ünlü usta okuyucu Paşa Demirbağ Abuzer Akbıyık'la yaptığı bir sohbette, Bekçi Bakırın sesinin çok güzel ve dik olduğunu söylemiş "böyle bir ses bir daha zor çıkar" demiştir.

1934-35 yıllarında Urfa'da halk evi vardı ve Mukim Tahir gibi Urfalı meşhur okuyucular her hafta bir konser verirdi. İşte Bekçi Bakır'da bunlarla birlikte konser verirdi. 25 makamdan gazel

üzerine "çaya indim ağladım" plağını da yine aynı firmaya yaptı. Bunda başka yaptığı plaklar "Duman duman olmuş karşı ki dağlar" "Havayida deli gönül havayı" "Beni candan usandırdı cefadan yar usanmaz mı"dır. Daha sonra İsmail Şençalar firmasına da "Buradan bir atlı geçti", "Garibem bu vatanda garip bülbül ötende", "Mezarımı yol üstüne kazsınlar, telkinimi baş ucuma yazsınlar", "Hüsün senin ey dilberi nadide kemer mi", "Mezarımı derin edin", Daha sonra palandöken firmasına da "Bu felek aşına felek" plağını yaptı. En son plağını Urfanın Sesi plak şirketine yaptı. Bu plakta da Urfalı Şair Nabi Hazretlerinin, "Sakın terki edepten, kuyi mahububu Huda'dır bu" adlı eseri okudu. Aynı plak şirketine "Yaradan var yeri göğü yaradan var" adlı plağını yaptı.

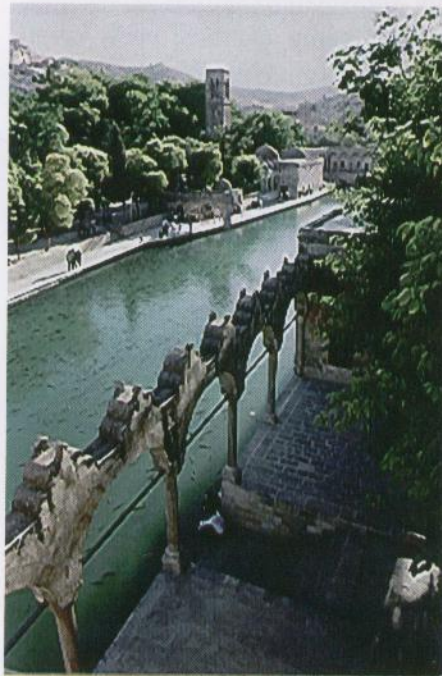
En büyük oğlu Halil Yutsever'de müzikle uğraşmış ve bir plak yapmıştır. "Fırat köprüsünden, Öt bülbül yar dağdır." parçalarını 1970 yılında Yakışan Plak'a okumuştur.

Bekçi Bakır'ın sesi ve okuma

tavri Bekçi Bakır'ın, sesinin volümü yüksek ve tizdi. Konserlerde okurken mikrofon kullanmazdı. İstanbul'da plağa okurken, sesinin yüksekliğinden mikrofonu patlattığı söylenir. Bu nedenle de okurken mikrofonu doğru değil, yüzünü ters tarafa dönüp okumuş. Hoyrat okuma tavrı ve gırtlak nağmeleri ünlüdür. Tabiri yerinde ise okuma tavrı "nevi şahsına münhasır" dır. Okuma tavrı yönünden çoğu sa-

ve hoyrat okuyabilirdi. Ses tonu çok yüksek olduğu ve makamları iyi bildiği için en dik ve okunması zor olan parçaları Bekçi Bakır'a okuturlardı. Bekçi Bakır'ın da bulunduğu ekip radyoda konser verirken, Bekçi Bakır'ın sesinin yüksekliği Muzaffer Sarısözen dikkatini çekiyor. Ona sen ekip-ten 5-6 metre arkada dur. "Sesin diğerlerini bastırıyor" demiş. "Senin sesinden iyi bir tren düdüğü olur, ben hayatımda böyle yüksek bir ses duymadım" demiş. Bekçi Bakır'la ilgili anekdotlar Oğlu Mehmet Ramazan Yurtsever'den derlediğimiz Bekçi Bakır'la ilgili bilgi ve anekdotlardan birkaçı şöyledir. Bekçi Bakır Yurtsever; tahsil yapmaya çok hevesliydi ama kendisi okuyamamıştı bu nedenle hepimizi okutmuştur. İlkokulu dışarıdan bitirmiş olmasına rağmen, Arapça, Farsça ve Kürtçe'yi çok iyi bilirdi. Bu nedenle okuduğu gazellerin manasını bilirdi. Siir'te askerliğini yaparken, Mustafa Kemal Atatürk'e sesini dinletmiş. Atatürk, söylediği uzun hava ve hoyratlardan çok etkilenerek "Yaşsa, varol Urfalı" diyerek kendisini taltif etmiştir. Urfa kurtuluş savaşında bizzat görev almıştır. Aşık Veysel'le bir sohbetinde bir araya gelmiş, karşılıklı söylemişler ; söylediği parçalardan Aşık Veysel çok duygulanarak gözyaşlarını tutamamıştır.

Taklit yeteneği vardı, hayvan seslerini ve eski kişilerin seslerini çok iyi taklit ederdi. Tarağa, sigara kağıdı koyarak, tarağı "mey" gibi çalardı, ayrıca çok

güzel def çalardı.

Halk Müziği yanında, Tasavvuf Müziğine ileri düzeyde vakıftı. Yüzlerce ilahi bilirdi. Cuma günü camilerde ezandan önce sela (sala) okurdu. Makama usule riayet etmeyenlere çok kızardı. Makamına uygun okuyamayan bir müezzin duysa, gider kendisi okumaya devam ederdi.

Halk Müziğine ve Tasavvuf'a gönül vermişti. Yabancı müzikleri hiç sevmeydi. Radyoda Batı Müziği çıksa oğluna seslenir "Oğlum bu radyo bozuldu herhalde, hele bak" derdi. Böylece radyonun ya kapatılmasını veya istasyonun değiştirilmesini esprili bir şekilde isterdi.

Gezmeyi, sohbeti çok sevdi. Hemen hemen Türkiye'nin birçok yerini gezerek, o yörenin sanatçılarıyla bir araya gelmiş, onların müzik meclislerinde bulunmuş, müzik bilgisini ve repertuarını alabildiğince genişletmiştir.

Her dönemin birçok sanatçısı Urfa'ya geldiklerinde kendisini evinde ziyaret eder, yeni parçalar alır, sesini dinlerlerdi. Selahattin Alpay, İzzet Altın-

meşe, Nurettin Dadaloğlu, Ramazan Şenses, Nuri Sesigüzel, Saniye Can bunlardan bir kaçıdır.

Derlediği parçaları birçok sanatçı çeşitli dönemlerde plak veya kasetlerinde okumuşlardır. Mahmut Tuncer, Müslüm Gürses, İbrahim Tatlıses, Selahattin Alpay, İzzet Altınmeşe, Mahsun Kırmızıgül, Nuri Sesigüzel bunlardan ilk akla gelenleridir.

Çok alçak gönüllüydü, kibirli insanları sevmezdi. Bir çocuğun, bir delikanlının bile ricasını kırmaz cadde ortasında bile elini kulağına alır uzun hava söylerdi. Müziği bir gönül işi olarak görürdü. Hiçbir zaman paraya, maddiyata dayanarak müziğe hizmet etmedi. Bir çok eserini birçok sanatçıya menfaat gözetmeden verdi. "Benim adım söylensin, memlekete hizmet olsun yeter" derdi.

Müzik bilgisi ile birlikte dini yönden de kendisini yetiştirmişti. Mevlithanlık yapardı. Çok güzel kuran okur ve Türkçe açıklamasını yapardı. Ezan okuması yörede dillere destandı. Ezan okuduğunda birçok insanın duy-

gulanarak ağladığını anlatırlar.

Bir anısında; Zeki Müren'le tanışır sesini dinletir. Zeki Müren hayretler içinde kalır. "Bakır amca bu ses bende olsa on tane Zeki Müren ederim" der.

Memleketini vatanını çok sevdi. Soyadı kanunu çıktığında ısrarla "Yurtsever" soyadını seçmiştir. "Ordumuz gitti Muş'a dayandı" ilk plağıdır. Bu plakta bu yönünü açıkça göstermektedir. TRT'nin birçok programına katılmıştır. Yöresinin Türk Halk Müziği yönünü tanıtmıştır.

Döneminin eski ustalarından Celal Güzelses, Kel Hamza, Mıkım Tahir, Tenekeci Mahmut gibi ustalarla sık sık bir araya gelip mağaralarda yatıya kalarak, günler haftalar süren müzik sohbetleri yaparlarmış.

Türkülerin, uzun havaların, hoyratların özünün değiştirilerek okunmasına hiç tahammülü yoktu. Böyle bir şeyle karşılaştığında onu dinlemez oradan uzaklaşırdı. Ankara Radyosunun kendisine "Kadrolu sanatçı" yapma teklifini kabul etmemiştir.

Yörenin bütün sanatçılarına gerek eser, gerek bilgi ve gerekse yetiştirme yönünden her türlü desteği vermiştir. Son dönemlerinde hatıra olsun diye yöre sanatçılarından Abdullah Uyanık'a üç kaset doldurmuştur.

Şakacı idi, espri yapmasını sevdi. İnce buluşları vardı. Bir gün çocuklarıyla beraber televizyonda hava durumunu izlerken Spiker "balkanlardan gelen soğuk hava ve rüzgar yurdumuza etkileyecek" deyince Bekçi bakır da "Ula bu balkanlarda soğuğu hep üstümüze gönderiyor, biraz da başkalarına gönderse olmaz mı?" deyip oradakileri güldürmüştür.

KAYNAKÇA

- 1) Urfa'lı gazelhan Yusuf Bilgin anlatmıştır.
- 2) Araştırmacı Halil Binbasioğlu anlatmıştır.
- 3) Türk Halk Müziği Repertuarı (TRT Müzik Dairesi Yayınıdır)
- 4) Şanlıurfa'dan derlenen Türküler ve Oyun havaları, Yaşar Doruk, Kültür Bakanlığı yayınları-1976
- 5) TRT Ankara Radyosu Ses sanatçısı Kubilay Dökmetaş'ın plak arşivi

TRT REPERTUARINDA YERALAN TÜRKÜLERİ VE UZUN HAVALARI:

EZGİ ADI	KAYNAK KİŞİ	DERLEYEN	NOTALAYAN	REP.NO
BU YOLDAN HANIM GEÇER	Bakır YURTSEVER	Muzaffer Sansöz	Muzaffer Sansöz	2420
GARİP BİR KUŞTU GÖNLÜM	Bakır YURTSEVER	Muzaffer Sansöz	Muzaffer Sansöz	2292
TAMBURAM REBAP OLDU	Bakır YURTSEVER	Muzaffer Sansöz	Muzaffer Sansöz	1671
DÖN BERİ DÖN BERİ DE YÖZÜN GÖREYİM	Bakır YURTSEVER	Muzaffer Sansöz	Muzaffer Sansöz	473
AĞLARIM GÜLENİM YOK	Bakır YURTSEVER	TRT M. Dairesi Bşk.	Uzun Hava	11
İSFAHAN'DIR ASLI BİZİM ELİMİZ	Bakır YURTSEVER	TRT M. Dairesi Bşk.	Uzun Hava	257
MEZARIM YOL ÜSTÜNE KAZINSINLAR	Bakır YURTSEVER	Bakır YURTSEVER	Ağıt	306

MİLLİ FOLKLOR ARAŞTIRMA DAİRESİ TARAFINDAN DERLENEN TÜRKÜ:

EZGİNİ ADI	KAYNAK KİŞİ	YURTSEVER	MİFAD	BANT
DAĞLAR BAŞI KIŞLADI	Bakır			302

URFALI BAKIR YURTSEVER'İN OKUDUĞU PLAKLAR:

Mezarımı kazan ağlar (U.H.)	Bakır Yurtsever	45	706	Palandöken	-
Derde düştüm çaresiz (U.H.)	Bakır Yurtsever	45	706	Palandöken	-
Buradan bir atlı geçti	Bakır Yurtsever	45	İS-126	Şençalar	1969
İsfehandır aslı bizim elimiz	Bakır Yurtsever	45	İS-126	Şençalar	1969
Urfa hoyratı	Bakır Yurtsever	45	İS-269	Şençalar	1969
Garibem bu vatanda	Bakır Yurtsever	45	İS-269	Şençalar	1969
Mezarımı yol üstüne kazınsınlar	Bakır Yurtsever	45	SŞ-162	Efes Plak	1970
Urfa'nın dağları	Bakır Yurtsever	45	SŞ-162	Efes Plak	1970
Hüsnün senin ey dilberi nadide	Bakır Yurtsever	45	SŞ-163	Efes Plak	1970
Bende mecnundan misal aşıklık istidadi	"	45	SŞ-163	Efes Plak	1970
Sakin Terki edepten kuyi mahbubu hudadır bu "	"	45	Urfanın Sesi	odeon	
Yaradan var yeri göğü yardan var	"	45	Urfanın Sesi	odeon	
Ordumuz gitti Muş'a dayandı					1928
Çaya indim ağladım					
Duman duman olmuş karşı ki dağlar					
Havayıda deli gönül havayı					
Beni candan usandırdı cefadan yar usanmaz mı				Şençalar	
Buradan bir atlı geçti				Şençalar	

ORMANCI TÜRKÜSÜNÜN DOĞUŞU

Nuran BAYGÜL*

Muğla'nın Yatağan ilçesine bağlı Gevenes köyünde Mustafa Şahbudak adında, 1922 yılında bir efe doğar. Babası ağadır, dolayısıyla Mustafa da bir ağa çocuğudur. Mustafa hiddetli bir kişiliğe sahiptir. Köy Muhtarı Tevfik Cezayirli, en yakın canciğer arkadaşıdır. Herkes bu ikilinin arkadaşlığına gıpta ile bakar. Neredeyse her akşam köy kahvesinde, bu iki arkadaş dama maçı düzenlerler. İddialı ve dostça yapılan bu karşılaşmalar, kahvedekiler tarafından ilgi ile izlenir. Çünkü bu olayların mükâfatını, izleyiciler almaktadır. 1946 yılı, Temmuz ayının sıcak bir gününde bu arkadaşlığa kan damlar, öfke seli karışır. Uğursuz hadise cezaevinde sonuçlanarak, elli beş yıldır söylenegelen bir drama dönüşür.

Sıcak bir temmuz günü Mustafa Şahbudak, her zamanki gibi yine köy kahvesine gider. O sırada kahveye Muhtar Tevfik Cezayirli'yi görmeğe, Yatağan İlçe Milli Eğitim Müfettişi ile tahsildar gel-

miştir. Muhtar olmadığı için misafirleri her zaman olduğu gibi, Mustafa Şahbudak ağırlama görevini üstlenir. İki misafiri alıp yemeğe götürür. Döndüklerinde Muhtar'ı kendilerini bekler görürler. O gün iki misafirden izin isteyip, yine dama tahtasının başına otururlar. Oyunun yarısında orman memuru, Mehmet İn, çıkagelir. Mehmet, sarhoştur. Bir gün önce, komşu olan Çiftlik köyünde yangın olmuştur. 1946 seçimlerinin evrakları Yatağan'a gönderilecektir. Seçim evrakını Yatağan'a, köy bekçisinin götürmesi zorunludur. Ormancı ise, yangın evrakının bir an önce ilçeye götürülmesi için, bekçiye Muhtar'dan ister. Muhtar: *-Olmaz, daha acil olan seçim sonuçlarının ulaştırılması gerekiyor. Bekçiye gönderemem* der. Bunun üzerine Ormancı ile Muhtar arasında, bir tartışma başlar. Muhtar en sonunda: *-Ayıp ediyorsun Mehmet, bize müsaade et, der.*

Ormancı kahveye girip tekrar geri döner, gelir. Dama masasını bir yumrukta darmadağın eder. Mustafa Şahbudak, bu davranışa tahammül edemez ve Ormancı'ya bir tokat atar. Olayın büyüyeceğini anlayan köylüler, adamı alıp sakinleşmesi için kahvenin arka tarafına götürürler. Ormancı oradan bağırarak küfürler savurmaktadır. Küfürler Mustafa Şahbudak'ın tahammül sınırını daha da zorlar. Yerinden kalkar, Ormancı'nın üzerine yürür. Ormancı Mehmet'in, kamasını çıkarıp Mustafa Şahbudak'ın sol kolunun pazısından yararlar. O zaman, Mustafa Şahbudak Ormancıyı korkutmak için, belindeki tabancayı çıkarır, yere doğru ateş eder. İşte ne olursa, o an

Fotoğraf 2: "Bay Mustafa" gençlik yıllarında

olur!

Muthar, Ormancı'nın ikinci kez kama vurmaması için elini tutar. Fakat, Mustafa Bey tetiği çoktan çekmiştir... Ormancı bunun üzerine kaçmaya başlar.

Mustafa Şahbudak kaçmasını diye, bir el daha ateş eder. Bu ateş de öldürmek için değil, kaçmasına engel olmak içindir. İkinci atış üzerine Mehmet İn, yere düşer.

Arka cebinde tabaka olduğu için, ona hiç bir şey olmaz. Bu arada ne yazık ki, Mustafa Şahbudak, kaza kurşunu ile dostu Tevfik'i vurur. O günlerin imkânsızlıkları içerisinde Tevfik'i, tahta bir sal üzerinde Muğla devlet hastahanesine götürürler. Tevfik, çok kan kaybetmektedir. Mustafa, Doktor Veli Bey'e:

Fotoğraf 1: Ormancı adıyla tanınan Mehmet İn

* Cumhuriyet Üniversitesi Türk Dili Okutmanı

Babamın selâmı var, bu adamı iyileştir. der.

Veli Bey:

-O ölecek, önce senin kolunu saralım. der. O sırada Tevfik eliyle işaret edip Mustafa'yı yanına çağırarak:

-Ben ölüyorum hakkını helal et. der.

Mustafa:

-Hayır, sen ölmeyeceksin! derken ağlamaya başlar. Aslında orada herkes eflerinin ağlamadığını bilir. Ancak Mustafa, arkadaşının bu durumuna dayanamamıştır.

Gerçekten de biraz sonra Tevfik, hayata gözlerini kapar. Mustafa, en yakın arkadaşını öldürdüğü için polise teslim olur. Bu olay üzerine dört yıl ceza yer. Cezaevindeyken her gece Tevfik rüyasına girer. Ancak Ormancı'ya kini gittikçe artar. Bu acı olaydan sonra köyde kalamayacağı anlayan Ormancı, tayin ister. Kavaklıdere Orman Müdürlüğüne atanır. Aslen Marmarislidir. Emekliliğinden sonra oraya yerleşir. Doksanlı yılların başında, kendi memleketi olan Marmaris'te ölür.

Mustafa ŞAHBUDAK cezaevinden çıktıktan sonra, anılarla dolu o köyde yaşayamayacağını anlayıp, Muğla merkeze yerleşir.

Çok sevdiği, günlerini birlikte geçirdiği arkadaşını Muhtar Tevfik Cezayirli'yi tek kurşunla öldürdüğünde arkada yirmi

Fotoğraf 3: "Bay Mustafa" (Sol başta oturan) cezaevinde (1949).

beş yaşında bir eş ve üç çocuk bırakır. Muhtar'ın eşi Pembe, bu acıya dayanamayınca birkaç yıl sonra aklî dengesini yitirir. Oğlanın biri İzmir'e yerleşir. Diğer oğlanla kız, köyde evlenirler ve hayatlarını orada sürdürmeye devam etmekte-ler.

Yıllardır her şeyi unutmaya çalışan Mustafa'ya bir gün arkadaşları, Tahir Usta adında bir değirmenciden bahsetler. Bu değirmenci, annesinin akrabasıdır. Değirmenci Tahir Usta aynı zamanda türkü de bestelemektedir. İşte Gevenes köyünde yaşanan bu acı olay da bu kişi tarafından bestelenmiştir. Düğünlerde okunan, herkesin diline düşen türkü "Ormancıdır." Bir gün, radyodan duyduğu bu türkü ile unutmak istediği olayları, tekrar yaşar gibi olur. Radyoyu kapatır, bu türküden çok incinmiştir.

Ormancı türküde Ormancı adı ile, Mustafa Şahbudak ise "Bay Mustafa" adı ile yer almıştır.

Ormancı Mehmet'in bir anlık sarhoşluğunun musibetini, yıllarca pişmanlık

duyarak ve memleketinde barınamayarak ödedi demek yanlış olur.

Çünkü o türkü yaşadığı müddetçe kötü adam olarak anılacaktır ve tarihe öyle geçecektir.*

ORMANCI TÜRKÜSÜ

*Çıktım Belen kahvesine baktım ovaya
Bay Mustafa çağırdı, dam oynamaya,
Ormancı da gelir gelmez, yıkar masayı,
Söz dinlemez Ormancı, çekmiş kafayı
Aman Ormancı, canım Ormancı
Köyümüze bıraktın yoktan bir acı*

*Gevenes' in ortasında, değirmen döner,
Değirmenin suları, dağından iner,
Ormancı' ya atılan kurşun, Tevfik' e döner,
Tevfik' in feryatları, yürekler deler,
Aman Ormancı, canım Ormancı
Köyümüze bıraktın yoktan bir acı*

*Gevenes' in suları hoştur içmeye,
Üstünde köprüsü var, gelip geçmeye,
Tevfik' imi vurdular, hiç mi hiç yere,
Yazık ettin Ormancı, köyün iki gencine
Aman Ormancı, canım Ormancı
Köyümüze bıraktın yoktan bir acı*

* Derlemeyi yapan Kemal Erdiñ.

Fotoğraf 4: "Bay Mustafa" nın bugünkü hali (Sağ başta)

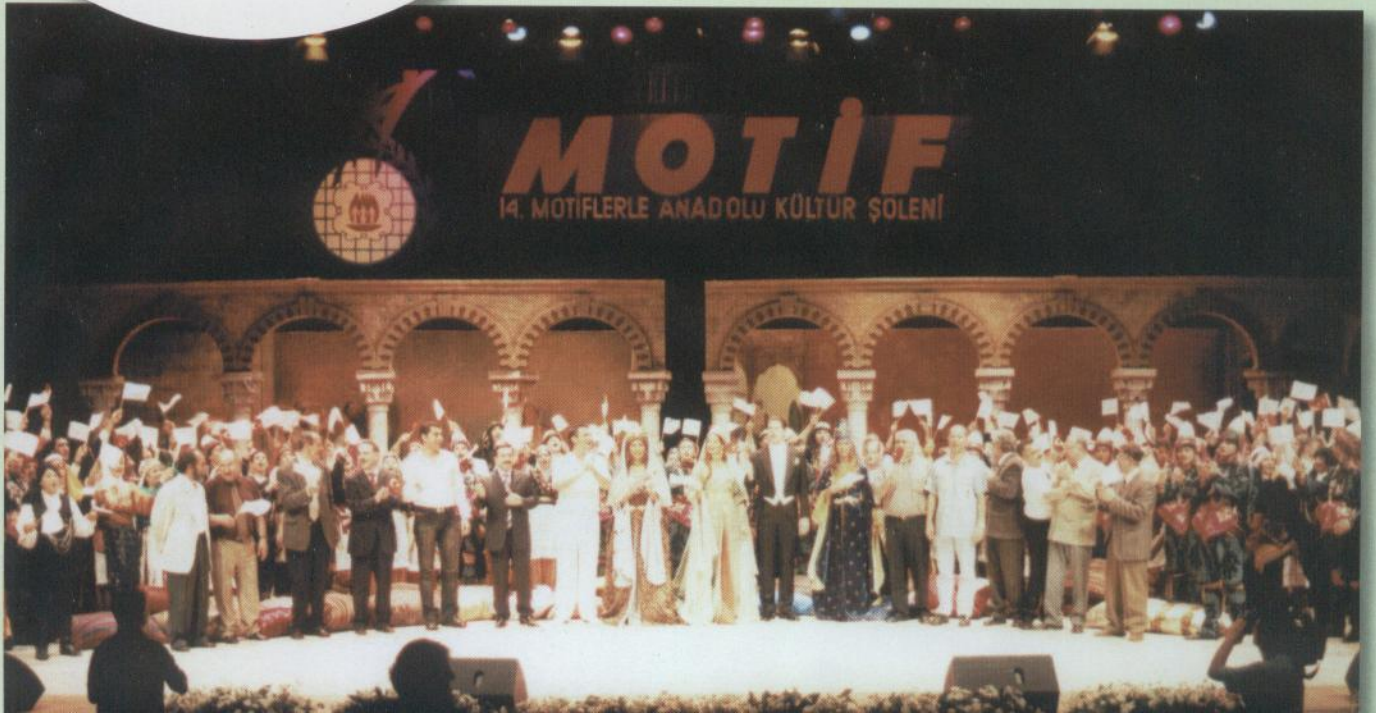
14. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün organize ettiği ve bu yıl 14'üncüsü gerçekleştirilen Geleneksel Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni 9 Haziran 2002 tarihinde İstanbul Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda büyük bir coşkuyla kutlandı.

Azmi ve başarıya olan inancı ile üreten ve her defasında daha iyisi ve daha mükemmeli olmalıdır düşüncesinden yol çıkarak bıkmadan ve usanmadan çalışan Motifli'ler, gerçekleştirdikleri 14. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni ile bunu bir kez daha kanıtladılar.

Halk oyunlarına ve halk kültürüne gönül vermiş binlerce misafirin yoğun ilgisi eşliğinde gerçekleşen şölen, görüntüsü barkovizyon perdesinden akan ve Me-

14. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni

*"Ey adı tarih, soyadı medeniyet olan millet!
Anam, babam, bacım, kardaşım, gülüm, çiçeğim balım.
Ninnileri efsane, efsaneleri ninni olan millet!
Doğumunla büyümen bir oldu.
Sığmadın Ergenekona,
Ve gün geldi...
Sığmadın Anayurda.
Şimşek oldun, bora oldun, sel oldun,
Dört nalla, dört kıtaya hükümran oldun,
Tarih seni, sen tarihi yazdın.
En çok ananı severdin; ana gibi yar olmaz derdin.
Ve yeni yurduna: "Anadolu" adını verdin.
Güller, karanfiller, sümbüller, laleler sende yetişti,
Halıya, kilime, heybeye, çiniye, taşta hep Motif oldu.
Ve...
Efe, kemiğe büründün.
Efe oldun, gaggoş oldun, dadaş oldun.
Dünyaya gardaş oldun, verdin ele ele halay oldun.
İnandık ve and içtik;
Yaradılanı sevmiştik, yaradan dan ötürü,
Öyle ise; Ecdadının ettikleri sunulmalıydı tüm evrene
Ve bizim olan tüm güzellikleri dünyayla bölüşmeliydik.
Ve de öyle yaptık.
Verdikçe çoğaldık, çoğaldıkça verdik.*

sut MERTCAN'ın seslendirmesinde salonda yankılanan şu mısralar ile başladı.

Yıl 1988, bir avuç kültür neferi bir araya gelerek Motif'in ilk ilmeğini attılar. Genel anlamda, halk kültürünün her alanında bilimsel ve sanatsal faaliyetlerde bulunarak hedeflerine ulaşmak için çalışmalarını başlattılar. İlk olarak, okul öncesi dönemden başlayarak her yaş grubuna halk oyunları çalışmalarına yönelik eğitim ve uygulama imkanı sağladılar. Üretkenliği prensip edinmiş gençleri, Motif çatısı altında bir araya getirerek Halk kültürünün her alanında hizmet edebilmeleri için geniş öğretici kadrosu ile eğitim ve öğretimlerine ağırlık verdiler. Yıl içerisinde yapılan çalışmalarını sergilemek amacıyla Motiflerle Anadolu Halk Oyunları Şölenlerini gerçekleştirdiler.

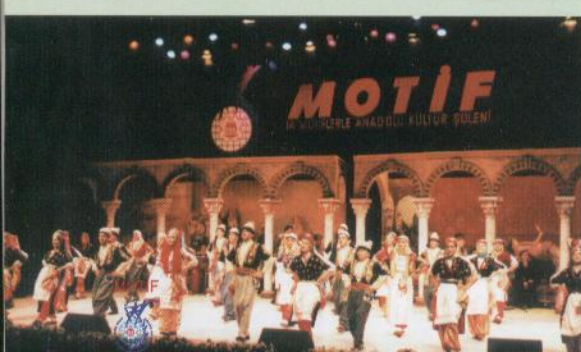
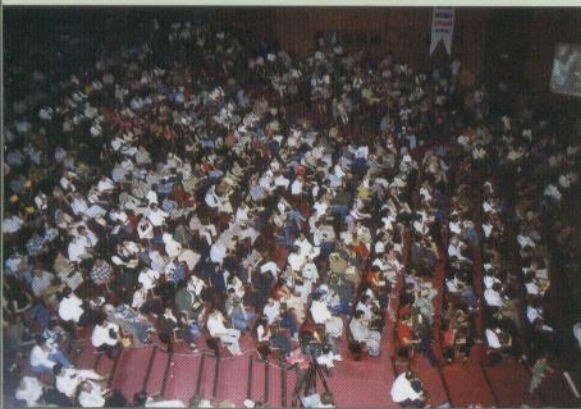
İlkokullar arası halk oyunları şenlikleri düzenleyerek halk oyunlarını ve kültür değerlerimizi emin ellerde gelecek kuşaklara aktarmaya çalıştılar. Zengin kültür değerlerimizin uluslararası arenada tanıtılması amacıyla Japonya, İtalya, İspanya, Belçika, Almanya, Türk Cumhuriyetleri ve Macaristan da gerçekleştirilen festivallerde Türk'ün adını duyurarak dostluğu ve kardeşliği yaşadılar ve yaşattılar.

1995 yılında yayın hayatına başlayarak kültürel değerlerimiz adına asla sönmeyecek bir ışık olan, araştırma ve derleme külliyatı Motif Dergisi'ni bir kültür meşalesi olarak halk bilim camiasına sundular. TGRT izzet-i ikram programından başlayarak bir çok televizyon programında yer alarak halk oyunlarına yönelik çalışmalarını sergilediler. Halk kültürüne hizmet eden bir çok kurum ve kuruluşla işbirliği yaparak çalışmalarına destek verdiler. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün düzenlediği çeşitli dallarda düzenlenen yarışmalarda dereceye giren halk oyunları topluluklarını ödüllendirdiler.

Yurt içinde ve yurt dışında Türk folkloruna hizmet ederek geçmişle gelecek arasında köprü

İ4. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni

oluşturan kişi kurum ve kuruluşları Halk bilim camiası içerisinde kabul görmüş geleneksel Motif halk Bilim Ödülleri ile onurlandırdılar.

Devlet katında da kabul gören Geleneksel Motif Halk Bilim Ödülleri'nden Motif Milenyum Halk Bilim Ödülü'nü 9. Cumhurbaşkanımız Süleyman DEMİREL'e takdim ettiler.

Bu arada Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Milli Eğitim Vakfı tarafından organize edilen ödül dağıtımında "Organizasyon Katkı Ödülü" ve Folklor Araştırmaları Kurumu'nun organize ettiği Halk Bilim Ödülleri Töreni'nde "Türk Kültürüne Hizmet Ödülü" ile ödüllendirildi.

Kültür adına gerçekleştirdiği her çalışma ve organizasyon ile başarıyı hedefleyerek, bu başarılarını uluslararası arenada da kanıtladılar. Halk Oyunları Stilize dalında dünya birincisi olarak Altın Balta ödülünü ülkemize kazandırdılar. Türkiye adına elde edilen bu başarı münasebetiyle 9. Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman DEMİREL ve Kültür Bakanı Sayın İstemihan TALAY tarafından ödüllendirildiler. Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerinin Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü işbirliğinde, geleneksel uluslararası Motif Sempozyumları ile Türk folklorunun akademik platformda araştırmacı, uzman ve bilim adamları tarafından değerlendirilmesine imkan sağladılar. Bu sempozyumları farklı üniversitelerin işbirliğinde yaparak, oradaki öğrencilere de ulaşılması gerektiğini prensip edinen Motifliler, Türk kültürüne hizmet alanında mesafelerin engel teşkil etmeyeceğini gösterdiler.

Motif ailesi gelecek nesillerin eğitilerek, kendi öz kültürlerini tanımaları ve atalarından miras kalan kültürel değerleri dünya ülkelerine tanıtılabilmeleri için, ilkelere ve prensiplerinden ödün vermeden faaliyetlerini sürdürecektir. El ele , omuz omuza yaptıkları çalışmalarla, milli birliğini kazanabilmiş insanların verdiği mücadelede döktüğü alın teri, tarihin akışı içerisinde, geçmişle gelecek arasında bir köprü oluşturacak. Ve biz inanıyoruz ki;

Gün gelecek herkes Motifli olacak..."

İşte bu mısralar Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nü tanımak isteyen insanlar için bir rehber vazifesi gördü.

Gecenin sunumunu yapmak üzere kürsüde yerini alan İkbal GÜRPINAR , Cahit Sıtkı TARANCI'dan;

**Memleket isterim gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun
Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun.**

**Memleket isterim ne başta derd, ne gönülden hasret olsun
Kardaş kavgasına bir nihayet olsun.**

**Memleket isterim ne zengin fakir olsun, ne sen ben farkı olsun,
Kış günü herkesin bir evi barkı olsun.**

**Memleket isterim yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun
Olursa bir şikayet ölümden olsun.**

dizeleri ile başlattığı 14. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni'nde halk oyunları ekipleri ile sahne alan 300 Motif'li genç, misafirlerin memleket özlemlerini bir nebze olsa gidermeye çalıştılar.

Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı'nın ardından şölenin açılış konuşmasını yapan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL:

"Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Başkanı olarak ben ve bütün üyelerimiz sizlerle birlikte olmaktan kıvanç duyuyoruz. 2002 yılı bizler için atılımların ve yeniliklerin yılı olmuştur. Her geçen gün sizlerden aldığımız moral gücüyle başarı grafiğimizi daha da yükseltmeye çalışacağız. Derneğimiz bu yıl kendi genel merkezine kavuştu. Aynı binada bir folklor müzesi kurulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Yine Fatih İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde halk sanatları öğretim ve uygulama merkezi yakında hizmete girecektir. Türkiye genelinde Motif şubelerinin artırılması kararı alan derneğimiz bu doğrultuda çalışmalarını hızlandırmıştır. Motif'in şubeleşmeye yönelik çalışmalarının ilk adımı olan Motif Bursa Şubesi hizmete girmiş ve faaliyetlerine baş-

14. Motiflerle Anadolu Kültür Şöleni

lamıştır. Geleneksel faaliyetlerimiz arasında bulunan Halk Bilim Ödülleri Töreni ve Uluslararası Halk Bilim Sempozyumlarına yönelik çalışmalar Danışma Kurulu tarafından titizlikle devam ettirilmektedir. Derneğimiz sizlerin öneri ve destekleri ile projelerini daha da büyütecek ve hayata geçirecektir. Ayrıca halk oyunlarımızın kurumsallaşması adına önemli bir adım olarak kurulmuş olan Türkiye Halk Oyunları Federasyonumuzun hayırlı olmasını diliyorum.”dedi.

İstanbul Vali Yardımcısı Sayın Dündar GÜLTEKİN

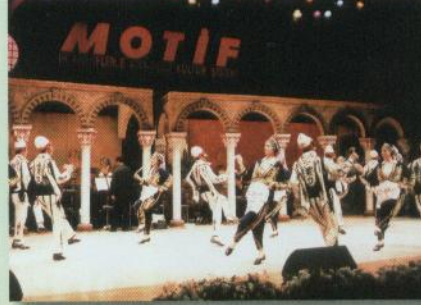
konusmasında:”Motif’in çalışmalarını takdirle ifade etmem bir borçtur. İstanbul gibi çok geniş ve bir çok çalışmanın ve gayretin kaybolduğu bir mega kentte 14 yıldır süregelen bu çalışmaları başarı ile sürdürmek, uluslararası platformlara açılmak ve çok kaliteli bir dergi yayınlamak gerçekten takdir edilecek ve kayda değer başarılarıdır. Ben başta Zeki BAYKAL’ı ve tüm Yönetim Kurulu üyelerini gönülden kutluyorum.” dedi.

Paha biçilemeyecek kadar değerli olan zamanları boşa geçirenlere inat, düşünen ve üreten beyinleri dernek çatısı altında bir araya getirerek Türk Folk-

loruna hizmet maratonunda bizde varız diyen Motif’liler, Şölende “Oyunlarda Anadolu” programı ile Erzurum, Van, Fethiye, Kırklareli, Gaziantep, İzmir, Adıyaman, Malatya, Artvin, Bitlis, Trabzon yöresi halk oyunları ekipleri ve Motif Bursa Şubesi’nin Bursa yöresi halk oyunları ekibi ile oyunlarını sergilediler. Şölenin ikinci bölümünde “Türkülerde Anadolu” programında Mehmet ÖZBEK, Selahattin ALPAY, Bedri AYSELİ, Sümer EZGÜ ve Melda DUYGULU seslendirdikleri bir birinden güzel türkülerle asla unutulmayacak muhteşem bir türkü ziyafeti sundular. İkbal GÜRPINAR’ın seslendirdiği Anadolu insanının saflığını, yüreğinin temizliğini anlatan anlam yüklü şiirler, misafirlere duygu yüklü dakikalar yaşattı.

Osmanlıdan Cumhuriyete Sarı Zeybek Defilesi’nde ünlü modacı Faruk SARAÇ’ın kreasyonundan oluşan emsalsiz güzellikteki kostümler Asuman KRAUSE, Yüksel AK, Sinem ÖZTUFAN, Şenol İPEK ve Selim SEFADA tarafından sergilendi. Ulu önder Atatürk’ün Cumhuriyet tarihinde ilk salon dansı olarak kabul ettiği Sarı Zeybek ezgisinde mankenler Motifli halk oyuncu gençlerle birlikte zeybek oynadılar. Oyunlarıyla, türkülerıyla, defilesiyle çok güzel mesajların verildiği bu şöleninde bir mesajda Sigara İle Savaşanlar Vakfı’ndan geldi. Vakıf başkanı Ubeyd KORBAY ve Yönetim Kurulu Üyesi sanatçı Selçuk ALAGÖZ, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Genel Başkanı M. Zeki BAYKAL ‘a, gençleri Motif çatısı altında bir araya getirerek kötü alışkanlıklardan uzak kalmalarına vesile olduğu için bir takdir ve şükran plaketi sundular. Dernek Yönetim Kurulu Üyeleri, Danışma Kurulu Üyeleri, mankenler, sanatçılar, misafirler, halk oyuncu gençler kısacası bu şölenin hazırlanmasında emeği geçen herkes sahnede Onuncu Yıl Marşı’nı hep birlikte söyleyerek şölenin finalini yaptılar. Dakikalarca ayakta alkışlanan bu güzel tablo uzun bir süre akıllardan silinmeyecek.

Her sabah güneşin doğuşu yeni bir umut ışığıdır. Öyle ya, gün doğmadan neler doğar. Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü olarak bizler de bir güneş misali her yeni organizasyon ve çalışmada yeniden doğacağız. Bu umudu hiç bir zaman yitirmeden Türk kültürüne hizmet maratonunda gerçekleştireceğimiz faaliyetlerde sizlerle yeniden bir arada olup, yeniden coşacağız.

İSTANBUL FOLKLOR DERNEKLERİ BİRLİĞİ'nin DÜZENLEDİĞİ 1. ULUSLARARASI HALK OYUNLARI ŞENLİĞİ GERÇEKLEŞTİ.

HALK OYUNLARI CAMİASI ADINA ÖZLENEN VE BU GÜNE KADAR BİR ÇOK KEZ GİRİŞİMLERİ BAŞLATILAN AMA BİR TÜRLÜ DEVAMLILIĞI SAĞLANAMAYAN İSTANBUL FOLKLOR DERNEKLERİ BİRLİĞİ'nin SAĞLANDIĞI İLK ANDAN İTİBAREN GÜZEL ÇALIŞMALARLA İMZA ATILDI.

Özlenen bu birlik ve beraberliğin koordinasyonunu sağlamak adına seçilen İstanbul Folklor Dernekleri Birliği Sekreteryası Komitesi, folklor derneklerinin bir biri ile irtibatını sağlamak, iyi günde ve kötü günde hep bir arada olmak ve Türk toplumunun paylaşımcı duygularını yeniden yaşamak ve yaşatmak adına bir yıl boyunca gerçekleştirdiği toplantılar ile çalışmalarını sürdürdü.

İstanbul Folklor Dernekleri Birliği Sekreteryası Komitesinde görev alan:

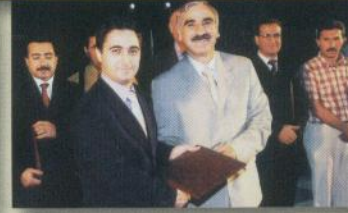
► FOLKLOR KURUMU YÖNETİM KURULU ÜYESİ	.....	BİROL ÖLMEZ,
► HARMAN FOLKLOR GENÇLİK KULÜBÜ YÖNETİM KURULU BAŞKANI	.....	BÜLENT UZUN,
► İSTANBUL ÇAĞDAŞ TURİZM FOLKLOR DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI	.....	SERDAR DEMİRALP,
► MOTİF HALK OYUNLARI EĞİTİM DERNEĞİ GENÇLİK KULÜBÜ YÖNETİM KURULU BAŞKANI	.....	M. ZEKİ BAYKAL,
► OTANTİK HALK OYUNLARI DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI	.....	ALİ ÇAVAZ,
► OYUN FOLKLOR EĞİTİM MERKEZİ GENÇLİK KULÜBÜ YÖNETİM KURULU BAŞKANI	.....	CIHAN HACİFAZLIOĞLU
► ŞİŞLİ KÜLTÜR VE TURİZM DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI	.....	HÜSEYİN GÜLER,

aldıkları sorumluluğun bilincinde olarak İstanbul'da ilk kez Folklor derneklerinin geniş katılımı ile Uluslararası Halk Oyunları Şenliği'nin düzenlenmesi için yoğun bir tempoda çalıştılar. Bu çalışmaların ilk ürünü olan " 1. Uluslararası Halk Oyunları Şenliği" İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin katkılarıyla ve Belediye Başkanı Sayın Ali Müfit GÜRTÜNA'nın iştirakiyle 28 Haziran 2002 günü Cemil Topuzlu Açık Hava Tiyatrosu'nda gerçekleşti.

Türkiye genelinde ilk kez İstanbul'da 17 folklor derneğinin işbirliğinde gerçekleşen şenlikte Malezya, Meksika, İspanya, K.K.T.C ve Kıbrıs Rum Kesimi dansçıları da gösteri yaptı. Şenlikte Anadolu Halk Dansları Spor ve Müzik Derneği Kafkas yöresiyle, Arnelit Halk Dansları Derneği Ardahan yöresiyle, Beykoz Vakfı Halk Dansları Topluluğu Artvin yöresiyle, Folklor Kurumu Üsküp yöresiyle, Harman Folklor Gençlik Kulübü Hatay yöresiyle, Halk Oyunları Yaygınlaştırma ve Araştırma Derneği Diyarbakır yöresiyle, Hoyer Halk Oyunları Yaşatma Derneği Erzurum yöresiyle, İlke Kültür ve Folklor Derneği Gençlik Kulübü Manisa yöresiyle, İstanbul Çağdaş Turizm Folklor Derneği Tokat yöre-

siyle, İstanbul Özgün Turizm ve Folklor Araştırma Derneği Afyon yöresiyle, Kartal Folklor Eğitim Merkezi Derneği Muş yöresiyle, Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Bitlis yöresiyle, Otantik Halk Oyunları Derneği Gaziantep yöresiyle, Oyun Folklor Eğitim Merkezi Gençlik Kulübü İzmir yöresiyle, Şişli Belediyesi Halk Oyunları Topluluğu Anamur yöresiyle, Şişli Kültür ve Turizm Derneği Kırklareli yöresiyle ve Üsküdar Belediyesi Folklor ve Turizm Derneği Trabzon yöresiyle yer aldı.

Sunuculuğunu İkbal GÜRPINAR'ın yaptığı şenlikte sanatçı ZARA, verdiği konserde "MİSAFİR" isimli yeni albümündeki eserleri seslendirerek şenliğe renk kattı.

İzleyicilerin büyük bir coşkuyla izlediği şölende İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ali Müfit GÜRTUNA yaptığı konuşmada folklor dernekleri olarak bu birlik ve beraberliğin uzun yıllar devam etmesini ve bu şenliğin gelecekselleşerek gelecekte de İstanbul Folklor Dernekleri Birliği ile yeni organizasyonlarda bir arada olmayı ümit ettiğini belirtti.

Sayın GÜRTUNA, şenlikte yer alan katılımcı derneklerin yönetim kurulu başkanlarına şükran plaketlerini sunarken, şenliğe verdikleri destek ve katkılarından dolayı plaketini Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Genel Sekreteri Barbaros Mutlu KADIOĞLU'ndan aldı. Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığına bağlı 81 ilin İl Temsilcisi'nde şölene misafir olarak iştirak ettiler. Şenliğin gerçekleşmesinde maddi anlamda büyük katkı sağlayan Üsküdar Belediye Başkanlığı ve Şişli Belediye Başkanlığı'na desteklerinden dolayı şükran plaketleri sunuldu. Ayrıca sponsorlukları ile katkı sağlayan Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilciliği'ne, Kameroğlu Kuyumculuk'a, Şeker Su'ya, Kiss Meyva Sularına, İstanbul Çağdaş Turizm Folklor Derneği'ne, Şişli Kültür ve Turizm Derneği'ne ve Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'ne de teşekkür plaketleri sunuldu.

Ulusal kültürümüzün yayılması, yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması doğrultusunda amatör çalışmalar yapan Folklor derneklerinin iletişim ve işbirliğini geliştirmek amacıyla ilk kez düzenlenen "İstanbul Folklor Dernekleri 1. Uluslararası Halk Oyunları Şenliği" gelecekte bu anlayışta etkinliklere örnek olacaktır.

Çok zor koşullarda folklorumuzun yaşatılması ve gelişmesi için çalışmalar yapan derneklerin davullarının sesini yakından duymak amacıyla hep birlikte nice etkinliklere, nice şenliklere...

ten Haberler Motif 'ten Haberler

►► MOTİF, 19 MAYIS FENER

ALAYI'NDA..

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü geniş yönetici, eğitimci ve öğrenci kadrosuyla birlikte, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı anısına Fatih Kaymakamlığı ve Fatih İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü himayelerinde Fener Alayı gerçekleştirildi.

Türk ulusu tarafından, yurt genelinde büyük bir coşkuyla kutlanan bayramda Fatih ilçe halkı ve Türk gençleri Ulu Önder Atatürk ve büyüklerimize şükranlarını sundu.

Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'ne bağlı 300 kişiden oluşan halk oyunları kostümü giymiş gençler, lise öğrencileri, il ve ilçe protokolü ile Fatih halkının bir arada yürüdüğü Fener Alayında yedi bölgenin halk oyunları gösterileri sergilendi. Fener Alayı'nın finalinde Edirnekapı Meydanı'nda düzenlenen Havai Fişek gösterisi halk tarafından büyük beğeni topladı.

Dernek Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL "Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü olarak, Ulu önder Atatürk tarafından Türk Gençliği'ne armağan edilen bu ulusal bayramda görev almaktan gurur duyduk. Fatih ilçemizde ilk kez bu kadar geniş kapsamlı düzenlenen bu bayramımız gelecekteki etkinliklere örnek teşkil edecektir." dedi. Fener Alayı'nın bitiminde Fatih Kaymakamı Ahmet Ertan YÜCEL ve Fatih İlçe Milli Eğitim Müdürü Mustafa RÜŞVANLI Motif'in yeni binasını ziyaret ederek, gerçekleşecek olan yeni projeler hakkında dernek başkanı M. Zeki BAYKAL'dan bilgi aldılar.

►► MOTİF, ULUSLARARASI KONGREDE ...

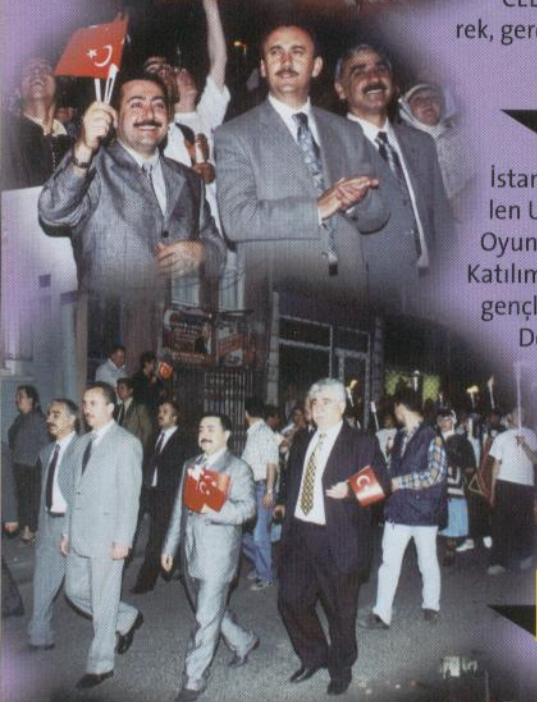
İstanbul Lütfi Kırdar Kongre salonlarında 26-29 Mayıs 2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen Uluslararası Estetik Plastik Cerrahi Derneği'nin düzenlediği 16. Kongresinde Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü'nün halk oyunları ekipleri büyük beğeni topladılar. Katılımcılarının büyük çoğunluğunu uluslararası temsilcilerin oluşturduğu Kongrede Motifli gençler Silivri, Artvin ve Trabzon yöresi halk oyunları ekipleri ile gösterilerini sergilediler.

Dernek Başkanı Prof. Dr. Güler GÜRSU organizasyon sonrasında Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü Yönetim Kurulu Başkanı M. Zeki BAYKAL'a gönderdiği teşekkür yazısında: "Türk halk oyunlarının uluslararası boyutta tanıtımında büyük rol oynayan bu tür üst düzey organizasyonlarımızda Türk halk oyunlarını en doğru ve etkili şekilde sergileyen Motif'li gençlere gelecekte de yer vermek istiyoruz. Katılımcılar tarafından sonsuz beğeni ve ilgi toplayan halk oyunu ekibi elemanlarınıza ve yöneticilerinize teşekkürlerimizin iletilmesinde yardımcı olmanızı rica ederiz." dedi.

►► ÜNİVERSİTELER ARASI HALK OYUNLARI TÜRKİYE BİRİNCİLİĞİ FİNALİ ANKARA'DA GERÇEKLEŞTİ...

T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığının 2002 yılı faaliyet programı içerisinde yer alan Üniversiteler Arası Halk Oyunları Türkiye Birinciliği Finali 23-26 Mayıs 2002 tarihlerinde Ankara Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda gerçekleşti.

Türkiye genelinde yapılan elemeler sonucunda Ankara Ün.,

Motif'ten Haberler Motif'ten H

Atatürk Ünv., Cumhuriyet Ünv., Çukurova Ünv., Dicle Ünv., Ege Ünv., Gazi Ünv., Gaziantep Ünv., Gaziosmanpaşa Ünv., Harran Ünv., İstanbul Teknik Ünv., İzmir Yük. Tek. Ens., Karadeniz Teknik Ünv., Kocaeli Ünv., Marmara Ünv., Mustafa Kemal Ünv., Trakya Ünv., Uludağ Ünv., Yıldız Teknik Ünv., Yüzüncü Yıl Ünv., Adnan Menderes Ünv., Dumlupınar Ünv., Fatih Ünv., Fırat Ünv., Kırıkkale Ünv., Ondokuz Mayıs Ünv., Pamukkale Ünv., S.Demirel Ünv. ve Sabancı Ünv. olmak üzere toplam 29 Üniversite finalde halk oyunları ekipleri ile yer aldı.

Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanı Hasan Basri CANLI final mesajında: "Federasyon Başkanlığımız, zengin kültür ürünümüz olan halk oyunlarımızın, ulusal ve uluslar arası düzeyde tanıtılması, yaygınlaştırılması, yaşatılması ve yeni nesillere doğru aktarılması amacıyla 18-19 Eylül 2001 tarihinde İzmir'de yapılan toplantıda Merkez Danışma Kurulunda alınan karara göre 09 Kasım 2001 tarihinde Spordan Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Fikret ÜNLÜ'nün onayı ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak kurulmuştur.

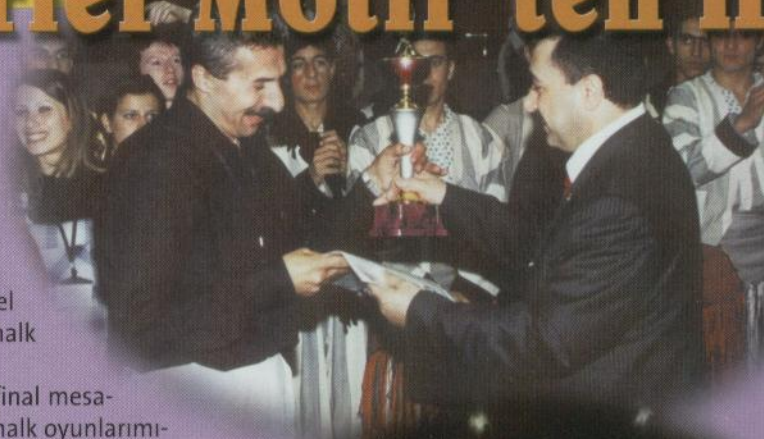
Üniversite gençliğinin eğitimin bütünlüğü içerisinde boş zamanlarının değerlendirilmesine yardımcı olmak, psikolojik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının etkinliklerle karşılanıp, öğrencilerin bilinçlendirilerek birlik ve beraberlik içerisinde çalışmalarını sağlamak amacıyla üniversiteler arası halk oyunları yarışmaları düzenlene gelmektedir. Türkiye Halk Oyunları etkinliklerinin önemli bir parçası olan üniversitelerimizin, halk oyunları etkinlikleri için göstermiş olduğu bu önem ve alakadan dolayı başta Rektörlerimiz olmak üzere tüm üniversite çalışanlarına şükranlarımı arz ederim" dedi.

Yarısmada Düzenlemeli Dal'da Ege Ünv. İzmir Yöresi ve Gazi Ünv. Artvin Yöresi ile Birinci, Adnan Menderes Ünv. Aydın Yöresi ile İkinci, Ondokuz Mayıs Ünv. Artvin Yöresi ve Gazi Ünv. Silifke Yöresi ile Üçüncü oldular.

Düzenlemesiz Dal'da Karadeniz Teknik Ünv. Trabzon Yöresi ve Dicle Ünv. Diyarbakır Yöresi ile Birinci, Cumhuriyet Ünv. Sivas Yöresi ile İkinci, Atatürk Ünv. Erzurum Yöresi ile Üçüncü oldular. Kendilerini tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz.

►► YURLAR KURUMU İSTANBUL BÖLGE YARIŞMASI GERÇEKLEŞTİ...

13 Nisan 2002 tarihinde Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu İstanbul Bölge Müdürlüğü'nün düzenlediği Halk Oyunları Yarışması Atatürk Öğrenci Sitesi Kapalı Spor Salonu'nda gerçekleşti. Yarışmanın hakem atamalarını ve teknik koordinasyonunu Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilciliği yaptı. Yarışmada Düzenlemeli Dal'da Bahçeköy Yurdu Bitlis Yöresi Halk Oyunları Ekibi ile birinci, Altunzade Erkek Öğrenci Yurdu ve Anadolu Hisarı Kız Yurdu Giresun Yöresi Halk Oyunları Ekibi ile ikinci oldu. Düzenlemesiz Dal'da Niğde Kız Yurdu Van Yöresi Halk Oyunları Ekibi ile birinci, Bahçeköy Yurdu Bitlis Yöresi Halk Oyunları Ekibi ile ikinci oldu.

ten Haberler Motif 'ten Haberler

►► DERNEK, KURUM VE KURULUŞLAR ARASI İSTANBUL HALK OYUNLARI GURUP YARIŞMASI GERÇEKLEŞTİ...

Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığının 2002 yılı faaliyet programı çerçevesinde yer alan Gençlik Kulüpleri, Dernek, Kurum ve Kuruluşlar Arası İstanbul Gurup Yarışması 2 Haziran 2002 tarihinde Bağcılar Olimpik Kapalı Spor Salonu'nda gerçekleştirildi.

Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilciliği'nin organize ettiği yarışmada 13 yöreyle 9 kurum yer aldı.

Yarışmada Düzenlemeli Dal'da Üsküdar Belediyesi Folklor ve Turizm Derneği Trabzon Yöresi ile Birinci, Gaziosmanpaşa Folklor Eğitim Merkezi Artvin Yöresi ile Üçüncü oldu. Düzenlemesiz Dal'da Anadolu Yakası Bitlisliler Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Derneği Bitlis Yöresi ile Birinci, Bitlis İli Sosyal Dayanışma ve Kültür Derneği Bitlis Yöresi ile İkinci ve Halk Oyunları Yaygınlaştırma Derneği Diyarbakır Yöresi ile Üçüncü oldular.

Yarışmanın ev sahipliğini yapan Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilcisi M. Zeki BAYKAL yaptığı açılış konuşmasında: "Yurdumuzun incisi olan İstanbul'dumuzda kültürümüzün bir parçası olan halk oyunlarımızın yaşatılıp yaygınlaştırılması adına hizmet etmekte olan gençlik kulüpleri, dernek, kurum ve kuruluşlarımızın hizmetleri her gün biraz daha artmaktadır. Bu çalışmaların tek merkezden ve daha sistemli yürütülebilmesi için kurulmuş olan Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilciliği'nin de bir irtibat adresi ve irtibat telefonları bulunmaktadır. İstanbul genelinde halk oyunlarına hizmet etmekte olan tüm kişi, kurum ve kuruluşların çalışmalarında Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığı ile aralarında bir köprü görevi üstlenmiş olan İl Temsilçiliğimizin yeni yerinin kapıları ilkel ve prensipli çalışmalarına ile halk oyunlarına hizmet eden tüm kişi, kurum ve kuruluşlara açıktır. Bu gün burada gerçekleşecek olan yarışmada kazanmak yada kaybetmek diye bir şey olmamalıdır. Önemli olan sizlerin kültürümüze kazandırdıklarınızdır. Çünkü sizler halk oyunlarımızı sevmek, sevdirmek, öğrenmek ve öğretmekle zaten kazandırmışsınız. Halk oyuncu gençlerin yoğun emekleri ve hocalarının üstün gayretleri ile hazırlandıkları bu yarışmada sevgi, dostluk ve kardeşlik ortamında oyunlarını sergileyeceklerdir. Bütün katılımcı guruplara başarılar diliyorum siz değerli misafirlere saygılar sunuyorum." dedi.

►► TÜRKİYE İŞİTME ENGELLİLER HALK OYUNLARI YARIŞMASI TÜRKİYE FİNALİ İSTANBUL'DA GERÇEKLEŞTİ...

Türkiye İşitme Engelliler Federasyonu'nun düzenlediği Halk Oyunları Yarışması Türkiye Finali 16 Haziran 2002 tarihinde Eyüp Kapalı Spor Salonu'nda gerçekleşti.

Yarışmanın hakem atamalarını ve teknik koordinasyonunu Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilciliği yaptı. Yarışmada finale kalan guruplardan Diyarbakır İşitme ve Engelliler Derneği Düzenlemesiz Dal'da Diyarbakır Yöresi ile Birinci oldu. Düzenlemeli Dal'da ise İstanbul Beyoğlu İşitme Engelliler Cemiyeti Ardahan Yöresi ile Birinci, Bursa Sağır Dilsizleri Himaye ve Yardımlaşma Derneği Bursa yöresi ile ikinci, Denizli Sağır ve Dilsizler Derneği Kafkas Yöresi ile Üçüncü oldular. İşitme engelli gençlerin halk oyunlarına olan ilgisi ve becerileri izleyiciler tarafından büyük ilgi topladı.

Motif'ten Haberler Motif'ten H

►► MOTİF CENNET ÇİFTLİĞİNDE GELENEK-

SEL

PİKNİK ŞÖLENİ GERÇEKLEŞTİ...

Oldukça yoğun geçen ve halen faaliyetleri devam etmekte olan Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü yönetici, eğitmen ve öğrencileri, 2001-2002 yılı faaliyet döneminin yorgunluğunu Tekirdağ'ın Saray İlçesi'nde bulunan Motif Cennet Çiftliği'nde gerçekleştikleri geleneksel piknik şöleninde attılar. Davul zurna sesinin dinmediği piknikte Motifliler gönüllerince halay çekip türküler söylediler. Dayanışmanın ve birlikteliğin en güzel örneğinin yaşandığı etkinlikte Motif çatısı altında bir arada olmanın ayrıcalığı bir kez daha yaşanmış oldu. Keyifli geçen bir piknik şöleni daha tatlı yorgunluklar ve hoş tebessümlerle son buldu.

►► TÜRKİYE HALK OYUNLARI FEDERASYONU

İSTANBUL İL TEMSİLCİLİĞİ İRTİBAT ADRES VE TELEFONLARI İLE FAALİYETE BAŞLADI...

Halk oyunlarımızın milli birlik ve beraberlik içerisinde yönlendirilmesi ve devlet katında temsil edilerek halk oyunlarına kurumsal bir kimliğin kazandırılabilmesi için yeni bir yapılanma olarak kurulan Türkiye Halk Oyunları Federasyonu, Türk Halk Oyunlarının da artık sahipsiz olmadığını gösterdi.

Türkiye genelinde çalışma ve faaliyetlerini yürüten Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığı, İl Temsilcilikleri atamaları ile iller genelinde halk oyunları faaliyetlerinin daha disiplinli yürütülerek denetim ve koordinasyonun daha iyi sağlanabilmesini amaçladı. Bu amaç doğrultusunda Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilciliğine atanan M. Zeki BAYKAL göreve geldiği ilk andan itibaren İstanbul İl Temsilciliğinin bir irtibat adresi ve telefonları olması hususunda çalışmalarını yoğunlaştırdı. İstanbul genelinde halk oyunlarına hizmet etmekte olan tüm kişi, kurum ve kuruluşların çalışmalarında Türkiye Halk Oyunları Federasyonu Başkanlığı ile aralarında bir köprü görevi üstlenmiş olan İstanbul İl Temsilciliği, irtibat adres ve telefonları ile faaliyetlerine başladı.

Türkiye Halk Oyunları Federasyonu İstanbul İl Temsilciliği İrtibat Adresi:
Fevzi Paşa Cd. No:124/2 Atıkalı-Fatih/İSTANBUL
İrtibat Tel:0.212.532.79.71 ve 0.212.532.80.98

►► EKBER YEŞİLYURT'UN AT VE KADIN BAŞBAĞLAMALARI

RİSEM SERGİSİ TEKEL SANAT GALERİSİ'NDE AÇILDI.

Motif Halkoyunları Eğitim Derneği Danışma Kurulu Üyesi Ekber Yeşilyurt, kendine özgü yorumuyla Anadolu'nun büyüleyici değerlerini eski ama çok değerli iletişim aracı olan kadın baş bağlamalarını resimleriyle günümüze taşıyor. Yaşamını sanata adanmış Yeşilyurt, resim çalışmalarını yaptığı folklorik faaliyetlerden esinlenerek zenginleştiriyor. Antik değerlerin onun hayatında çok önemli bir yerinin olmasının yanında bunu resim sanatına yansıtması dikkat çekici. Eski olan her şey onun için birer hazine.

Anadolu'da geleneksel biçimiyle kadın baş bağlamaları resimlerinde yoğunlaşmış, fırçası ve kullandığı renkler resimlerin ifadelerini zenginleştirmiş. Çalışmalarını bütün olarak değerlendirdiğimiz zaman Anadolu ile başbaşa kalan sanatçı, resimlerinde sözü bitiriyor. Yaşamı resim olan sanatçılardan biri Ekber Yeşilyurt.

Anadolu'nun kültürel değerlerini estetik kaygı taşımadan resim sanatına yansıtarak kazanmaya ve kazandırmaya çalışıyor. Anadolu kültürünü yaşamak ve unutmamak onun kişisel tercihi olmuş. Resimlerinde gördüğümüz kadarıyla Anadolu'danaldığı o herkesin farketmediği enerji ile kendi sanatsal enerjisini birleştirip eserlerine yansıtığını görüyoruz.

Sanatçı, eserlerinde otantik değerlere renklere sahip, değişik kimlikler taşıyan çalışmalarıyla daha başka başarılarla imza atmaya hazırlanıyor.

Evrensel çapta bir Anadolu öyküsü sunuyor bizlere...

(Soldan) Fotoğrafta Ressam Ekber Yeşilyurt, Dernek Başkanı İşadamı M. Zeki Baykal, Kavram Dersaneleri Kurucubu ve Genel Müdürü Bahattin Durmuş ve Televizyon Yapımcısı Mehmet Yeşilyurt, sergide bir araya geldiler.

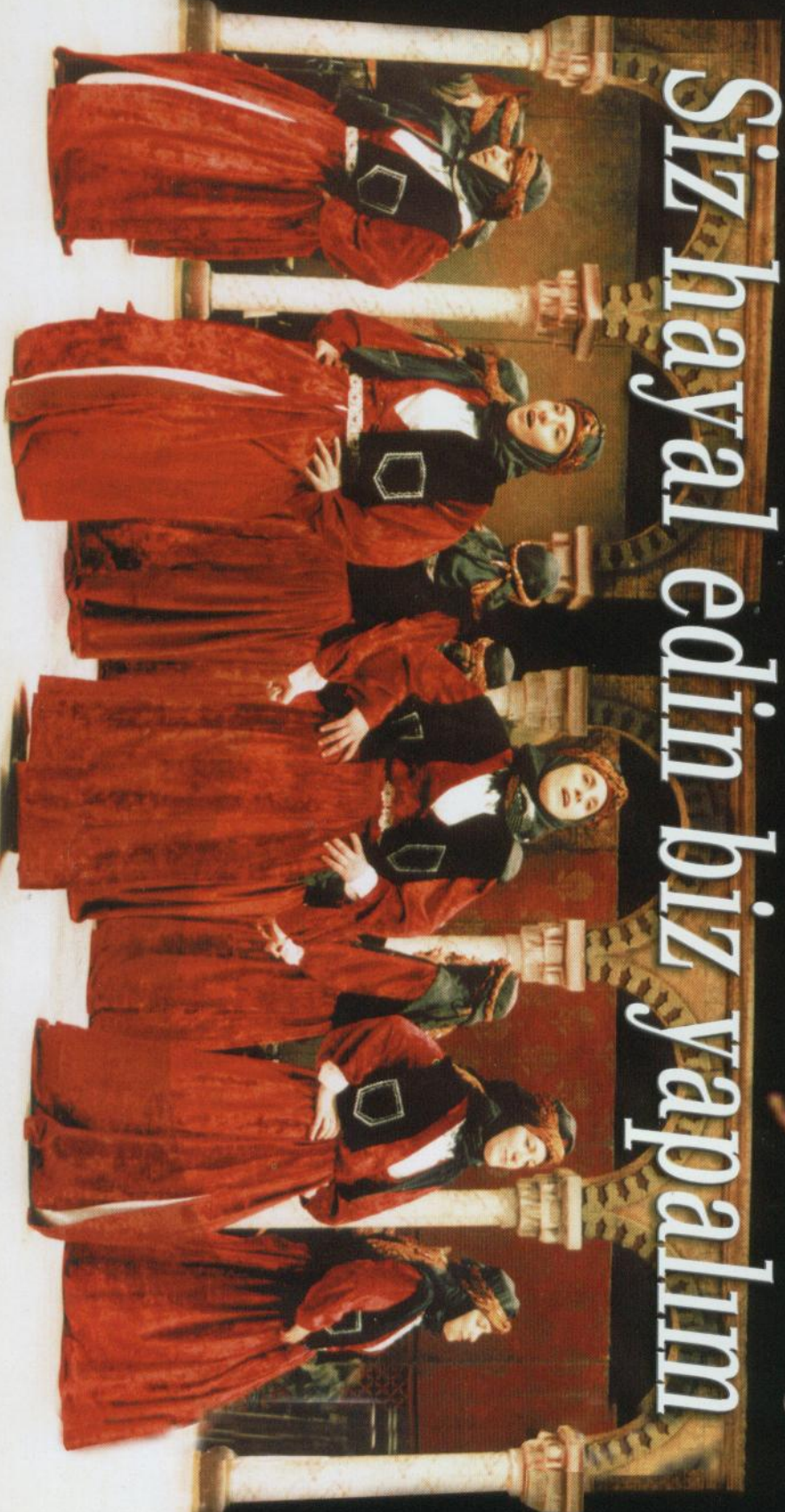

ARMELİT

folk dress costumes

Siz hayal edin biz yapalım

Ali Baba Caddesi, No: 11 Dolayoba - Pendik / İstanbul • Tel.: (0216) 379 70 79 - 379 72 70 • Fax: (0216) 379 08 56

E-Mail: armelit@mail.koc.net • Web: www.armelit.net

Urfalı İstanbul Kebapçısı

İNÇİ GIDA SAN. TİC. LTD.ŞTİ. KURULUŞUDUR

MERKEZ

Istanbul Caddesi, No.:77 (Adliye Karşısı)
Bakırköy / İSTANBUL
Tel.: (0.212) 570 06 62 - 583 45 89

ŞUBE

Milliyetçi Sokak, No.:9/A Bakırköy / İSTANBUL
Tel.: (0.212) 571 24 95 - 660 23 93

Büroseren

MOBİLYA DEKORASYON İNŞAAT TURİZM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Büronuzda, Size Özel Mekanlar Sunar...

ÜRETİMİMİZDEN,

TOPTAN VE PERAKENDE

SATIŞLARLA HİZMETİNİZDEYİZ.

Fatih Sultan Cad. Osmanoğlu Sk. No: 11 Şarkkahvesi - Okmeydanı/İSTANBUL

Tel.: (0.212) 256 93 90 - 235 45 06 Faks: (0.212) 255 24 38

24 SAAT

ACİL SERVİS, AMBULANS, YOĞUN BAKIM,

YENİ DOĞAN SERVİSİ, KADIN DOĞUM, ULTRASON, RONTGEN

Genç ve Dinamik Uzman Hekim Kadrosu,
Modern Tıp Teknolojisi ve Görüntüleme Cihazları ile
24 Saat Çağdaş Hizmet

biz 'özel okmeydanı hastanesi'yiz!

sağlıkla ve mutlulukla...

BİZİ ARAYIN: 0212 256 35 65 (PBX)

"HER ÖZEL HASTANE PAHALI HASTANE DEĞİLDİR"

Fatih Sultan Cd. Osmanoğlu Sok. No: 12 Şarkkahvesi/Okmeydanı/İSTANBUL

Tel: 0212 256 35 65 (PBX) Faks: 0212 253 48 61

ema ŞİRKETLER GRUBU

Perpa Ticaret Merkezi, A Blok, Kat: 8 No: 720 - 722 Okmeydanı - İstanbul
Tel: (0212) 222 87 37 (pbx) Faks: (0212) 222 87 30

Saif "boya"

İtalyan İç ve Dış Cephe Malzemeleri

KATILIM MÜHENDİSLİK
Elektrik - Proje - Taahhüt

e-mail: katilimelk@mynet.com

Güvenlik ve İletişim
Sistemleri

www.odakguvenlik.com

odak@odakguvenlik.com

LİTPA AYDINLATMA

EAE BUSBAR

Yetkili Bayisi

PROJE

TASARIM

MÜŞAVİRLİK

MÜHENDİSLİK

UYGULAMA

TAAHÜT

ARITECH

AIRPHONE

SONY

PHILIPS

Yetkili Bayisi

- Yangın algılama ve ihbar sistemleri
- Hırsız alarm sistemleri
- CCTV kamera sistemleri
- Kartlı geçiş ve turnike (Access control) sistemleri,
- Görüntülü kapı telefonları (video intercom)
- Seslendirme sistemleri
- Ses, Data, Görüntülü iletişim sistemleri
- Özel ev sinemaları

SAİF BOYA AVRUPA YAKASI TEMSİLCİSİ

PROJE

TASARIM

MÜŞAVİRLİK

MÜHENDİSLİK

UYGULAMA

TAAHÜT

REFERANSLARIMIZDAN BAZILARI

AYTEPE TATİL KÖYÜ,
TEKİRDAĞ

DOĞANAY TATİL KÖYÜ,
TEKİRDAĞ

AZAK BİG CENTER,
İSTANBUL

NOBEL DERİ, İSTANBUL

INTO TEKSTİL, İSTANBUL

THE PRESİDENT HOTEL
İSTANBUL

PAŞABAĞÇE, İSTANBUL

ATATÜRK HAVA ALANI,
ARITMA TESİSLERİ

ZAMAN GAZETESİ

IBM GENEL MÜDÜRLÜK,
ANKARA

MOTİF HALK OYUNLARI EĞİTİM
DERNEĞİ GENÇLİK KULÜBÜ - EDİRNEKAPI
İSTANBUL

FATİH ÜNİVERSİTESİ,
İSTANBUL - ANKARA

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ,
AZERBAYCAN

PHILARMONIA SİNEMASI
TİFLİS - GÜRCİSTAN

CARREFOUR, İSTANBUL

CITIBANK, İSTANBUL

PRENS OTEL, İSTANBUL

FATİH ÜNİVERSİTESİ

PLAŞ PLASTİK A.Ş.
İSTANBUL

OYSA ÇİMENTO,
İSKENDERUN

İSKİ, İSTANBUL

INTO TEKSTİL A.Ş.
İSTANBUL

Ema Şirketler grubu, projelerinizi en kısa sürede ve en uygun şartlarda sizlere en iyi hizmetleri verebilmek için inşaat, elektrik ve elektronik sektöründe deneyimli genç ve dinamik kadrosu ile çözümler sunan bir organizasyondur.

The President Hotel

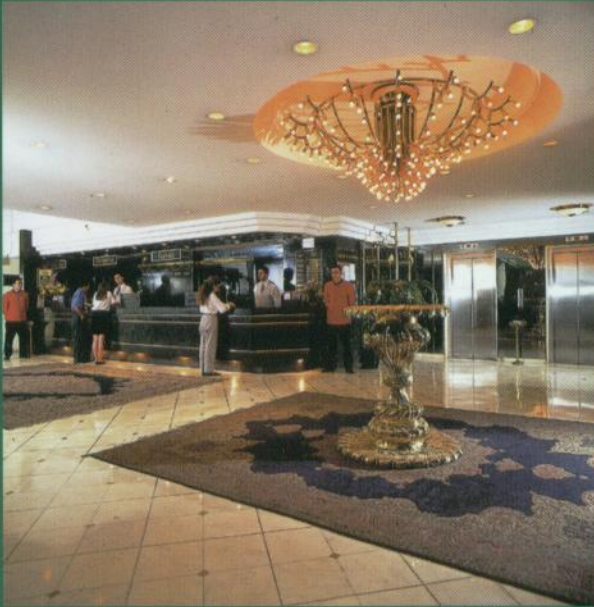
İSTANBUL

İSTANBUL BİR DÜNYA KENTİ.. İSTANBUL' DA BİR DÜNYA OTELİ...

Geleneksel
Türk misafirperverliği ile
eğlencenin eşsiz uyumu..

■ Lobby

■ Ocakbaşı Restaurant

■ The English Pub

■ Marmara Balo Salonu

- Balolar.. Kokteyller..
- Düğün ve Nişan davetleri..
- Seminer ve Panel organizasyonları..
- Yemekli toplantılar..

BEST WESTERN THE PRESIDENT HOTEL

Tiyatro Caddesi No.25 Beyazıt 34490 İstanbul - Turkey Tel: +90.212 516 69 80 (20 hat) Fax: +90.212 516 69 98

e.mail: sales@thepresidenthotel.com

web site: <http://www.thepresidenthotel.com>

önemli olan anlaşmak, paylaşmak ve
kaliteyi birlikte üretmek ise

baskıda seckin bir isim

tasarımda farklı bir imza

Pınarbaş Matbaacılık ve Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Rami Kışla Cad. Topçular İş Merkezi No. 88/192 34140 Topçular - İST. Tel: (0-212) 565 08 91 - 544 58 77 - 565 97 04 - 544 68 54 Fax: (0-212) 544 68 54
www.pinarbas.com.tr info@pinarbas.com.tr